

...všetkých a povedal
Oni urobil
Ježíšom.

Vyvolenie dvanástich
V tých dňoch vyšiel na vrch modliť
a modlitbách k Bohu strávil noc.
a zvolal k Bohu učeníkov, vyvo-
lil dvanástich a nazval ich aj
Šimona, ktorému dal aj
brata Ondreja, 15 Matúša
a Bartolomeja, 16 Júdu Jakubovho
syna Alfeovho, 17 Šimona
z Kana Galilejského, ktorý sa stal

zastal
veľký zástup
ľudu
i z prí-
priateľov

...plní šialenstva, zhovalali sa me-
...všetkých a povedal
Oni urobil
Ježíšom.

21 Ale beda vám, boháčom, lebo už
máte svoje potešenie!
22 Beda vám, ktorí ste teraz nasýtení,
lebo budete hladovať.

23 Beda, keby všetci a plakať,
ktorí počúvate, hovorím: Milujte vás
nepriateľov, čiňte dobro
preklianjú, a modlite
potupujú. 29 Kto

30 Každému
vezme niečo
31 Ako chcete,
aj vy čiňte im,
aby vás milujú,
hriešnici milujú.

32 Keď budete
čo to za
33 Keď budete

SLUŽBA SLOVA

2/2020

Obsah

Úvodné slovo

O dobrej kázni z pohľadu súčasnej homiletickej teórie,

Mgr. Jozef Benka, PhD.

Kázňové prípravky na mesiac apríl

5. apríl 6. nedela pôstna – Kvetná, Mgr. Ján Velebír

9. apríl Zelený štvrtok, Mgr. Ivan Belanji

10. apríl Veľký piatok, Prof. Lubomír Batka, Dr. theol.

12. apríl 1. slávnosť veľkonočná, Mgr. Lubomír Batka st.

13. apríl 2. slávnosť veľkonočná, Mgr. Štefan Kiss

19. apríl 1. nedela po Velkej Noci, ThDr. Branislav Dolinský

26. apríl 2. nedela po Velkej Noci, Mgr. Erika Valková-Krišťáková, PhD.

Rozhovor

Riaditeľ Slovenského evanjelizačného strediska Slavomír Slávik

Moderné podobenstvo

GPS, Mgr. Viliam Solárik

Z archívu

Žalm 75,5-8, ThDr. Ján Antal

Kázňové prípravky na mesiac máj

3. máj 3. nedela po Velkej Noci, ThDr. Dávid Benka, PhD.

10. máj 4. nedela po Velkej Noci, Mgr. Michal Zajden PhD.

17. máj 5. nedela po Velkej Noci, ThDr. Peter Švehla

3 21. máj Vstúpenie Krista Pána na nebesá, ThLic. Jana Pabáková, PhD. 57

24. máj Nedela po Vstúpení, ThDr. Matej Oráč, PhD. 59

31. máj 1. slávnosť svätodušná, Mgr. Ondrej Majling 62

4

Spravodajstvo

Kázňové prípravky Západného dištriktu, Mgr. Štefan Kiss 64

Kázňové prípravky Východného dištriktu, Mgr. Marek Cingel 65

22

25

Anketa

28

Ako sa Vám páčili kázňové prípravky? 66

31

34

Kázňové prípravky na mesiac jún

35

1. jún 2. slávnosť svätodušná, Mgr. Daniel Beňuch 67

8. jún Svätá Trojica, ThDr. Andrea Lukačovská 69

15. jún 1. nedela po Svätej Trojici, Mgr. Kristián Kostecký 70

39

22. jún 2. nedela po Svätej Trojici, Mgr. Michaela Ravasz Pogányová, PhD. 72

29. jún 3. nedela po Svätej Trojici, Mgr. Samuel Sabol 76

44

29. jún Záver školského roka, Milan Kapitáň 81

44

Tip na knihu

45

Kázeň, Timothy Keller 84

45

Slovo v médiách

Dobrá správa zo Západného dištriktu, Mgr. Daniel Mišina 89

48

55

Čaká na vás 91

56

Kliknite na podčiarknutý text
a dostanete sa priamo na príslušnú stranu.

Kliknutím na pätku (Služba Slova)
sa dostanete naspäť na Obsah.

Úvodné slovo

Milí čitatelia, bratia a sestry!

Prežívame mimoriadne obdobie svetovej pandémie, keď okolo nás zúri nový Koronavírus a ešte viac sa šíri strach, bezmocnosť a neistota, ktorú v nás vyvolávajú otázky, ktoré nevieme zodpovedať. Spoločnosť sa v mnohých oblastiach zastavila. Avšak naša služba sa nezastavuje. Božie slovo musí znieť aj v takýchto časoch, ba práve v takýchto časoch musí znieť ešte viac. Preto k Vám prichádzame aj v týchto dňoch s novým číslom Služby slova.

Okrem pravidelných prípraviek na nedele a sviatky v mesiacoch apríl až jún v nej nájdete článok nám dobre známeho brata Mgr. Jozefa Benku. Venuje sa v ňom „dobrej kázni“ a prináša nám niekoľko podnetov, ako kriticky hľadať na kázeň a zodpovedať si otázku, či je moja kázeň dobrá a či nemôže byť ešte lepšia.

V rozhovore s riaditeľom Slovenského evanjelizačného strediska Slávom Slávikom sa vrátíme k Teologickej konferencii 2019 a požiadame ho, aby sa s nami podelil o myšlienky, ktoré tam prezentoval na svojom seminári s veľavravnou témou: „Ako osloviť ľudí okolo nás“.

V historickej rubrike si pripomenieme osobnosť brata emeritného biskupa ThDr. Jána Antala, ktorý odišiel k Pánovi pred desiatimi rokmi.

Keďže v uplynulých mesiacoch sa konali aj kázňové prípravky, organizované oboma našimi dištriktmi, nazrieme cez malé okienko do prednáškových siení a zistíme, čo sa tam dialo. Či to bolo na niečo dobré, sa opýtame priamo účastníkov.

O svoje moderné podobenstvo sa s nami podelil brat farár Viliam Solárik.

Dáme Vám tip na slovo v mediálnom priestore, tentokrát to, ktoré prichádza zo Západného dištriktu a nebude chýbať ani tip na dobrú knihu, ktorá by nám mohla byť v kazateľskej službe prínosom.

Prajeme Vám požehnané čítanie a veľa múdrosti aj inšpirácie z našich riadkov, no hlavne z Božieho Ducha, ktorý veríme, pomáhal pri zostavovaní tohto čísla, a ktorý chce pomáhať aj Vám v kazateľskej službe.

Štefan Kiss

O dobrej kázni z pohľadu súčasnej homiletickej teórie

Ťažko dnes nájsť homiletiku, ktorá by nezačínala konštatovaním, že dnešná kázeň sa nachádza v kríze. Neoslovuje, nehovorí do života poslucháčov, skôr nudí ako vzbudzuje pozornosť. Gerhard Ebeling ju posúva dokonca až do polohy „inštitucionálnej bezvýznamnosti“ (1) O nedostatkoch v kázňach, či predovšetkým o nedostatkoch kazateľov (Vady kazateľov – Vitia concionatorum) hovorí aj vyše 400 rokov (z roku 1570/71) starý homiletický spis bratského biskupa Jana Blahoslava v Čechách. K „vadám“ kazateľov sa v jednom svojom článku z roku 1986 vyjadruje Josef Smolík (2) a s mnohými jeho postrehmi môžeme súhlasiť aj dnes. Podľa Smolíka sú kazatelia vystavení mnohým pokušeniam a značnej námahe, takže sú často z toho unavení a poľavujú v horlivosti. Príčina je aj v tom, že si nenájdu dost času na meditáciu a modlitbu, kazatelia vo svojich modlitbách nedostatočne myslia aj na poslucháčov, ktorých majú osloviť. Keďže chýba často meditácia nad textom, kázeň sa zužuje na poučovanie a moralizovanie. Hĺbka pokánia či zase radosti v kázni nezaznie. Bohatstvo textov zostane ležať ladom. Kazateľ si nekladie otázku, prečo je práve tento text v Písme, aké je jeho špecifické poslanstvo. Metóda práce s textom je pri mnohých kazateľoch skôr „metódou voľných asociácií“. Nad veršami textu kazateľa napadajú rôzne asociácie, ktoré voľne, ani nie dost usporiadane, rozvíja. Kazateľ potom káže svoje nápady, či všeobecné kresťanské pravdy a nekáže na konkrétny text. Smolík ako príklad rešpektu pred autoritou Božieho slova pripomína Husov spôsob práce s biblickým textom. K ďalšej chybe kazateľov patrí podľa Smolíka aj to, že je v kázni príliš mnoho myšlienok, ktoré nie sú dohromady skĺbené, takže poslucháč stratí súvislosť.

Túžba po dobrej kázni však neutícha. A neutícha ani snaha sa o ňu pokúšať, či sa k nej aspoň priblížiť.

Jay E. Adams na konci svojej homiletiky (3) píše o tom, že nedávno počul veľmi dobrú kázeň. Bola to kázeň, nie nudiaca, suchá prednáška, ani zhluk za sebou idúcich rozličných príbehov. Biblické výpovede boli podávané **ako Božie poslanstvo pre prítomných poslucháčov**, nie pre zbor, ktorý žil pred dávny časom a vo vzdialenej krajine. Prostredníctvom kázne bolo zrejmé, že Boh je tu dnes prítomný a že sa o nás stará. Poslucháči boli podnecovaní rozmýšľať o svojich rodinách, svojom zbore, spoločnosti, v ktorej žijú.

Kázeň bola aj biblicky fundovaná. Nebola to úvaha na nejakú tému. Obsahom tejto kázne bola Božia zvesť. Napomenutia nasmerované na každého jednotlivého človeka neboli vnímané ako mienka človeka, ale ako slovo prichádzajúce od Boha. Kazateľ kázal s autoritou, ktorá je primeraná Božiemu poslanstvu a ako také bolo prijímané.

Okrem toho bola kázeň zaujímavá. Kazateľ neurobil tú chybu, aby text „zohrieval“ tak dlho, až stratí silu a štavu. Ani „neservíroval“ slovo v „polodusenom“ stave. Pripravoval ho s láskou a primerane ho obložil, takže si zachoval

plnú chuť. Dôležité látky sa zachovali. Aby jemnú chuť trochu zosilnil, okorenil text niekoľkými ilustráciami. Pri servírovaní sa zo slova šírila príjemná aróma.

Kázeň bola k tomu aj dobre stavaná. Pozostávala zo sledu dobre premyslených, logicky usporiadaných myšlienok. Jednotlivé myšlienky nevyčnievali tak, aby sa z očí stratil celok. Celá kázeň sa koncentrovala na cieľ. Kazateľ nezostal stáť na tom istom mieste, ale stále sa predieral dopredu a vyhýbal sa aj dlhým nábehom a neužitočným opakovaniam. Kázeň bola postavená na evanjeliu, t.j. kazateľ zvestoval radostnú zvesť – jasne a dôrazne – a predsa nebola to iba ďalšia evanjelizačná kázeň. Bol to „tvrdý pokrm“ pre kresťanov.

K už spomenutým pozitívnym vlastnostiam treba dodať, že táto kázeň bola aj praktická. Bola ako uliata pre zbor, ktorému bola kázaná. Kazateľ sa ustavične snažil svojim poslucháčom nielen povedať, čo by mali robiť, ale aj ako by to mali robiť. Kazateľ sledoval svojou kázňou celkom konkrétny cieľ.

Kde túto kázeň počul? Bolo to vo sne. Sen však môže byť našou inšpiráciou, aby sme sa o dobrú kázeň usilovali, poznajúc potrebné homiletické pravidlá, zakončil svoje snívanie o dobrej kázni Adams.

O dobrej kázni aj ako jej poslucháč uvažuje praktický teológ a homiletik Klaus Raschzok a snaží sa ju vidieť v širších súvislostiach. (4) Pre neho ako poslucháča dobrá kázeň začína na kazateľnici spoločnou modlitbou s celým zborom o požehnanie Božieho slova, uskutočňuje sa ako výklad odseku Písma svätého a končí požehnaním po kázni, ktoré všetko doteraz povedané stavia pod Boží pokoj, ktorý prevyšuje všetok rozum. Dobrá kázeň vovádza do priestoru biblického textu a umožňuje stretnutie so živým Bohom. Na jej realizácii a jej vydarení sa zúčastňuje aj ako poslucháč. Vie, že jej účinok je nedisponovateľným darom. Preto má charakter fragmentu, ktorý je odkázaný na dokončenie a počíta s tým, že Duch Svätý sa zamieša do ľudského hovorenia a počúvania. Takto nepotrebuje všetko očakávať iba od kazateľa. Dobrá kázeň pastorálnym spôsobom otvára chránený priestor rozhovoru o otázkach života a viery. Vovádza aj do spirituálnych skúseností iných svedkov viery z rozličných dôb a spolu s kazateľom umožňuje poslucháčovi si vyskúšať pohybovanie sa v rozličných rolách a perspektívach. Nakoniec dobrá kázeň smeruje k tomu, aby na svetlo vyniesla biblický text a nie dobré nápady a myšlienky kazateľa. Dobrá kázeň nepreháňa s poučovaním a odbornými teologickými znalosťami. Za dobrou kázňou cítiť osobnosť kazateľa, jeho vieru i snahu o vierohodné svedectvo vlastným životom. Dobrá kázeň sa nedá naplánovať, je vždy darom, za ktorý máme prejavovať vďaku. A nakoniec dobrá kázeň počíta s Bohom ako prvým poslucháčom. Jemu sa chce v prvom rade zodpovedať a chváliť Jeho meno, zakončuje Raschzok svoje uvažovanie o dobrej kázni.

V roku 2015 vyšiel výber veľkých kázní z dvetisícročnej histórie kresťanstva. (5) V úvode tejto zbierky kázní z rozličného obdobia sa jeden z vydavateľov venuje aj otázke kritérií pre dobrú kázeň dnes. Vychádza z kritérií, podľa ktorých rozhodovala porota nedávno pri vyhlasovaní ceny o najlepšiu reformovanú kázeň vo Švajčiarsku. Tieto kritériá sa najskôr pridržiavajú klasických hesiel antickej rétoriky: *delectare*, *movere* a *docere*. Dobrá kázeň prináša potešenie (*delectare*) tým, že sa dá s napätím počúvať, vzbudí pozornosť hneď od začiatku a udržia ju až do konca. Ďalej má s človekom pohnúť (*movere*) tak, že ho existenčne osloví, že život jednotlivca, zboru i spoločnosti postaví do nového svetla. Dobrá kázeň je aj poučná tým, že sprostredkúva informácie a myšlienky, ktoré sú hodné toho, aby ich človek poznal (*docere*). Okrem týchto troch kritérií, podľa antickej rétoriky porota sa pridržiavala aj ďalších kritérií, ktoré sú dôležité pre evanjelickú kázeň. Dobrá kázeň sa má vážne zaoberať biblickým textom, aby zaznel svojím vlastným hlasom. Má formulovať teologické posolstvo, ktoré je premyslené a logicky usporiadané a do súčasnosti povedané. Dobrá kázeň má byť aj osobná, aby človek, ktorý ju káže, bol ako individuum a vo svojej role viditeľný. Nezáleží teda len na obsahu, ale aj na spôsobe podania.

O dobrej kázni sa dnes nielen pomerne dosť hovorí, ale o priblížení k nej sa podnikajú aj konkrétne kroky napr. organizovaním ďalšieho homiletického vzdelávania. Kathrin Oxen, ktorá stála istý čas na čele Centra pre kázňovú kultúru EKD vo Wittenbergu, sa snaží o zhrnutie faktorov a podmienok pre prípravu a prednes dobrej kázne na základe znalostí súčasnej homiletickej teórie, ktorú sa pokúša aj sama pretaviť do dobrej kázne, čoho svedectvom je aj získanie dvoch cien za najlepšiu kázeň v roku 2008 a 2009 v Nemecku. (6)

Svoju úvahu o dobrej kázni člení na uvažovanie o obsahovej rovine (tu zaraďuje vzťah medzi textom, kazateľom a poslucháčmi v rámci takzvaného homiletického trojuholníka), ďalej o jazykovej rovine, o očakávaniach poslucháčov v rámci empirického výskumu, o procese prípravy, o prednese a analýze kázne. Týmto členením sa jej darí stručne priblížiť hlavné dôrazy homiletickej teórie v snahe o dobrú kázeň po takzvanom empirickom obrate (približne po roku 1970 až po súčasnosť). Toto jej členenie pri úvahe o dobrej kázni využijeme v našom ďalšom uvažovaní, pričom zohľadníme akcenty a názory aj viacerých ďalších súčasných homiletikov. Len ako perličku uvedieme ešte bonmot Maxa Kašparu, českého psychoterapeuta a gréckokatolíckeho kňaza, dobrá kázeň je tá, ktorá nás privedie k zamysleniu nad sebou samými a zlá kázeň je tá, ktorá nás núti zamyslieť sa nad kazateľom.

Uvažovanie o obsahovej rovine kázne v rámci takzvaného homiletického trojuholníka

Aká je vlastne dobrá kázeň po obsahovej a jazykovej stránke a akú kázeň poslucháči očakávajú? Aké kritériá stanoviť pre takúto kázeň? Nie je to jednoduché. V minulosti sa kritériá pohybovali viac v oblasti teologického obsahu dobrej kázne. Dnes pod vplyvom estetickej paradigmy sa váha prenáša na jazykovú a formálnu stránku a veľa sa diskutuje o tom, ako sa môže kázeň ako jazykové umelecké dielo účinnejšie stvárňovať. Obsah a forma sú však neoddeliteľné, hoci ich treba rozlišovať. Navzájom sa ovplyvňujú.

Dnes sa o obsahovej rovine kázne uvažuje väčšinou v rámci homiletického trojuholníka, ktorý sa pokúša kázeň uchopiť v reláciách biblický text, kázucu osoba a situácia poslucháčov. Jazyková podoba kázne netvorí od toho oddelenú veličinu, ale predsa len odlišiteľnú vlastnú veličinu. Dobrá kázeň sa bude však pridržať spojenia oboch rovín.

Už v antickej rétorike u Aristotela sa môžeme stretnúť s charakteristikou rečnickeho prejavu: „K reči patria tri zložky: po prvé rečník, po druhé predmet, o ktorom sa reční, po tretie ten, ku komu sa reční. (7)

Engemann vo svojej homiletike vidí vlastný prínos antickej rétoriky v tom, že objavila komunikačný trojuholník, teda rečníka, poslucháča a predmet reči. A potom v zistení, že účinok reči závisí od miery zohľadnenia vzájomnej závislosti vzťahov medzi jednotlivými prvkami tohto trojuholníka. (8)

A v homiletike Hansa Martina Muellera z roku 1996, ktorá je považovaná za súčasnú štandardnú evanjelickú homiletiku môžeme čítať: „Tak ako verejná reč aj kázeň prebieha v spleti vzťahov medzi rečníkom, poslucháčom a prejednávanej vecou. Pretože sa pri „veci“ jedná o Božie slovo v slove zákona a evanjelia, nevzdvihuje to síce z platnosti rečnickej pravidiel, avšak špecificky ich obmedzuje a mení. Preto je oprávnené označiť túto spleť vzťahov ako homiletický trojuholník.“ (9) Toto konštatovanie sa nachádza už v principiálnej časti jeho homiletiky a ešte raz sa s ním môžeme stretnúť vo formálnej časti jeho homiletiky, čo svedčí o dôležitosti tohto symbolického vyjadrenia pre podstatu, obsah i formu kázne. Preto sa o homiletickom trojuholníku a jeho využití zmienime aj pri príprave kázne.

Pre homiletický postup v novoveku sa stal určujúcim už Schleiermacherov „homiletický kruh“, ktorý je určený tromi faktormi: biblickým textom, kazateľom a zborom. Bohoslužobná kázeň zboru vzniká za týchto predpokladov z „dialógu (kazateľa) so svojim miestom Písma, ktorého sa pýta a ktorý mu odpovedá a so svojim zborom“. (10)

Na to že sa uvažovanie v rámci homiletického trojuholníka stalo pre kázeň dnes zaužívanou skutočnosťou, má veľký vplyv homiletická koncepcia Ernesta Langeho, ktorý kládol dôraz na homiletickú situáciu, a súvisí to s obratom ku „svetu skúsenosti“, ktorý sa udial v praktickej teológii v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Kázeň sa začala vnímať aj ako komunikačné dianie, v ktorom tento model ukázal svoju príťažlivosť. Človek hovorí o niečom k niekomu. Pritom za úspech reči nie je zodpovedné len zobrazenie vecí. Na komunikačnom procese má rozhodujúci podiel aj hovoriaca osoba svojou osobnou prezenciou a individuálnym spôsobom svedectva. A v neposlednom rade ani poslucháči nie sú pasívnou veličinou, ale recipujú to tak, že časti posolstva si vyberú a hodnotia.

Ak uvažujeme o obsahu kázne v rámci homiletického trojuholníka, musíme sa pýtať, či sú dimenzie homiletického trojuholníka vyvážené, či sa kázeň nestala len exegetickou prednáškou, či nejakým politickým vyhlásením alebo len prejavom samotného kazateľa. Určenie vzťahu medzi dimenziami homiletického trojuholníka, alebo ako to vo svojej homiletike pomenúva Peter Bukowski, určenie vzťahu medzi dimenziami „textu pre seba“, „textu pre mňa“ a „textu pre teba“ má byť kazateľom starostlivo reflektovaný. (11)

V dimenzii „text pre seba“ podľa Bukowskeho ide o exegézu textu, o vysvetlenie a pochopenie textu v jeho kontexte biblickom i dobovom, systematicko-teologickom i v kontexte dejín pôsobenia tohto textu. Ak by však kázeň zostala iba v tejto rovine, bola by to len suchá exegetická alebo teologická prednáška.

V dimenzii „text pre mňa“ sa kazateľ má pýtať na význam textu pre neho samého. No nie všetko, čo text pre osobu kazateľa a jeho život znamená, patrí aj do kázne ako verejnej reči.

Špeciálne proprium kázne nie je podľa Bukowskeho ani v dimenzii „text pre seba“, ani v dimenzii „text pre mňa“, ale v dimenzii „text pre teba“. Tu má svoje centrálné miesto aj otázka intencie kázne. Jej zodpovedaním sa rozhoduje o tom, či bude kázeň zameraná na určitý cieľ, či ju poslucháči dokážu prijímať ako oslovenie pre nich. Aj keď pre cieľ kázne má táto dimenzia špeciálny význam, pre kázeň ako takú je potrebné zohľadniť všetky tri dimenzie.

Viac ako Bukowski chceme však zdôrazniť, že základom kázne je biblický text, ktorý sa má v kázni vykladať. Nesmie fungovať iba ako základ pre ľubovoľné asociácie kazateľa, ako to vyššie spomínal Smolík. A potom iste aj to, že kázeň má zohľadňovať životný svet poslucháčov. Život jednotlivcov v ich osobných, rodinných, cirkevných i spoločenských súvislostiach. A v neposlednom rade má byť aj kazateľ ako osoba v kázni poznateľný pri starostlivom rozlíšení jeho osobných a súkromných prejavov.

Dôraz na biblický text v súvislosti s uvažovaním o kázni v rámci homiletického trojuholníka výstižne vyjadril aj Christian Moeller: „Pri príprave kázne ide o dialóg, ktorý je nasmerovaný na rozhovor s vlastnou dušou, na rozhovor s poslucháčom a na rozhovor s Bohom. Biblický text hrá určujúcu rolu v každom z týchto troch vzťahov“. (12)

Uvažovanie o jazykovej rovine kázne

Dnes nás predovšetkým estetická, ale aj rétorická homiletika upozorňuje na to, že obsah kázne nejestvuje nezávisle od jej jazykovej formy. Jazyk nie sú šaty, ktoré by sa dali ľubovoľne meniť. Ak sa zmení jazyk, zmení sa aj obsah. Obsah a forma sa nedajú od seba oddelovať. Kazatelia by sa mali preto dôkladne zoznámiť so štylistickými i rétorickými pravidlami pre vypracovanie textu, ktorý sa píše na počúvanie. Pri stavbe kázne a jej jazykovom stvárnení by mali myslieť na potreby poslucháčov a vedieť ich jazykovo vyjadriť. Pre vydarenú komunikáciu sú dôležité aj otázky štruktúry a intencie kázne. Zohľadniť treba aj rámec služieb Božích, lebo kázeň má zaznievať v kontexte celých služieb Božích. Aj v reči kázne sa má odrážať naše spojenie s Kristom.

V dnešnej dobe a v kultúre plnej obrazov sa má kazateľ snažiť usilovať o takú reč, aby poslucháči dokázali „vidieť“, o čom hovorí (známe Butrickovo „imaging“). Kazateľ sa má snažiť o reč, ktorá je primeraná aj jeho naturelu, má pestovať svoj homiletický idiolekt (Engemann).

Keď Filipi uvažuje vo svojej homiletike o jazyku kázne, vychádza z dvoch odlišných antických štýlov: *Sermo humilis* a *sublimis*, z nízkej a vznešenej reči. (13) Pripomína postreh literárneho vedca Ericha Auerbacha, že biblickú reč charakterizuje unikátne prestupovanie oboch štýlov: Najvznešenejšie skutočnosti sa tu vyjadrujú „pozemskou“ rečou a ďalekosiahle udalosti sa vykresľujú v obyčajných scénach. Z toho Filipi pre reč kázne vyvodzuje tento dôsledok, ktorým sa môžeme celkom dobre riadiť: „Kázeň ako výklad Biblie nech voľbou jazykových prostriedkov rešpektuje a napodobňuje toto zvláštne prepojenie a prestupovanie vznešenosti a všednosti. Na jazyku sa ukáže, či kazateľ vidí *sublimitas* i *humilitas* Božieho slova, jeho vznešenosť i poníženosť v zákryte, v organickom spojení, či sa mu (nie až jazyk, ale už skôr teologický a životný obzor) nerozpadol na dva samostatné celky, ekonomickosť a spirituálnosť. *Sermo humilis* však nie je rečou pokleslou, banálnou, chaotickou, nedisciplinovanou; neprejavuje sa barbarizmami, sarkazmom (ten je vždy prejavom krčú), archaizmami, ornamentalizmami. Je to jazyk prostý, ale nie primitívny, ľudový, no nie vulgárny, ľahký, ale nie banálny, zemitý, takisto nie prízemný, jadrný, ale nie sprostý, hutný, ale nie tvrdý a krutý“.

Uvažovanie o očakávaníach poslucháčov v rámci empirického výskumu kázne

Prvá fáza empirického výskumu presnejšieho poznávania toho, ako poslucháči vnímajú kázeň, sa uskutočnila v druhej polovici sedemdesiatych rokov minulého storočia v Hannoveri a výsledky výskumu, kde sa skúmali reakcie poslucháčov na prednesenú kázeň podľa určitých anketových otázok, boli uverejnené v dvoch zväzkoch v osemdesiatych rokoch minulého storočia. (14) Aj keď tento výskum priniesol zaujímavé poznatky o tom, ako poslucháči na kázeň reagujú, čo pociťujú ako problém, mnoho zostalo otvorené a nevytvorené. Druhý veľký empirický výskum prebehol v roku 2006 v 8 zboroch Evanjelickej cirkvi v Bádensku, ktorý uskutočnili pracovníci prakticko-teologického seminára Univerzity v Heidelbergu v spolupráci s Inštitútom Reactos z Mníchova, ktorý sa venuje mediálnemu výskumu. Pomocou novej techniky, ktorú zabezpečil inštitút z Mníchova, sa dali sledovať reakcie poslucháčov počas počúvanej kázne, a tak sa mohli spresniť niektoré výsledky výskumu. Výsledky tohto výskumu spracoval Helmut Schwier v publikácii s názvom Predigt hoeren v roku 2008. Schwier ich v inom svojom článku o tomto výskume zhrňuje do štyroch bodov:

- „1) Dobrá kázeň spája výklad Biblie s rozpoznateľným zohľadnením života. Spojenie týchto perspektív sa vydarí len vtedy, keď – už v procese prípravy – sa udeje kriticky a v zápase oň. K tomu je nevyhnutná vedecká kompetencia a voľný priestor na prípravu. Cieľom je, aby biblické perspektívy, skúmané zo súčasnosti, posilňovali a korigovali súčasné skúsenosti, pohľady a činnosti, ktoré sú konkrétne a vhodné pre každodenný život, alebo sa takými stali pri pochopení a osvojení.
- 2) Dobrá kázeň je živá a zrozumiteľná v reči. Má jasné a pochopiteľné rozvíjanie myšlienok alebo naratívnu štruktúru, ponúka formulácie, obrazy a príbehy, ktoré zostávajú v pamäti. Pritom sa vždy nanovo usiluje inšpirovať biblickým svetom a v ňom obsiahnutými motívmi.
- 3) Dobrá kázeň je obsahovo pregnantná (výstižná) a v rámci pravidelných služieb Božích netrvá dlhšie ako 15 minút. Vyhybať sa treba rozvláčnosti a veľkej redundancii – známka to zle pripravených rečníkov – naproti tomu je potrebné sa usilovať o osobné a konkrétne kázne. Kto káže dlhšie, musí mať čo povedať.
- 4) Dobrá kázeň ponúka poslucháčom odmenu vnímať praktické impulzy pre život i impulzy teologické, duchovné a spirituálne. V tom pôsobí povzbudzujúco, posilňujúco, utvrdzujúco, orientujúco, a teda podporuje život a vieru.“ (15)

Takýto výskum má pre homiletiku veľký význam. Umožňuje nahliadnuť bližšie do situácie poslucháčov počas vnímania kázne a vyvodiť z tohto dôsledky pre prípravu i prednes kázne. Lepšie umožňuje spoznať, ako sú vnímané určité teologické i rétorické formulácie, čím sa darí vzbudiť pozornosť na začiatku i udržiavať ju počas celej kázne. Aký vplyv na to má spôsob vyjadrovania, štruktúra kázne i spôsob teologického vyjadrovania. Pomáha to k diferencovanejšiemu pohľadu na poslucháčov a tieto poznatky sa potom môžu tiež využiť pre homiletickú teóriu a dobrú kazateľskú prax.

Uvažovanie o procese prípravy kázne

Silné očakávanie na dobrú kázeň si vyžaduje dosť času na jej prípravu. Rozmanitá práca farára v zbore je tomu často na prekážku. Na prípravu kázne by si však farár mal potrebný čas ustrážiť a rezervovať. Kazatelia by mali dobre poznať jednotlivé fázy procesu kázňovej prípravy pri rešpektovaní individuálnych rozdielov. Jestvujú viaceré homiletické odporúčania jednotlivých fáz prípravy. Prospešná je i rada z psychológie kreativity, kde sa rozlišuje zhromažďovacia fáza, inkubačná, ilumináčn a verifikačná fáza. Zvlášť dôležitá je záverečná redakčná fáza na rukopise a nácvik kázňového podania. Už len hlasné čítanie je prospešná metóda na zlepšenie rukopisu i na jeho osvojenie. Samotnému procesu prípravy kázne sa venujeme v obširnom článku Kázeň ako duchovný a písomný proces, ktorý bol uverejnený v e-časopise Testimonia theologica VIII/2014 -2.

V príprave kázne sa môže využiť aj vyššie spomínaný model homiletického trojuholníka. Hans Erich Thomé konštatuje (16), že heuristická a didaktická hodnota tohto modelu sa ukáže až vtedy, ak sa použije na opis procesu prípravy kázne. Niektoré jeho myšlienky tu preto využijeme. Zvláštnosť geometrického útvaru trojuholníka nespočíva len v skutočnosti, že je ohraničený tromi bodmi, ale v tom, že tieto body sú medzi sebou navzájom spojené a ohraničujú určitý priestor.

Ak berieme vážne model homiletického trojuholníka, ukáže sa, akým vyhroteným a zároveň komplexným redukujúcim spôsobom spolupôsobia jednotlivé faktory kázňového diania. Ak zoberieme text sám o sebe, koľko len poznatkov si dnes vďaka literatúre môžeme o ňom nazhromaždiť! Ako kazateľ sa v tom môžem aj stratiť. Ak uvažujeme o zbore: ako ho opísať? Ktoré aspekty pomôžu a uľahčia splniť kazateľskú úlohu? Zloženie zboru či udalosti v zbore a vo svete? Ak sa pozerám na seba ako kazateľa, aký som a čo zažívam, ako to vplýva na vysvetľovanie textu? Hroty trojuholníka sú tak rozmanité a neprehľadné, že by si človek mohol zúfať, ak sa do toho nevnesie určitý systém. A tým systémom je samotný trojuholník. Pomôže mi zamerať sa na určité výpovede i redukovať rozmanitosť.

Potom dôjdem k záveru: V pohľade na tento zbor, v tomto čase a v pohľade na mňa ako kazateľa, je tento aspekt textu centrálny. Nachádza sa v homiletickom trojuholníku, iné sa nachádzajú mimo. V pohľade na tento text a v súvislosti s kázňou pre tento zbor je len tento aspekt mojej osoby a mojej viery centrálny. Nachádza sa v homiletickom trojuholníku, ostatné sa nachádzajú mimo. V pohľade na tento text a v súvislosti so mnou ako kazateľom, je len tento aspekt zborovej skutočnosti centrálny. Nachádza sa v homiletickom trojuholníku, ostatné sú mimo. Pre úlohu didaktiky kázne sa dá z tohto faktu odvodiť niečo, čo našu úlohu uľahčí. Nemusíme text v kázni celkom vyčerpať. Ani v zbere zodpovedať všetky jeho otázky. Ani sa v kázni nemusí objaviť všetko, čo je pre nás ako kazateľov osobne dôležité. Kážeň sa vydará, ak zohľadníme, čo tomuto zboru na základe tohto textu máme dnes od Boha povedať.

Uvažovanie o prednese kázne

Pri prednese kázne musíme dávať pozor na tempo prednesu, intenzitu hlasu, melódiu podania i na neverbálny prejav. Poučiť sa tu môžeme aj z odbornej literatúry. Naš známy jazykovedec a dobrý rečník Ján Findra napísal výbornú publikáciu (17) **Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania**, kde nájdeme aj fundované odporúčania pre dobrý rečnícky prednes, čo iste môžeme preniesť aj na dobrý prednes kázne. Sám Findra to vo veľmi zhutnenej podobe urobil vo svojej prednáške na teologickej konferencii v roku 2012 v Poprade v prednáške Stavba a prednes kázne. V nej k nedostatkom pri prednese dnešných kázni poznamenáva: „Nezriedka kazateľ formálne využíva prízvuk v dôsledku čoho svoj prejav nenáležite rytmizuje. Časté sú problémy s používaním pauzy a jej spoluprácou s dôrazom. Napríklad pauza ako spájaco-členiaci prostriedok má nekonečné množstvo variácií od takmer sotva zaznamenateľného prerušenia artikulácie až po variabilne diferencovaný časový priestor. Ak sa pritom navyše dôraz umiestni na nesprávne slovo vo vete, naruší sa i logika kontextu. Zisťujeme aj isté zneužívanie intenzity hlasu a hlasového registra, čím sa kazateľov prejav nevhodne dramatizuje a patetizuje. Občas sa zabúda na varírovanie tempa, ktorým sa reguluje sémantický tok textu, atď.“ (18) Prospešné si je všimnúť ďalšie odporúčania a varovania Findru v prvej spomenutej publikácii. Dobrým prednesom - ako zdôrazňuje Findra - totiž môže rečník obsah svojho prejavu výrazne znásobiť. Zlým prednesom zas môže jeho myšlienkové bohatstvo a formálnu dokonalosť úplne potlačiť, a to až do takej miery, že ho poslucháč nebude ochotný počúvať. Pre dobrý prednes sa nestačí spoliehať na intuíciu, ale je potrebná cielavedomá príprava na základe poznania techniky reči, dodržiavania zásad slovenskej spisovnej výslovnosti a funkčného využívania zvukových prostriedkov

reči. Prejav by mal byť kultúrny a kultivovaný. Kultúrnosť znamená, že dodržiavame gramatické a výslovnostné normy, kultivovanosť sa zabezpečuje funkčným využívaním zvukových prostriedkov reči tak, aby náš ústny prejav bol jasný, zrozumiteľný a adresný – poznamenáva Findra.

Uvažovanie o analýze kázne

Ako konštatuje Groezinger vo svojej homiletike (19), teória a metódy analýzy kázne v prísnom slova zmysle sa v homiletike udomácnili len v nedávnom čase. Bežnými sa stali až od empirického obratu v praktickej teológii, teda od sedemdesiatych rokov minulého storočia. Začali sa zameriavať na obsah kázne, na osoby, ktoré sa zúčastňujú na komunikačnom dianí kázne a na reč kázne.

Na začiatku procesu analyzovania kázni boli metódy, ktoré sa vzťahovali na osobu.

Impulzy prichádzali z klinického pastorálneho tréningu, ktorý sa začal praktizovať v USA.

Objavuje sa typológia osobnosti podľa Fritza Riemanna, analýza kázni na základe verbatim-záznamov od Hansa Christopha Pipera, transakčná analýza Erica Berneho. V súvislosti s posilňovaním postavenia rétoriky v homiletike to boli metódy, ktoré sa dotýkali reči kázne.

V súčasnosti sa kladie dôraz na metódy, ktoré skúmajú obsahovú stránku kázne, keďže v kontexte náboženského a svetonázorového pluralizmu je potrebné poukázať na špecifickosť kresťanskej kázne. Všetky tri zamerania treba však vidieť v ich vzájomnej súvislosti. Najnovšie sa veľa očakáva od výskumu, ako jednotliví poslucháči kážeň vnímajú, čo ich oslovuje.

Ako prvý krok pre analýzu kázne možno použiť zoznam najdôležitejších kontrolných otázok z Bukowskeho homiletiky pre rozčlenenie kázne, ktoré si kazateľ môže položiť po jej napísaní (20):

K celku kázne:

Je ľahké kážeň rozčleniť? Aký celkový dojem robí na mňa, ak o nej uvažujem z perspektívy poslucháčov?

Kde zisťujem nezrovnalosti, čo je ich príčinou?

Chýbajú „režijné návody“ alebo sľúbené neboli dodržané? Sú logické skoky, zdvojenia alebo sa niečo vypustilo? Musíme niektoré časti premiestniť alebo škrtnúť?

Je stupeň komplexnosti, ktorý odzrkadľuje členenie, primeraný poslucháčom? Súhlasia kvantily?

Je kážeň konzistentná (zodpovedá obsah častí ich funkcií)? Čo mi analýza kázne hovorí o jej teológii?

K úvodu kázne:

Má kážeň jeden alebo viacero úvodov?

Sú v poriadku – štylisticky a obsahovo – prechody od textu k úvodu a od úvodu k hlavnej časti?

Motivuje úvod ku sledovaniu ďalšej cesty kázne?

K záveru kázne:

Má kázeň jeden alebo viacero záverov?

Je záver organickou súčasťou celku kázne, alebo niečo pridáva poť. predchádzajúce relativizuje?

Uvedené kontrolné otázky majú prispieť k presnejšiemu vnímaniu kázne. Ak sa nám podarí spresniť vnímanie určitého konkrétneho nedostatku, sme na najlepšej ceste ho odstrániť. Nestačí získať len všeobecný pocit, že tu niečo nesedí a nezistiť to. Pri zlepšovaní kázne nejde o všetko alebo o nič. Uhladenejší prechod, zmysluplné škrtnutie alebo prospešný režijný návrh – už to je podľa Bukowskeho niečo!

Pre dôkladnejšiu analýzu kázne je veľmi podnetný spôsob, ktorý používa so svojimi študentmi pri seminárnych cvičeniach Wilfried Engemann. (21)

Pri seminárnych cvičeniach z homiletiky si v skupine určia vždy kazateľa na daný text a potom štyroch advokátov: advokáta kazateľa, advokáta situácie poť. poslucháčov, advokáta textu poť. teológie a advokáta reči. Po prednesenej kázni najskôr dostanú slovo všetci v skupine a majú povedať svoje postrehy k obsahovej a vzťahovej rovine prednesenej kázne.

Možné otázky k obsahovej rovine: Čo sa mi kázňou oznámilo? V čom spočíva podľa mňa výpovedné jadro kázne? Čo mi kázeň ozrejmla? Aký nadpis by som kázni dal?

Možné otázky ku vzťahovej rovine: Ako som kázeň prežíval? Aké pocity som u seba registroval? Ako som vnímal kazateľa? Ako kto voči mne vystupoval? Do akého rozpoloženia ma kázeň uviedla?

Potom prednesú svoje obhajoby jednotliví advokáti, ktorí text kázne dostali týždeň vopred.

Advokát kazateľa nemá kazateľa obhajovať voči kritikom kázne, ale má preskúmať a objasniť, akým spôsobom sa uplatňuje kazateľova osoba v kázni. Postupovať môže podľa nasledovných otázok: Je kazateľ ako osoba viditeľný v dostatočnej miere? Ako hovorí o sebe? Ktoré „ja“ je v akcii predovšetkým? Vystupuje v teologickom zmysle ako „svedok“? Ak áno, v čom jeho svedectvo spočíva a akým spôsobom je vnímané?

Hovorí kazateľ v kázni o svojich skúsenostiach? Prispieva kazateľ svojou osobou k vierohodnosti a k autenticite? Čo sťažovalo poslucháčom vnímať „viditeľnosť“ kazateľa? Aké chápanie úradu a role kazateľa sa v kázni vyjadruje? Ako by ste bližšie určili typ poť. stratégiu kázne?

Táto úloha je o niečo ťažšia, lebo si niektoré skutočnosti môže advokát kazateľa v plnej miere uvedomiť až počas prednesu a tak svoju obhajobu priebežne dopĺňať.

Advokát situácie poť. poslucháčov sa má vyjadriť k tomu, či v kázni hrala úlohu skutočná skutočnosť poslucháčov, ich záujmy a potreby, problémy dnes žijúcich ľudí. Má vysvetliť, čo by si bol v záujme poslucháčov želal, ktorých

otázok sa kazateľ nedotkol a ktoré témy mali byť ešte premyslené. Pomôžu mu tieto otázky: Z akého základného problému kážeň vychádza? Nakolko je tento problém relevantný? V akom zmysle sa môže kážeň označiť za „životu slúžiacu“? Akú životnú perspektívu - v zmysle evanjelického pohľadu na veci – kážeň ukazuje? Môže sa kážeň považovať za pastoraľnu? Má aj spoločenský ráz? Na ktorom mieste a akým spôsobom by sa kážeň mohla ešte výraznejšie dotýkať životnej skutočnosti poslucháčov? Cítite sa v kázni vážne braný ako človek a kresťan? Aký obraz má kazateľ o svojich poslucháčoch? Spoznávate sa v tom?

Advokát textu podľa teológie má za úlohu preskúmať obsahovú kontinuitu medzi textom a kázňou. Urobiť to môže na základe otázok k teológii kázne a potom ku textu kázne: Akú teologickú pointu má kážeň? Zdieľate kazateľovo teologické poňatie? Ako posudzujete vzťah zákona a evanjelia v kázni? Pozorujete v kázni moralizujúce tendencie? Dá sa v kázni spoznať etický postoj? Aký? Má kážeň kristologický charakter? Využil kazateľ všetky roviny textu? Má text prevažne informujúcu alebo skôr konfrontujúcu funkciu? Vzťahuje sa kážeň teologicky len na jednotlivý kázňový text alebo na podanie celého svedectva Písma?

Advokát reči dáva pozor na to, či je obsah kázne vyjadrený primeranými jazykovými formami, či je výraz jasný, porovnania presvedčivé, argumentácia logická atď. Postupovať možno podľa týchto otázok: Ktoré rečové akty (bližšie o rečových aktoch v mojom článku: Cieľ kázne v súčasnej homiletickej diskusii, ktorý bol uverejnený v Testimonia Theologica 2016 č. 1 s. 11-30) sú v kázni málo prezentované alebo celkom chýbajú? Sú kázňou zamýšľané účinky jednotlivito opatrené vhodnými jazykovými prostriedkami? (Príklady: Kto niečo sľubuje, musí zohľadniť niečo budúce; ak niečo radíme, musí byť na programe nejaké rozhodnutie; kde sa niečo dovoľuje, musí byť účinný zákaz atď.). Uplatňuje sa zvlášť dôležitá kontaktná podľa výrazová funkcia reči kvôli pozornosti poslucháča? Je kážeň aj signálom? Podnecuje k určitému konaniu? Otázka reči kázne je veľmi dôležitá práve dnes, a preto je potrebné si preštudovať k tomu odbornú literatúru.

Jednotliví advokáti nemajú za úlohu vyniesť rozsudok nad kázňou, a toľž nie nad kazateľom, ale majú pomôcť zvýrazniť jednotlivé prvky.

Je aj viacej návrhov kontrolných otázok, podľa ktorých možno analýzu kázne uskutočniť samotnému kazateľovi. Aspoň jednu z nich si tu predstavíme. Všíma si kážeň predovšetkým z rétorického hľadiska: (22)

Čo je cieľom kázne, zvesti? Je jasne a badateľne formulovaný?

Čo chce kazateľ pri poslucháčoch dosiahnuť? Môžete to vyjadriť slovesom?

Je stavba kázne transparentná? Spoznávate určitý model? Ak áno, aký? Aké kroky nasledujú po sebe?

Má kázeň jasné členenie? Ako sa používajú signálne slová, opakovania, súhrny?

Je v kázni niečo na zamyslenie, na zažitie, na konanie? Aký je vzťah týchto rovín?

Je kázeň zaujímavá, vierohodná, relevantná? Hľadá sa v kázni napojenie na skúsenosti poslucháčov?

Spoznávate v kázni prvky z Biblie, liturgie, života poslucháčov, všeobecnej spoločenskej situácie, osoby kazateľa? Ako sa tieto kategórie správajú k sebe navzájom?

Je kázeň viac poučujúca alebo naratívna? Aký je vzťah medzi naráciou a vysvetľovaním? Sú medzi nimi spoznatelné spojivá?

Je obsah dostatočne konkrétny? Používajú sa príklady?

Je kázeň dostatočne obrazná a názorná?

Dajú sa rozlišovať štýlové roviny? Ak áno, striedajú sa dostatočne?

Má kázeň oslovujúci začiatok? Otvára začiatok cestu k jadrú zvesti? Je záver kázne funkčný?

Hľadá kazateľ kontakt s poslucháčmi? Ako sa používajú osobné zámená (Vy, ja, my, on, ty)?

Kladú sa v kázni otázky? Je v texte dialóg? Nevylučuje spôsob používania reči nechťiac niektorých ľudí alebo skupiny?

Je obsah pochopiteľný? Vyhýba sa text dvojznačnosťam? Nie sú tam nezrozumiteľné slová alebo pasáže? Nie sú tam zložité metafory? Je text dostatočne redundantný?

Je stavba viet prehľadná? Nie sú tu vety s dlhými predbežnými poznámkami? Je to podstatné vyjadrené v hlavných vetách a nie vo vedľajších? Vyhýba sa kazateľ zmätočným vetám v zátvorkách?

Sú tam nadbytočné adjektíva?

Ako kazateľ používa aktívne a pasívne formy slovíec?

Je používanie jazyka zrozumiteľné a poslucháčom primerané? Jedná sa o literárnu či hovorenú reč? Je tu veľa ťažkých odborných a módných slov?

Objavujú sa v kázni aj poslucháči? Ak áno, aký je ich profil, aké vedomosti u nich kazateľ predpokladá? Preceňuje alebo podceňuje kazateľ poslucháčov?

Ako sa kázeň obracia na deti a mládež? Dotýka sa obsahovo reality, v ktorej deti a mládež žijú? Je aj forma pre nich primeraná?

Vnáša kazateľ do kázne svoju vlastnú osobu? Ako sa to deje? Ako to pôsobí? Pozitívne alebo negatívne? Aký obraz jeho osoby sa dá z toho poznať?

Čo vás v kázni zvlášť dojalo? Je tu niečo, čo by bolo najlepšie škrtnúť? Ak, áno, čo?

Nakoniec si všimneme zaujímavý návrh Bernharda Oestreicha pre analýzu kázne, ktorý sa môže praktizovať v cirkevnom zbore poslucháčmi kázne. (23)

Pri tomto modeli sa poslucháčom kázne ponúkne päť kategórií, pri ktorých sa ich pýtame na myšlienky a pocity, na posolstvo, reč kázne a majú udeliť aj „známky“. Dotazník s otázkami sa má vyplniť hneď a odovzdať, alebo o ňom môžu uvažovať ako o „domácej úlohe“, doma a vyplnený potom vrátia. Ide o nasledujúci okruh otázok:

Počúvala sa mi kázeň dobre? Hovoril kazateľ zreteľne, zrozumiteľne, živo? Dostal sa so mnou do rozhovoru? Podnecovala ma kázeň počúvať, alebo som vypínal? Pozorne som počúval vďaka niečomu novému a neobvyklému, alebo som sa skôr nudil?

Mohol som o tom bez námahy premýšľať? Zostal kazateľ pri veci, alebo odbočil?

Mohol som si ľahko zapamätať myšlienkové kroky? Bola štruktúra kázne pochopiteľná, dala sa rozpoznať „červená niť“? Vznikal vo mne protest, takže som už v premýšľaní nemohol pokračovať?

Mohol som kázeň precitovať? Vznikali vo mne pocity, alebo bol oslovovaný len môj rozum? Vyslovoval kazateľ niečo, čo ma zamestnáva, čo ma hryzie? Zostal som vnútorne dištancovaný, alebo kázeň vo mne niečo vyvolala? Cítil som, že aj sám kazateľ bol dojatý a osobne zasiahnutý?

Dal mi kazateľ „ochutnať“ niečo z útechy Písma? Bol biblický text len mottom, alebo sa presadil? Objavilo sa v kázni niečo oslobodzujúce, kritické, potešiteľné od Boha? Dodal mi kazateľ odvahy? Dozvedel som sa o nových prístupoch k textu?

Mohol som niečo „vidieť“? Usiloval sa kazateľ o rečové obrazy a porovnania? Používal konkrétne príklady, takže som mohol niečo „vidieť“? Získala kázeň farbu konkrétnou rečou, alebo zostala šedou obratnými pojmami? Používal kazateľ bežnú reč, alebo akademickú odbornú reč?

Každú z týchto kategórií je potrebné označiť známku medzi 1 až 5. Aj keď sa na takéto hodnotenie dá pozeráť ako na problematické, je kazateľ pozvaný chápať sa – v zmysle Luthera – ako žiak zboru. Takéto vnímanie môže byť prospešné, ako dosvedčuje jeden kazateľ: „Odrazu som bol nielen kazateľ, ale aj poslucháč, nielen učiteľ, ale aj žiak. Ako veľa môže kazateľ prijať, ak aj počúva, ak sa učí od ostatných kresťanov!“ (Eickhoff).

Záver

Uvažovať o dobrej kázni nie je zbytočné. Môže prispieť k zlepšeniu kazateľskej praxe. Musí si však všímať celý komplex otázok, ktoré spoluurčujú kázňové dianie, ako sme to videli vyššie. Vyžaduje si to koncentrovať a sebadisciplínu. A predovšetkým silnú motiváciu. Tá sa posilňuje skutočnosťou, že do kazateľskej služby sme povolaní Tým, ktorý nám daroval život a ustavične ho udržiava. Ním sme povolaní zvestovať tú najkrajšiu a najradostnejšiu zvesť o živote a jeho záchrane pre všetkých ľudí. A to je dostatočný dôvod uvažovať o dobrej kázni a usilovať sa o dobrú kázeň.

O dobrej kázni v tomto príspevku sme uvažovali v intenciách chápania kázne prevažne ako o komunikačnom dianí, ktoré je dnes v nemeckej oblasti v popredí. Aj keď sme pri homiletickom trojuholníku kládli dôraz na biblický text, v tomto príspevku nedostatočne bol rozvedený pri uvažovaní o dobrej kázni dôraz na homiletickú exegézu a homiletickú hermeneutiku, ako to urobil vo svojej homiletike Pavel Filipi (24), čo by si však vyžadovalo väčší priestor a tak už aj nový článok.

Citovaná literatúra:

- 1) EBELING, Gerhard. Das Wesen des christlichen Glaubens: Stuttgart: Evangelische Buchgemeinde 1959. ASIN: B0024Q570C, s. 9
- 2) SMOLÍK, Josef. Boží slovo v dejinách: Praha: Kostnická jednota v s.r.o. Kalich 1998. ISBN 80-7017-145-6, s. 155-156
- 3) ADAMS, Jay E. Predigen: zielbewusst, anschaulich, ueberzeugend. Giessen: Brunnen Verlag 1991. ISBN 3-7655-2886-2, s. 188-190
- 4) RASCHZOK, Klaus. Die Predigt zwischen Alltagsdogmatik und Lebenskunst, s. 142. In: KERNER, Hanns (Hrsg.) Predigt in einer polyphonen Kultur: Leipzig: EVA 2006. ISBN 3-374-02417-3
- 5) CLAUSSEN, Johann Hinrich/ ROESSLER, Martin (Hrsg.). Grosse Predigten: Darmstadt: WBG 2015. ISBN 978-3-650-40071-0, s. 9,10
- 6) OXEN, Kathrin. Gut predigen? Annäherung an die geligende Predigt, s. 65-75 In: Zentrum fuer ev. Predigtkultur, Wittenberg. Jahresprogram 2016
- 7) ARISTOTELES. Poetika, Rétorika, Politika: Bratislava, Tatran 1980, s. 59
- 8) ENGEMANN Wilfried. Einfuehrung in die Homiletik: Tuebingen und Basel: A. Francke Verlag 2002. ISBN 3-8252-2128-8, s. 294-298

- 9) MUELLER, Hans Martin. Homiletik: Berlin, New York: Walter de Gruyter 1996. ISBN 3-11-015074-3, s. 265
- 10) Cit. podľa: WINTZER, Friedrich. Predigt: Muenchen: Chr. Kaiser 1989. ISBN 3-459-01764-3, s. 17
- 11) BUKOWSKI, Peter. Predigt wahrnehmen: Neukirchen-Vluyn: Neukirchener 1990, ISBN 3-7887-1361-5, s. 50,51
- 12) Moeller, Christian. Fuer die Seele sorgen, s. 46. In: CHARBONNIER, Lars, MERZYN, Konrad. Homiletik: GOEttingen: Vandenhoeck et Ruprecht 2012. ISBN 978-3-525-62003-8
- 13) FILIPI, Pavel. Pozvání k nadejí: Praha:Kalich 2006. ISBN 80-7017-028-X, s. 247-248
- 14) DAIBER, Karl-Fritz. Predigen und Hoeren, Muenchen, Chr. Kaiser, Band 1 1980. ASIN 3459012765, Band 2, 1983
- 15) SCHWIER, Helmut. Was ist eine gute Predigt, s. 135-144. In: OEMING, Manfred (Hg.). Alttestamentliche Wissenschaft und kirchliche Praxis: Berlin: LIT 2009. ISBN 9783643103369
- 16) TOHMÉ, Hans Erich. Homiletický trojuholník ako prostriedok na prípravu kázne, s. 478-486. In: STEINHAUSER, Martin, RATZMANN, Wolfgang. Didaktische Modelle Praktischer Theologie: Leipzig: EVA 2002. ISBN 3-374-02003-8
- 17) FINDRA, Ján. Jazyková komunikácia a kultúra vyjadrovania: Martin: Osveta 2013. ISBN 978-80-8063-385-1, s. 228-240
- 18) FINDRA, Ján. Stavba a prednes kázne, s. 71-72. In: KLÁTIK, Miloš: Cyril a Metod – Odkaz pre dnešok: Liptovský Mikuláš: Tranoscius 2013. ISBN 978-80-7140-410-1
- 19) GROEZINGER, Albrecht. Homiletik:Guetersloh: Gueterloher Verl 2008. ISBN 978-3-579-05403-2, s.297-300
- 20) BUKOWSKI, Peter. Predigt wahrnehmen: Neukirchen-Vlyun: Neukirchener 1990. ISBN 3-7887-1361-5, s. 23
- 21) ENGEMANN, Engemann: Die Problematisierung der Predigt Aufgabe als Basis homiletischer Reflexion, s. 411-427. IN: ENGEMANN/LUETZE. Grundfragen der Predigt: Lepzig: EVA 2006. ISBN 3-374-02375-4
- 22) OSKAMP, Paul, GEEL, Rudolf. Gut predigen:Gueterloh: Gueterloher Verlag 2001. ISBN 3-579-03283-6, s. 171,172
- 23) FISCHER, Roland, OESTREICH, Bernhard. Predigtanalysen fuer die Gemeindepraxis:Berlín: LIT Verlag 2015. ISBN 978-3-643-13190-4, s. 217
- 24) FILIPI, Pavel. Pozvání k nadejí: Praha: Kalich 2006. ISBN 80-7017-028-X

Mgr. Jozef Benka, PhD.

5. apríl

6. nedeľa pôstna – Kvetná

Text: Mt 21, 12 - 17

Exegetické poznámky

Príbeh o vyčistení chrámu je súčasťou Ježišovho posolstva, v ktorom Ježiš potvrdzuje, že On je očakávaný Mesiáš. U Matúša bezprostredne nadväzuje na vstup do Jeruzalema, hlavnú udalosť Kvetnej nedele. Ježiš prichádza do chrámu zo zvestou, ktorá korešponduje s prorockými hlasmi: Jeremiáš 7. kap, Ezechiel 8. 11. 40-48. kap. Zvlášť Ezechiel hovoril o novom chráme. V tejto súvislosti zneli veľmi výrečne Ježišove slová: Zborte tento chrám a za tri dni postavím nový. K tomu pridal ďalšie mesiášske znamenie v zmysle Izaiášovho proroctva, keď vracal slepým zrak a uzdravoval chromých. Celé toto Ježišovo pôsobenie potvrdzuje Jeho príchod ako príchod Mesiáša. Citácia Žalmu 8,3 je ďalším znakom legitimizujúcim Ježišovo konanie. On pôsobí v zmysle známeho a uznávaného slova Božieho.

Ježiš vyhnal všetkých predávajúcich aj kupujúcich – pri nesprávnom konaní veľmi často nie je na vine len jedna strana. Aj v tomto prípade, keby nebol o nákup obetných zvierat záujem, neboli by v chráme ani predávajúci. Vinu na zneuctení chrámu mali obe strany. Paradoxom je, že títo predávajúci a kupujúci sú ľudia, ktorí sú z kultického hľadiska čisti, môžu vstupovať pred Hospodina, môžu prinášať obete. Preto sú presvedčení, že v chráme je ich miesto. Veď ich konanie je spojené s kultom, s prinášaním obetí. Nemajú na svojom tele znaky postihnutia, choroby, ktoré by ich diskvalifikovali z kultického života. Formálne zodpovedajú podmienkam účasti na kulte, vnútorne sú však poškvrnení neprimeraným záujmom o veci, o peniaze, o obchodovanie. Ohnisko svojho záujmu presunuli z Pána Boha na veci.

Naproti tomu telesne postihnutí, slepí, chromí, boli z kultického života vylúčení. No práve k nim sa Ježiš približuje a vstupuje s nimi do komunikácie. Uzdravuje ich. Umožňuje im tak priamy prístup k Bohu. Aj takýmto formálnym spôsobom Ježiš potvrdzuje svoju úlohu sprostredkovateľa komunikácie medzi Bohom a ľuďmi. Cez Krista máme prístup k Otcovi. Cez

Krista Otec prišiel k nám. Podobne Ježiš otvára spoločenstvo s Bohom aj voči deťom. Citátom z Iz 56 sa odvoláva práve na stať, v ktorej už prorok hovorí o rozšírení spoločenstva Božieho ľudu aj o ľudí, ktorí podľa strohého zákonníckeho chápania nemali k Bohu otvorenú cestu (cudziniec, eunuch).

Napätie príbehu stupňuje postoj duchovných vodcov národa. Veľkňazi a zákonníci chcú mať veci pod kontrolou. Mrzí ich, keď deti kričia na slávu Pána Ježiša: Hosana Synovi Dávidovmu. Oni, duchovné authority sa cítili byť kompetentní rozhodovať, kto je a kto nie je Syn Dávidov, teda Mesias. Tu však deti kričia niečo na spôsob: Cisár je nahý! Ježiš je Syn Dávidov! Deťom to bolo zjavené ale duchovným vodcom toto poznanie bolo neprijateľné. V zmysle blahoslavenstva by sme mohli konštatovať, že nemali voči Pánu Bohu čisté srdcia, preto Ho nemohli v Kristovi rozoznať (Mt 5,8).

Fascinujúco na nás môže pôsobiť Ježišov spôsob riešenia tohto konfliktu. Pán Ježiš postupuje v duchu toho, čo neskôr napísal Pavol v liste Efezským: Hnevajte sa, ale nehrešte. Ježiš sa hneval na predaj v chráme. Ale v komunikácii s veľkňazmi hovorí rozvážne, bez hnevu. Z priestoru chrámu odchádza

do pokojného, až rodinne dôverného zázemia v Betánii. Svojim citovaním Písma uvádza veľkňazov do rozpakov. Majú si totiž uvedomiť, že ich spor nie je s Ježišom, ani s deťmi volajúcimi na Jeho slávu, ale že svojimi postojmi sú vlastne v konflikte s Božím slovom, teda so samotným Pánom Bohom. A to je pre nich veľmi frustrujúce poznanie. Ježiš odhaľuje podstatu ich postoja a necháva ich, aby sa s tým vysporiadali. Mali tú možnosť, keby boli ochotní činiť pokánie t.j. zmeniť spôsob svojho myslenia. Oni však neboli ochotní ísť cestou pokory – na rozdiel od Ježiša, ktorý pokorne vstúpil do Jeruzalema, v pokoji odišiel z chrámu a pokorne vytrpel celý kalich svojho utrpenia. No práve toto bola cesta víťazstva. Cesta pokory a poslušnosti svojmu nebeskému Otcovi. Takto nám otvoril cestu do nebeského domova, nám, Božím deťom, nám, hriešnikom postihnutých slepotou a ochromením z hriechu. Ježišovou mocou však oslobodení a ospravedlnení máme miesto v Božom dome. Hosana Synovi Dávidovmu!

Návrh propozície

Ježiš otvára cestu k Pánu Bohu

1. *Nedajme si ju zatarasiť vecami.*

2. *Nedovoľme, aby nám ju zatarasili naše nezdravé duchovné názory a postoje.*
3. *Dajme sa Ježišom uzdraviť a viesť do spoločenstva Božieho kráľovstva.*

Myšlienky ku kázni

V príbehu môže našu pozornosť zaujať miesto, kde sa príbeh odohral, veci, ktoré sa v príbehu objavujú, alebo ľudia, ktorí tam vystupujú ako postavy. To, aký pohľad si zvolíme môže ovplyvniť aj naše vnímanie jeho posolstva. Podobne sa aj v živote niekedy viac sústreďíme na veci, ktoré nás obklopujú, alebo sa nechávame ovplyvniť a usmerniť svoje konanie priestorom, v ktorom žijeme. Tretia možnosť je, že sa necháme ovplyvniť ľuďmi, s ktorými žijeme.

Všetky tieto okolnosti vo svojom živote musíme vnímať, brať vážne a nejakým spôsobom reflektovať na to, čo sa vyskytuje a čo sa deje okolo nás. Sú však chvíle, keď ľuďom, veciam alebo vzťahom okolo seba venujeme nenáležitú pozornosť. Stávame sa otrokmi svojho prostredia, alebo dokonca vecí, ktoré vlastníme. Žiaľ niekedy tie veci vlastnia nás.

Tento príbeh nás chce poučiť, že nič z vyššie spomenutého pre nás nemá byť rozhodujúce a smerodajné. Rozhodujúci a smerodajný pre nás má byť Pán Boh,

naš vzťah s Pánom Bohom, ktorý nazveme vierou.

Ježiš nad všetko ostatné, čo sa v chráme deje povyšuje to rozhodujúce. Chrám je miesto, kde mám vnímať Pána Boha. Boží dom je pre nás domom modlitby. Modlitba je rozhovor s Bohom. Do chrámu Božieho prichádzame nato, aby sme sa dostali do bližšieho, dôverného kontaktu s Pánom Bohom. To je jedno dôležité posolstvo. No modliť sa predsa môžeme vždy a všade, na každom mieste a v každom položení. Čo je potom zvláštne na Božom dome, ako dome modlitby? Tým bonusom navyše je spoločenstvo s inými ľuďmi v okolo Pána Boha, nášho spoločného Otca.

Pán Ježiš podčiarkuje dôležitosť chrámu ako domu spoločných modlitieb preto, lebo práve cez svoj osobný dôverný vzťah s nebeským Otcom dokážeme my ľudia mať aj najlepší prístup k iným ľuďom. Práve vďaka vedomiu, že Boh je NÁŠ Otec, nielen môj Otec dokážem vnímať ľudí, ako svojich blížnych. Dokážem ich prijať takých, akí sú, dokážem sa pokoriť pred nimi, lebo sa spoločne koríme pred Pánom Bohom (to je jedno z dôležitých posolstiev úvodnej časti služieb Božích, keď skôr, ako sa rozvinie naše

spoločenstvo, prosíme Pána Boha všetci spoločne o odpustenie hriechov buď slovami konfiteoru, alebo v prvej kajúcej piesni – Kyrie.)

Pán Ježiš v príbehu z evanjelia hneď prakticky ukazuje, ako má vyzerat' spoločnosť budovaná na hlbokom dôvernom vzťahu s nebeským Otcom. Ježiš prijíma slepých, chromých a deti. To všetko boli v spoločnosti tej doby ľudia vytlačení na okraj spoločnosti. Ako kňaz v chráme smel slúžiť len dospelý muž, ktorý nemal žiadnu telesnú vadu. To malo vo svojej dobe zvestný význam, aby sa Izraelci naučili, že Pánu Bohu má slúžiť to, čo je najlepšie, a bezchybné. Bol to výchovný moment, volajúci ľud Boží k túžbe po svätosti, po posvätení. Problémom sa táto skutočnosť stala, keď si ľudia stojaci v službe prisvojili svoj status ako ocenenie. Som svätý, preto som lepší, lebo slúžim Hospodinovi.

Bohu má slúžiť to, čo je najlepšie a dokonalé. Paradoxne, Pán Boh v Ježišovi Kristovi prichádza slúžiť tým, ktorí boli spoločensky marginalizovaní. Pán Ježiš uzdravuje postihnutých a teší sa z detí. Na pozadí tejto udalosti znie Jeho pozvanie: Nasledujte ma. Robte podobne. A hneď nato odchádza z chrámu, nepriťahuje na seba pozornosť s cieľom užívať si slávu. Uťahuje sa do súkromia,

lebo splnil svoju úlohu. Takto je nám vzorom v duchu slov, ktoré nás učil: Keď urobíte všetko, čo ste mali vykonať povedzte: Neužitoční služobníci sme, čo sme boli povinní vykonať, to sme vykonali. Takto sa máme učiť, že nie je dôležité a podstatné, že MY sme vykonali službu, ale dôležité je, že bolo vykonané to, čo bolo treba vykonať. Že v službe blížnym bola prejavovaná láska, pozornosť, добрôta, pomoc. Nato prišiel Pán Ježiš na svet, aby pomohol nám, v našej biede. S tým istým posielal aj nás do sveta.

Kvetná nedeľa ponúka paradoxný obraz: človek oslavovaný ako kráľ vstupuje do hlavného mesta na osliatku. Boží Syn prichádza do Jeruzalema, aby poslúžil ľuďom svojou smrťou. Poďme aj my touto cestou, cestou pokory, služby, lásky, odpustenia. Cestou šírenia Božej dobroty, aby sila zloby a hriechu bola porazená.

Použitá literatúra

- F. Rienecker: WŠB, Evanjelium podľa Marka.
W. Grundmann: Das Evangelium nach Matthäus, Theologischer Handkommentar zum Neuen Testamen

Mgr. Ján Velebír

9. apríl

Zelený štvrtok

Text: **1K 10, 16 - 17**

Exegetické poznámky

κοινωνία – slovo, ktoré sa objavuje dvakrát vo vybranom texte (v prvom verši), ale na ktoré Pavel naráža aj v druhom verši. Grécko-slovenský slovník ponúka množstvo možností prekladu: 1. spoločnosť, spoločnosť, pospolitosť, spolok, spoločná účasť, 2. stýkanie sa, kontakt, blízky vzťah, jednota, 3. vzájomné puto, spojivo, 4. ochota stýkať sa, príchylnosť, družnosť, 5. a. štedrosť, nezištnosť, dbanie na prospech druhých, ohľaduplnosť, b. dôkaz bratskej lásky, dar, zbierka (pre núdzných), milodar, 6. účasť, podiel [...] na niečom, 7. prijímanie (eucharistie), účasť (na Božom tele a krvi). Kazateľ môže poukázať na bohatosť a viacvýznamovosť slova κοινωνία v opise nášho vzťahu s Bohom a jedného s druhým. Vo večeri Pánovej zažívame s Bohom a medzi sebou spoločnosť, ale aj omnoho viac – blízky vzťah, vzájomné puto, jednotu, účasť a pod.

Σώμα – najčastejšie sa prekladá ako „telo“, i keď tento preklad nevyjadruje v úplnosti význam tohto slova. Problém predstavuje, že gréčtina pozná dve slová, ktoré v slovenčine môžeme preložiť ako telo – σώμα a σάρξ. Anglický jazyk tiež pozná dve slová – *body* a *flesh*. Slovenčina ale pozná iba slovo *telo*. Ešte väčší problém predstavuje fakt, že biblickí pisatelia nepoužívajú tieto slová v jednotnom zmysle. Dokonca aj samotný Pavel niekedy používa slovo σάρξ v neutrálnom zmysle – teda naše telo, ktoré stvoril Boh a je súčasťou Božieho dobrého stvorenia – a zas inokedy (a častejšie) v negatívnom zmysle ako súčasť nášho hriechového stavu, proti ktorému musíme bojovať. Preto často používa dualistický obraz súboju telesného a duchovného, i keď tento obraz nemôžeme chápať v gnostickom zmysle, ktoré popiera dobro Božieho stvorenia. Pavel teda v tomto verši hovorí o tom, že vo Večeri Pánovej máme spoločnosť s Pánovým σώμα, teda s rovnakým telom, ktoré bolo vzkriesené a oslávené. Rovnaký pojem používajú tiež synoptické evanjeliá, keď hovoria o Večeri Pánovej. Je tu ale nebezpečenstvo chápať toto spoločnosť vo Večeri Pánovej iba s Ježišovým „duchovným“ telom. Toto

nebezpečenstvo zrejme existovalo už aj v prvotnej cirkvi, lebo už evanjelista Ján, keď hovorí o požívaní Ježišovho tela, používa slovo σάρξ, aby zdôraznil reálnu telesnú prítomnosť Ježiša v sviatosti (Ján používa σάρξ aj v prvej kapitole v opise vtelenia ako odpoveď proti doketistom a gnostikom, ktorí odmietali Ježišovu telesnosť a ľudskosť). Zároveň je rovnakou chybou chápať toto požívanie sviatosti v nejakom kanibalistickom zmysle, ako výstižne poukazuje VII. článok Formuly svornosti: „Týmto tiež celkom zavrhuje kafarnaitické jedenie tela Kristovho, akoby sa Jeho telo hrýzlo zubami a stravovalo ako iná potrava. Toto nám sakramentári svojvoľne pripisujú v rozpore so svedectvom vlastného svedomia a so všetkými našimi početnými svedectvami, a tým zošklivujú a úplne zatracujú naše učenie u svojich poslucháčov. Proti tomu, pridržajúc sa jasných slov Kristovej zmluvy, veríme v opravdivé, pritom však nadprirodzené jedenie tela Kristovho a pitie Jeho krvi. Toto ľudské zmysly a rozum nepochopia; náš rozum pri tomto článku musí sa podrobiť poslušne Kristovi tak, ako pri všetkých ostatných článkoch viery. Toto tajomstvo možno pochopiť iba vierou a je vyjavené v slove.“

Vybraný kázňový text je v Symbolických knihách používaný hlavne na obranu učenia o reálnej prítomnosti Ježiša vo sviatosti. V X. článku Obrany augsburského vyznania o Večeri Pánovej sa píše: „Veď keď Pavel hovorí, že „chlieb je spoločenstvom tela Kristovho atď.“ (1K 10, 16), z toho nasleduje, že ak by telo Pánovo nebolo opravdu prítomné, chlieb by nebol spoločenstvom tela, ale len Kristovho Ducha.“ Podobne aj vo Formule svornosti: „Pri tom však jednomyselne veríme, učíme a držíme, že sa pri prijímaní Večeri Pánovej nikdy nesmú vynechať slová Kristovho ustanovenia, ale že ich treba verejne vyhlasovať, ako je napísané: ‘Či kalich dobrorečenia, ktorému dobrorečíme, nie je spoločenstvom krvi Kristovej?’ (1K 10, 16). Toto dobrorečenie sa deje vyslovením slova Kristovho.“

Kontext, do ktorého je kázňový text zasadený, je tiež veľmi podstatný k jeho pochopeniu. Od 8. až po 10. kapitolu sa apoštol Pavel venuje problematike modlárstva (zvlášť v kontexte požívania mäsa obetovaného modlám). Verše 16 a 17 sú už záverom tejto polemiky. Pavel sa odvoláva na Večeru Pánovu ako finálnu autoritu a rozhodcu. V 14. verši Pavel rázne varuje pred modloslužbou

a v 21. verši jednoznačne vyhlasuje: „Nemôžete piť z kalicha Pánovho aj z kalicha démonov: nemôžete mať podiel pri stole Pánovom aj pri stole démonov.“ V kázňovom verši sa teda zdá, že Pavel používa kalich v jeho vertikálnej dimenzii – teda vyjadrujúci exkluzívny vzťah s Bohom – a chlieb v jeho horizontálnej dimenzii – vyjadrujúci jednotu a spoločenstvo veriacich. Chlieb a víno vo Večeri Pánovej výnimočným spôsobom vytvárajú a spájajú veriacich spolu s Bohom do eschatologickej komunity výnimočným a exkluzívnym spôsobom. Táto jednotu vylučuje hocikaké spoločenstvo s modlami. Večera Pánova je tak zároveň darom vytvárajúcim spoločenstvo s Ježišom a jeho telom (cirkvou), ako aj záväzok uctievať jedine Boha.

Návrh propozície

Vo Večeri Pánovej máme spoločenstvo:

1. s Kristom, preto sa stráňme modiel.
2. medzi sebou, preto budujme jednotu.
3. s vernými zosnulými, preto nezúfajme.

Myšlienky ku kázni

Sviatosť Večere Pánovej je jedným z najvzácnejších darov, ktoré nám zanechal Pán Ježiš. Zároveň je jedným z najnepochopenejších Ježišových učení.

Dokonca v samotnej Novej Zmluve môžeme vidieť, že učenie o reálnej prítomnosti Krista vo sviatosti bolo pre mnohých ťažké prijať. V 6. kapitole evanjelia podľa Jána, kde sa Ježiš nazýva chlebom života, tí, čo ho počúvali, boli skeptickí: „I hádali sa židia medzi sebou, hovoriac: Ako nám tento môže dať jest svoje telo?“ Ale Ježiš po tejto námietke nehovorí obrazne, ale rozhodne opakuje a zdôrazňuje svoje učenie: „Veru, veru, hovorím Vám: Ak nejete telo Syna človeka a nepijete Jeho krv, nemáte života v sebe.“

Podobne aj dnes je učenie o Večeri Pánovej často nepochopené a mnohí si myslia, že ide iba o symbolickú pripomienku si Ježišovho života a diela. Kázeň na zelený štvrtok je preto dobrým spôsobom, ako vyučovať zbor o tomto článku viery, ktorý, ako pre raných kresťanov, tak aj pre samotného Luthera a reformátorov, bol výnimočne dôležitý.

Kázeň o Večeri Pánovej by však nemala zostať iba v rovine katechetickej, ale by mala vzbudiť u poslucháčov túžbu po spojení s Kristom vo Večeri Pánovej. Ako Luther písal vo Veľkom katechizme, keby sme chápali, aký vzácny dar je Večera Pánova, túžili by sme po nej každý deň. Preto považujem zhrnutie evanjelického učenia o Večeri Pánovej

za vhodné ako katechetický prvok kvôli rozšíreným nedorozumeniam medzi kresťanmi, ale v hlavnej časti kázne by sa kazateľ mal zamerať na *koinoniu* (spoločenstvo), ktoré Večera Pánova vytvára, ale zároveň aj vyžaduje. V navrhutej propozícii navrhujem rozdeliť hlavnú časť na tri (resp. dve) časti, v ktorých kazateľ najprv predstaví konkrétne evanjelium vychádzajúce z textu (čo Boh robí pre nás vo Večeri Pánovej), a následne predstaví zákon, ktorý vyplýva z danej evanjeliovej zvesti (k čomu ma Boh povoláva vo Večeri Pánovej).

V prvej sade by sa kazateľ mal zamerať na jednotu a spoločenstvo, ktoré prežívame vo Večeri Pánovej so samotným Ježišom. Vo Večeri Pánovej veriaci jedinečne prežíva predzvesť budúcej dokonalej jednoty s Ježišom. Niektorí kresťanskí mystici túto jednotu označovali ako „mystická svadba duše s Bohom.“ Vzťah Boha a Jeho ľudu je často v Biblii (ako v Starej zmluve, tak aj v Novej zmluve) opisovaný obrazom manželstva, aby bola zdôraznená intimita, ktorú Boží ľud zažíva v zmluve s Bohom. Keďže sa dnešný kázňový text nachádza v rámci polemiky proti modlárstvu, tento obraz manželstva

môže byť efektívnym spôsobom na sprostredkovanie poslucháčom toho, čo chcel Pavel v liste vyjadriť. Ako je manželstvo exkluzívnym a nerozlučným vzťahom medzi mužom a ženou, tak aj vo Večeri Pánovej prijímame nielen zaslúbenie Kristovej vernosti a lásky, ale aj záväzok byť mu verní a „nesmilniť“ s inými modlami v našich životoch (či sú to už peniaze, moc, kariéra etc.)

V druhej sade by sa kazateľ mal zaoberať spôsobom, akým Večera Pánova vytvára a zároveň vyžaduje spoločenstvo a jednotu medzi kresťanmi. Sviatosť Večere Pánovej bola vždy sviatosťou jednoty cirkvi. Už od ranej cirkvi bol symbolickým potvrdením prerušenia spoločenstva medzi kresťanskými cirkvami zákaz vzájomného prijímania oltárnej sviatosti a zmierenie sa zase vždy konalo za „spoločným stolom.“ I samotné slovo *exkomunikácia*, ktoré znamená vyobcovanie, doslova vyjadruje vylúčenie zo spoločenstva (Večere Pánovej). Večera Pánova je preto veľkým darom pre celú cirkev Kristovu, ale zároveň tiež veľkou zodpovednosťou. Na vysvetlenie vzťahu Večere Pánovej a jednoty cirkvi môže kazateľ poukázať na pokračovanie Pavlovho listu Korintským v 12. kapitole: „Takto je síce mnoho údov, ale jedno telo. Veď oko

nemôže povedať ruke: Nepotrebujem ťa! alebo hlava zas nohám: Nepotrebujem vás! [...] aby nebol v tele rozkol, ale aby údy navzájom rovnako sa starali o seba. A preto keď trpí jeden úd, spolu s ním trpia všetky údy; keď sa jednému údu dostáva oslava, radujú sa s ním všetky údy. Vy (spolu) ste telo Kristovo a každý osve (Jeho) úd.“ (1. K 12,20-27) To znamená, že ako nemôžeme zároveň mať spoločenstvo s Pánom a démonmi (modlami), tak nemôžeme rovnako prijímať Večeru Pánovu, ak máme medzi sebou rozkoly. Toto však môže vytvoriť dojem, že človek nikdy nemôže prijať Večeru Pánovu, pretože nikdy nebude úplne vyslobodený z vplyvu modiel v jeho živote a cirkev nikdy nebude úplne bez roztržiek a rozkolov. Vo Večeri Pánovej ale zažívame paradox našej viery – podobne ako je kráľovstvo Božie už tu, ale ešte nie v plnosti, podobne aj jednotu cirkvi (a sloboda od modiel) je darom, ktorý síce prijímame už teraz, ale ešte nie v plnosti. Jednota a dokonalé spoločenstvo v cirkvi je niečo, k čomu smerujeme. Večera Pánova nám túto jednotu daruje a zároveň nás k nej aj umocňuje a pozýva. Kazateľ by v druhej sade mohol poukázať na konkrétne kroky, ako budovať túto stále dokonalejšiu jednotu v cirkvi aj

napriek jej rozkolom. Po prvé, kazateľ by mal vyzdvihnúť dôležitosť modlitby. Augustín hovorí, že ak niekoho kritizujeme, a nemodlíme sa zaňho, tak hrešíme. Každý kresťan sa musí modliť aj za tých, s ktorými sa nezhoduje, a rovnako tak aj za seba samého, aby mu Boh osvietil myseľ a daroval trpezlivosť a lásku. Podobne môže kazateľ pripomenúť cirkevníkom Lutherov výklad ôsmeho Božieho prikázania: „Nevydaš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu. Čo to znamená? Odpoveď: Máme sa Pána Boha báť a Ho milovať, aby sme na svojho blížneho falošne neluhali, nezrádzali ho, neohovárali, ani mu zlý chýr nerobili, ale aby sme ho vyhovárali, dobre o ňom hovorili a všetko na dobrú stránku vykladali.“ Každý kresťan by si mal skúmať svoje svedomie za cieľom zistiť vlastný podiel na rozkoloch v cirkvi a vykladať si správanie iných v tom najlepšom svetle, a teda učiť sa trpezlivosti ako k sebe, tak aj k svojim bratom a sestrám.

Prijímanie Večere Pánovej nás spája a zjednocuje s Ježišom a tým pádom tiež so všetkými, ktorí sú v spojení s Ním (teda s Jeho cirkvou), čo zahŕňa nielen „živých“, ale tiež tých, ktorí už opustili časnosť. Keďže Ježiš zvíťazil nad mocou smrti, zosnulí sú stále spojení s Ním

skrze krst a vieru v Božie zaslúbenia. Pavel hovorí o tom, že zomrieť znamená „byť s Kristom“ (F 1,23) a v Knihe zjavenia môžeme vidieť obraz martýrov, ktorí oslavujú Pána dňom a nocou a modlia sa k nemu (Zj 6,9-11; 7,9-17), takže môžeme predpokladať určité vedomie aj u zosnulých v medzistave. Ako píše tiež Heinrich Schmid vo svojej knihe *The Doctrinal Theology of the Evangelical Lutheran Church* (s. 587), tí, čo zomreli v Pánovi, sú súčasťou „vítaziacej cirkvi“, kým my na zemi predstavujeme „putujúcu cirkev“, a spolu tvoríme jednu cirkev, jedno telo nášho Pána Ježiša Krista. Kazateľ by nemal špekulovať o tom, že ako vypadá tento medzistav. Ale v tretej sade môžeme poukázať na to, že keďže sviatosť Večere Pánovej je sviatosťou spoločenstva s Kristom, a samým tým aj spoločenstvom s celou cirkvou, určitým spôsobom sme počas prijímania posvätených elementov spojení tiež s milovanými zosnulými a spolu očakávame vzkriesenie tela. Večera Pánova je taktiež eschatologickou záležitosťou, lebo predstavuje predzvesť večnej Baránkovej hostiny, a preto je určitým spôsobom aj pohľadom do slávnej budúcnosti, keď budeme v novom Jeruzaleme navždy

v spoločenstve s Kristom a s jeho vyvolenými.

Tretia sada síce nevychádza priamo z textu, a teda nie je ničím, čomu sa Pavel konkrétne venuje v tomto vybranom texte, takže kazateľ ju nemusí zakomponovať do kázne, ak chce, aby kázeň bola striktnie textuálna. Tretia sada však teologicky vychádza z celkovej Pavlovej ekleziológie a sakramentológie a má veľký potenciál dať kázni silný pastorálny charakter a zároveň tým posilniť silu prežívania spoločenstva s Pánom vo Večeri Pánovej, povzbudiť nádej vo večný život a potešiť smútiacich.

Použitá literatúra

- FEE, G. D. *The First Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987. ISBN 0-8028-2507-9.
- HARRISVILLE, R. A. *Augsburg Commentary on the New Testament: 1 Corinthians*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1987. ISBN 0-8066-8866-1.
- SCHMID, H. *The Doctrinal Theology of the Evangelical Lutheran Church*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1961.
- VÍZNER, O. *Symbolické knihy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania*.

Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1992. ISBN 80-7140-002-5.

WRIGHT, N. T. *Paul for everyone: 1 Corinthians*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2004. ISBN 9780664227913.

Mgr. Ivan Belanji

10. apríl

Veľký piatok

Text: **2K 5, 14 - 21**

Exegetické poznámky

Pavol v tejto perikope poukazuje na základ svojho apoštolského úradu, keďže nepatrí k prvému okruhu Ježišových apoštolov. Základným poslaním Pavla ako „posla Kristovho“ (v. 20) je „služba zmierenia“ (v. 18). Pavel nepochybuje o tom, že Boh sa k jeho službe plne priznáva, zápasí však o prijatie v Korinte. Nebuduje na svojej ľudskej autorite a dôstojnosti, ale poukazuje na puto lásky, ktorým Kristus spája všetkých zmierených.

Perikopa je typicky Pavlovsky preplnená proti sebe stojacimi pármami teologických pojmov, vychádzajúcich zo základného protikladu starého a nového Adama. Ide o páry ako: smrť na kríži – vzkriesenie, život v tele – život v Kristovi, staré veci – nové veci, hriech – spravodlivosť, nepriateľstvo voči Bohu – zmierenie s Bohom.

Pre kontext Veľkého piatku je centrálnym pojmom „zmierenie“ a „nezapočítanie hriechov“.

V Luteránskej teológii ide o otázku efektívneho a forenzného ospravedlnenia (por. FC 3). O zmierení sa v Novej zmluve hovorí na miestach R 5, 1-8 [11] a 2K 5, 18-21, možno porovnať aj Kol 1, 20n. a Ef 2, 16. Pretože Boh sám bol v Ukrižovanom (2K 5, 19), preto je Kristovo dielo na kríži dielom zmierenia a nie predpokladom zmierenia. Boh sám dokazuje svoju lásku, keď život kladie za „nepriateľov“ (R 5, 8 a 10). V osobe Ježiša Krista sa stelesňuje Božia zmierujúca láska. Zmierenie sa deje na ľudoch, nejde o zmierenie Boha.

Priestupky ľudí Boh pripísal Kristovi. Ježišova smrť je viditeľným dôkazom Božej lásky k bezbožnému, milostivým priblížením sa k hriešnikom (R 3, 24), prejavom spásu tvoriacej aktívnej spravodlivosti (v. 21, por. R 3, 25).

Podobne ako v G 3, 27 - 29 aj v tejto perikope Pavel používa obraz jednoty pokrstených a veriacich s Kristom (v. 17): byť „synom Božím v Kristovi“, byť „pokrstený v Krista“, byť „oblečený v Krista“, byť „novým stvorením“, v Kristovi byť „spravodlivosťou pred Bohom“ (v. 21).

Verš 14: *ágápe tou Christou* (genitivus subjectivus): Kristova láska ku nám
synécho: spájať, držať, zahrňať

Verš 15: *égerthénti* (aor. part. pas.): bol vzkriesený

Verš 16: *katá sárka* – podľa tela vo väzbe na sloveso, nie podstatné meno! Pavel už poznáva veci inak ako doteraz, už nepoznáva veci s ohľadom na telo, ale ako nové stvorenie. Ide o semitizmus, kde „poznať“ znamená celkové a praktické spoznanie, nie len kognitívne. Poznať Krista podľa tela znamená, ešte s Ním nezomrieť a s Ním nežiť.

Verš 17: *kainé ktisis*: z rabínskeho prostredia označenie tých, ktorým boli odpustené hriechy, alebo pre prozelitov. Aj na Sinaji došlo k novému stvoreniu. Podľa Pavla je Kristova smrť zavŕšením Božieho zjavenia.

árchaios: pochádzajúci z predchádzajúceho obdobia

Verš 18: *katalláso* (aor. pas.): bol zmierený v historickej udalosti ukrižovania.

diakonía tés katallagés: služba zmierenia, z ktorej pochádza celé dielo zmeny a nového stvorenia

Verš 19: *logidzomai* (part.): pripočítavať

paráptóma: pochybenie, hriech, previnenie. V Kristovi je odpustená vina. Zmierenie sa osobne prežíva ako odpustenie viny.

Verš 20: *presbeúo*: byť vyslancom (napr. cisársky legát)

parakaléo (pas.): prihovárať sa, napomínať, prosiť

katallágete tó theó (apor. imp. pas.): zostávajte v zmierení, uspokojte sa so zmierením, vzdajte sa odporu

Verš 21: *hámartían ... époiesen*: bol urobený hriechom! (NB nie: hriešnikom). My konáme hriechy, on sa stal hriechom

ginomai (aor. konj.): aby sme sa stali
dikaiosýnē theou en autó (genitivus subjectivus) v Jeho spravodlivosti sme my spravodliví

Návrh propozície

Boh bol v Kristovi a

1. *zmieril tak svet so sebou,*
2. *nepočítal ľuďom priestupky,*
3. *zveril veriacim službu zmierenia.*

Myšlienky ku kázni

V pedagogických vedách sa hovorí o škodlivosti negatívnych výrokov na adresu detí a žiakov. Možno ste sa sami s tým stretli: „ty to nevieš“, „ty si nešikovný“, „ty to nikdy nedokážeš“ ... Štúdie dokázali, že takéto postoje naozaj vedú k horším výsledkom v škole. Naopak, pozitívna motivácia a vyrieknuté uznanie vedie

k nadpriemerným výkonom. Čo všetko ale dokáže naozajstná láska! Božia láska! Potom ako sme dočítali smutné slová o Ježišovej smrti na kríži z Pašíí, je práve v tejto chvíli ten najlepší čas na to, aby sme spoznali moc a silu lásky Božej.

Začnime teda pri zásadnom 19. verši nášho dnešného textu, kde apoštol hovorí, že „Boh bol v Kristovi“. Toto znamená, že v Kristovi prebývala plnosť Božej lásky. Boh Otec miluje svojho Syna najdokonalejšou láskou. Môžeme to vyjadriť aj slovami ap. Petra v 2Pt 1, 16 - 17: „Boli sme očitými svedkami jeho velebnosti, keď prijal česť a slávu od Boha Otca a z velebnej slávy mu zaznel takýto hlas: Toto je môj milovaný Syn, v ktorom som našiel zaľúbenie!“ Božia láska je viac ako pozitívna pedagogika. Kde je Božia láska, tam je najvyššia dôstojnosť a sláva, česť a veleba.

Dnes stojíme pred Krížom Pána Ježiša Krista a je ťažké prepočúť výsmech, ktorým bol zasypaný od vlastných krajanov i pohanských Rimanov. Boží milovaný Syn bol vystavený toľkým spochybneniam: „nech sa bráni, keď je Kráľom“; „nech uhádne kto ho uderil, keď je Vševedúci“; „nech sa napije z octu a žlče, keď je Vodou života“; „nech zide z kríža keď je Všemohúci“; „nech nezomiera,

keď je Boží Mesiáš“! Tolko poníženia a odrieknutej dôstojnosti! Ľudia dokážu iných úžasne ponížovať!

Keď stojíme pod krížom Pána Ježiša Krista, je ťažké prehliadnuť obraz ľudského pokolenia pred Bohom: nechápajúci a unavení učenici proti budúcnosť poznajúcemu Synovi Božiemu; ustráchaní zbabelci proti pokojnému statočnému Ježišovi; presadzujúci sa klamári proti spravodlivému Nevinnému; bezcitní mučitelia stojaci nad bezbranným človekom; horda „divochov“ zúriacich proti milovanému Božiemu Synovi (por. Ž 22, 12-13).

Ako je možné, že milovaný Syn, na ktorom spočinulo Božie zalúbenie, toto musí podstupovať?

Nuž, pre nás a pre naše spasenie! Aby sme si uvedomili v prvom rade, že napokon ľudia nedokážu zničiť úplne ľudskú dôstojnosť! Nikto na svete nemôže zabrániť tomu, aby Boh miloval svojho miláčika, aby napokon Boh ovenčil velebou a slávou a dôstojnosťou toho, koho On miluje!

V dnešnom texte sa apoštol Pavel stáva poslom Kristovým pre nás (v. 20) a na mieste Ježiša Krista chce aj nám poslúžiť službou zmierenia. Pavol je dobrý pedagóg a jeho služba lásky je

povzbudivá, ktorá sa nepovyšuje nad slabými, ale poukazuje na krásne, veľké, dobré, sväté, evanjelium, ktoré sa vďaka Ježišovej ceste kríža môže zvestovať každému človeku – aj nám. Nech by sme zažili čokoľvek ponížujúce a zničujúce od ľudí, niet takého človeka, ktorý by zabránil Bohu milovať i nás!

1. Boh bol v Kristovi a zmieril tak svet so sebou

Keďže v ukrižovanom Kristovi bol Boh, všetka ľudská zloba koncentrovaná na Ježiša je vyjadrením zásadného nepriateľstva ľudí proti Bohu. Nepriateľstvo sa prejavuje ako nezmieriteľná urputná snaha zničiť všetko, čo je protivníkov najvzácnejšie: majetok, deti, budúcnosť, česť a dôstojnosť. Nezmieriteľná snaha o presadenie svojich cieľov aj voči bezbrannému Mesiášovi je poznačená presvedčením o vlastnej pravde a snahou o udržanie vlastnej moci. Slovo Božie nás učí, že bezohľadnosť a tvrdosť srdca vyplýva z nechoty zmieriť sa, a nechota zmieriť sa je spojená s (duchovnou) pýchou. Spytujme si dnes svedomie, kde všade prispievame k tomu, aby zmierenie nenastalo: v našom vzťahu k Bohu, k blíznym, k sebe samému, kde všade popierame

ľudskú dôstojnosť a nedokážeme skutočne milovať.

Duch Lásky Božej spojil Otca so Synom tak nerozlučne, že ani to najväčšie utrpenie a zlo a smrť nedokázali lásku poraziť. Toto má dopad aj pre nás ľudí. Božia láska víťazí tak, že neničí, ale presadzuje sa! Vytvára úctu a rešpekt, je dynamická a strhujúca. Tvorí aj tam, kde nič láskyhodné nie je. Láska je ako svetlo: kde dopadne lúč svetla, tma mizne.

Dnešná evanjeliová zvesť hovorí, že v Kristovi Boh ľudské nepriateľstvo dokázal prekonať. Namiesto umlčania hlasu Božieho Syna, sa Božia láska rozliala do celého sveta - aj do nášho zboru a našich rodín, do nášho života, do našich srdiec! Boh nepriateľov nezničil, ale premenil na priateľov. Počúvame, že Boh nás napriek všetkému miluje vrúcne, vrelo a intenzívne, čistou a večnou láskou, ktorá nemôže vyhasnúť.

„Láska Kristova spája nás“, hovorí apoštol. Láska Kristova nás spája s Bohom. Láska je putom dokonalosti, ktoré vydrží všetky skúšky (Kol 3, 14). Láska pôsobí zmiernenie konfliktov a zmierenie nezmiernených. Kto odmieta zmierenie, ten ešte neožil s Kristom. Tí, čo sú v Kristovi, nemôžu zostať mŕtvi, ale

ako živí žijú pre toho, kto za nich umrel. Ak je niekto v Kristovi, je nové stvorenie. Staré veci sa pominuli a nastali nové. A novou formou života je život v láske.

2. Boh bol v Kristovi a nepočítal ľuďom priestupky

„V Kristovi bol Boh“ a preto je možné povedať, že „v jeho smrti umreli všetci“. Ak by sme si dnes ku čítaniu Pašii pribrali Desať Božích prikázaní a začali počítať všetky prestúpenia Dekalógu, napočítali by sme mnoho nespravodlivosti a priestupkov, ktoré sprevádzali zradu, poníženie, mučenie a ukrižovanie Pána Ježiša. Ale dnes pri sledovaní Pašii aj bez Desatora vidíme jasne mnoho ľudských slabostí a hriechov.

Vážnosť Veľkého piatku spočíva v tom, že váhu našich priestupkov Boh započítal Kristovi. Váhu našich prestúpení Kristus dokázal uniesť len preto, že láskavý Boh bol v ňom. Len preto, že Kristus bol Spravodlivosťou Božou a spravodlivo žil, neskončil pod váhou našich prestúpení Zákona vo večnej smrti!

Evanjeliom a radosť dnešnej zvesti pre všetkých je v tom, že Kristus je Láska a On naše prestúpenia vziať chcel. Len preto Boh nezapočítava vinu našich

prestúpení proti nám. Len preto, že je Láska a dobrovoľne vzal prestúpenia svojich nepriateľov na seba, môžeme sa aj my radosť z toho, že Boh nám odpúšťa naše priestupky (To, čo proroci ohlasovali (por. Iz 55,7) a nábožný žalmista vyznával (Ž 103:11-13) sa v Kristovi naplnilo!).

Pre Krista nám Boh pririeka tú vyššiu dôstojnosť, akú môžu ľudia garantovať: totiž spravodlivosť pred Bohom (v. 21). Božia spravodlivosť je spravodlivosťou, ktorá nespravodlivých robí spravodlivými, lebo Boh chce, aby sme pred Bohom v Kristovi boli *spravodlivosťou*.

Vážme si tento dar od Boha: a žime tak, aby sme pred Bohom v Kristovi naozaj *boli* spravodlivosťou.

3. Boh bol v Kristovi a zveril veriacim službu zmierenia

Okrem radosti z tohto pre nás vyplýva aj záväzok a to v duchu dobrej pedagogiky apoštol Pavel píše: „miesto Krista vás prosím, žite tak, ako by ste boli spravodlivosťou Božou“ (v 20).

Ak sme umreli nenávisť a nepriateľstvu proti Bohu skrze mocnú lásku, nemôžeme žiť nespravodlivo! Keď sme zmierení s Bohom, tak nerušíme zmierenie a mier s Bohom.

Slová apoštola by sme mohli vykladať aj takto: Netvoríme nespravodlivosť, ale láskou pretvárajme nespravodlivosť všade okolo nás! Alebo: keď sme už priatelia Boží, tak sa nevracajme k starým spôsobom života, nepriateľstva proti Bohu. Alebo: Keď sme spojení láskou Kristovou, tak držíme spolu v láske, lebo láska môže veci spolu udržať.

Alebo: Keď sme poslovia namiesto Krista, tak zvestujme Jeho dielo vo svojich rodinách, svojim deťom, svetu a v našej cirkvi!

Ľuďom dlžíme uznanie ich dôstojnosti. Nemôžeme ponižovať iných! Človek sa dôstojným a hodným nemôže stať sám pred sebou - ale len vtedy, ak sa pre niekoho ukáže ako hodný, alebo ak sa ukáže ako hodný na niečo. Keď Boh vyvedie človeka zo situácie smrti do života, zakladá v tom jeho novú dôstojnosť.

Bratia a sestry Ježiša Krista, staré veci sa pominuli a nastali nové! Áno, o tom sú tieto sviatky: sú to sviatky Lásky. Dnes stojíme pred Krížom Pána Ježiša Krista a vidíme, ako láska dokáže staré veci premieňať na nové. V Kristovi, tom novom Adamovi zomiera starý Adam, aby v starých Adamoch mohla

žiť láska Adama nového. Kto je v Kristovi, je novým stvorením uprostred starého sveta. Nežime tak, aby to staré premáhalo to nové Kristove dielo v nás. Boh bol v Kristovi, a my sme v Kristovi, a v Ňom máme zdroj dokonalého zmierenia: s Bohom i s ľuďmi okolo nás.

Použitá literatúra

Hofius Otfried, *Erwägungen zur Gestalt und Herkunft des paulinischen Versöhnungsgedanken*, Tuebingen: Mohr Siebeck 1989, s. 1-14.
Batka Lubomír, skriptum *Dogmatika II*, Bratislava: EBF UK 2017, s. 74 – 78.
Fritz Rienecker, *Sprachlicher Schlüssel zum Griechischen Neuen Testament*, Giessen: Brunnen Verlag 1984.

Prof. Lubomír Batka, Dr. theol.

12. apríl

1. slávnosť veľkonočná

Text: **Mk 16, 1 - 8**

Exegetické poznámky

Verš 1: Ukazuje sa, že viaceré ženy, ktoré „Ježiša nasledovali a posluhovali Mu, keď bol v Galilei“ (15,40), dokázali väčšiu statočnosť ako učeníci (okrem Jána), keďže zotrvali pod krížom až do Jeho smrti a viaceré z nich sledovali, ako bolo uložené Jeho telo. Tri z nich po uplynutí soboty (sabat) prichádzajú pomazať Jeho telo. Mária Magdaléna a Salome sa spomínajú aj v závere predchádzajúcej kapitoly. Druhá Mária je spomenutá skrátene ako Mária Jakubova. V 15,47 je spomenutá len ako Mária Jozefova. Podľa Mk 6, 3 by síce “Mária Jakuba Malého a Jozefa” (15,40) mohla byť stotožnená aj s Ježišovou matkou. Keďže Ježiš zdôrazňoval nadradenosť príbuzenstva duchovného nad pokrvným (viď Mk 3, 33-35), Marek chcel zrejme poukázať, že Ježišov pravý duchovný vzťah je synovstvo Božie. Tiež je možný gramatický preklad:

„Mária, dcéra Jakuba mladšieho a Matka Jozefova“. Marek tu zrejme o Ježišovej matke nehovorí.

Súvis s predchádzajúcou kapitolou tvorí aj poukaz na skalný hrob, ktorý bol umiestnený na pozemku Jozefa z Arimatie a pre nasledujúce udalosti má jeho identifikácia zásadný význam.

Marek napísal, že pomazanie Ježišovho tela na pohreb bolo symbolicky vykonané už v Betánii (14, 3 - 9), a tým je predznamenané, že táto ich snaha sa minie cieľa, nie preto, že by si pomýlili hrob, ale preto, že Ježiš už nie je medzi mŕtvymi (viď: L 24,5).

Verš 2: Tým, že sa zdôrazňuje, že k hrobu prišli “v prvý deň po sobote veľmi včasráno”, je naznačené, že voňavé veci nakúpili už v piatok, pred západom slnka, čiže skôr, ako začala sobota (sabat). Pre ranokresťanskú cirkev bolo rovnako dôležité zdôrazniť aj to, že voňavé veci nekupovali ani “v prvý deň po sobote”, pretože tento deň (Pánovho vzkriesenia) je nový deň sviatočného odpočinku (1 M 2,2), je dňom Božím, keďže tu koná Boh. Teologicky je tak zdôvodnená nedela, deň Pánov.

Verš 3: Ak cestou ženy riešili otázku, kto im odvalí kameň od otvoru hrobu, znamená to, že podobne ako učeníci s Ježišovými predpoveďami ukrižovania

a vzkriesenia reálne nepočítali. (Mk 8, 31 - 32; Mk 9, 30-32; Mk 10, 33-34). Napriek tomu sa ako prvé stretajú so stopami nového veku.

Verš 4: Pri hrobe (15,47) ženy uvideli niečo nové a nečakané: veľký kameň bol odvalený.

Verš 5: Mládenec v bielom rúchu je anjel (posol), pretože hovorí Božie posolstvo. Ženy “sa preľakli”, lebo si uvedomili Božie konanie a skutky. To zakúsili aj skôr, podobne ako Jeho učeníci, keď videli mocné skutky Ježišove (Mk 6,51, Mk 7, 37).

Verš 6: Božie posolstvo začína často výzvou k prekonaniu strachu: “Nebojte sa”. Jeho centrom je pravda o premožení smrti: „Vstal, niet Ho tu“. Iniciátorom vzkriesenia nebol človek, ale Boh. Je tu reč o Tom, ktorý kriesi mŕtvych (R 4,24; 1 Pt 1,21). Dôkazom vzkriesenia nie je len otvorený hrob (to mohol urobiť ktokoľvek), ale svedectvo anjela o tom, čo urobil Boh. Človek môže človeku život vziať a mŕtve telo položiť do hrobu, ale nemôže život vrátiť. Prázdne miesto v hrobe by tiež nebolo dôkazom o zmŕtvychvstaní (telo mohlo byť odnesené), ale ďalšie slová ukazujú, že tu začína nová skutočnosť, keď Ten, ktorý bol ukrižovaný žije. Vzkriesenie nie je návratom do predchádzajúceho

života, ale vstupom do nového života. Poukaz na skutočnosť smrti na kríži nedovoľuje domnievať sa, že Ježiš zomrel len zdanlivo.

Verš 7: Božie posolstvo hovorí, že Ježiš žije a učeníkom bude umožnené vidieť Ho a stretnúť sa s Ním. Taká bola aj Jeho predpoveď (14,28). Cieľom učeníkov nemá byť cesta k Jeho hrobu, ale tam, kde je On. „Pohanská Galilea“ (Iz 9, 1) nie je výnimkou. Ježiš chce byť známy všade, a preto bude dôležitá aj misia medzi pohanmi, nielen v Jeruzaleme.

Výraz „predchádza vás“ tiež oznamuje, že od tejto chvíle chce Ježiš učeníkov a všetkých veriacych viesť k sebe. Bude všade tam, kde bude znieť Jeho slovo, alebo kde On bude s učeníkmi stolovať (v.14; L 24). Vzkriesený Ježiš chce odteraz „predchádzať“ všetkých, aj Petra, ktorého už pri Cezarei napomenul: “Choď za mnou ...”

Verš 8: Poverenie k misii a k zvestovaniu dostali aj ženy: “Choďte, povedzte Jeho učeníkom...”. Ženy však “vyšli a utiekli od hrobu, lebo sa ich zmocnila hrôza “(viď v.5). To, že “nikomu nič nepovedali...” nie je myslené absolútne. Inak by sa o ich zážitku nedozvedel ani Marek.

Predpokladá sa však, že hovoriť začali až po stretnutí učeníkov so Vzkrieseným. O Ježišovi je už možné hovoriť po vzkriesení bez toho, že by došlo k nesprávnemu chápaniu Jeho mesiášstva. Tým však nie je vylúčené ľudské neporozumenie, s ktorým musí evanjelium počítat dodnes.

Návrh propozície

Aké sú dôsledky toho, že Ježiš Kristus v stal z mŕtvych?

1. on aj naše hroby otvorí,
2. každé oko Ho raz uvidí,
3. veriaceho posolstvom radosti poverí.

Myšlienky ku kázni

„Hľadáte Ježiša Nazaretského, toho ukrižovaného?“ Ak Toho hľadáte, ste tu dobre. Je tu, je medzi nami, pretože Ježiš neostal v hrobe, ale vstal z mŕtvych! Je všade tam, “kde sa dvaja, alebo traja zídu v Jeho mene” a kde sa zvestuje Jeho slovo a prisluhujú Jeho sviatosti. Pán Ježiš nás od chvíle onoho “prvého dňa po sobote” vždy a trvalo predchádza a bude predchádzať. Nie je v hrobe, ale je všade, pretože “pravica Hospodinova dokázala silu”. Nech by sme išli kdekoľvek na tejto zemi, On je všadeprítomný. Nielen v slávnostne vyzdobenom chráme, ale aj uprostred krásnej prírody, je blízko tých,

čo sú v nemocniciach, alebo sú osamelí. Je a bude s nami aj potom „do hrobu keď ľahnú údy“ (ES 440, 5). Je s nami aj vtedy a tam, kde sa cítime dobre, kde sme šťastní, medzi svojimi drahými. Prajeme všetkým, aby si Jeho prítomnosť všimli a uvedomili. Aby sa potešili najkrajšou možnou zvesťou a posolstvom Božieho posla: „Vstal! Vstal z mŕtvych!“ Ježiš nie je v hrobe, lebo je vzkriesený a živý. Prajeme si navzájom, aby sme boli mocne preniknutí touto skutočnosťou. Sám Pán Ježiš nás chce potešiť a naplniť radosťou v dnešné veľkonočné ráno, tak ako to urobil v to slávne veľkonočné ráno v Jeruzaleme, keď zlomil osteň smrti, hrobu a zboril brány záhrobia. Preto je tu ponuka radosti pre všetkých.

Z veľkonočnej zvesti totiž počujeme o najväčšom Božom skutku v dejinách. Je to div v našich očiach (Ž 118, 23). A tento Boží skutok má svoje dôsledky, ktoré sú dôležité pre všetkých ľudí i pre každého z nás. Pýtame sa aké?

Aké sú dôsledky toho, že Ježiš Kristus vstal z mŕtvych?

1. on aj naše hroby otvorí,
2. každé oko Ho raz uvidí,
3. veriaceho posolstvom radosti poverí.

1. Posolstvo Veľkého piatku je zrozumiteľné všetkým ľuďom. Z paší sme počuli o konaní ľudí na Golgote. Tie slová a svedectvá mnohí neradi počujú, lebo sa v nich hovorí o ľudskom hriechu, o zlyhaní človeka a jeho tvrdosti, o zrade a surovosti, ale to všetko sú veci, ktoré si človek dokáže predstaviť. O takomto počínaní sa dá napísať divadelná hra, alebo natočiť pútavý film. Scenár môže končiť poukazom na skalný hrob, zavalený kameňom, spokojnosťou jedných a zúfalstvom iných. Aj cesta žien k hrobu Ukrižovaného, nesená túžbou pomazať Jeho mŕtve telo a preukázať zosnulému posledné prejavy lásky a pocty, je zrozumiteľná a predstaviteľná.

To, čo je prekvapujúce, nie je len otvorený hrob, alebo prítomnosť „mládenca v bielom rúchu“. Prekvapujúca je najmä jeho zvesť: „Hľadáte Ježiša Nazaretského, toho ukrižovaného? Vstal! Niet ho tu, ajhľa miesto, kde ho boli položili.“ Prázdny hrob, ktorý bol predtým prísne strážený a zvesť, ktorá sa javí ako ozvena slov samotného Pána Ježiša Krista: „po troch dňoch vstanem“, to je výnimočný okamih a skúsenosť. Je to zvesť potešujúcej, ale čiastočne aj ochromujúcej sily a konania nielen oných žien, ale aj nás dnešných ľudí,

lebo je jasné, že za touto skutočnosťou je Božia moc a blízkosť. Tu skutočne „pravica Hospodínova dokázala silu“ (Ž 118, 16b). Dokázala ju víťazstvom Pána Ježiša nad smrťou a hrobom.

Zároveň je to dôkazom Božej milosti k nám. Otec nebeský nám dal skrze svojho Syna mnohé dôležité sľuby. Najvýznamnejší je ten, ktorý zapísal evanjelista Ján: „Pretože ja žijem, aj vy budete žiť!“ (J 14,19). Pán Ježiš si totiž svoje víťazstvo neponecháva len pre seba. Neslúži mu k tomu, aby sa niekomu vysmieval, alebo aby ponižoval tých, ktorí Ho neprijali ako Božieho Syna a Spasiteľa (Mesiáša). Tým, že vstal z mŕtvych sa však stal skutočným Pánom živých i mŕtvych. Smieme preto žiť v nádeji, že On raz aj naše hroby otvorí a pozve nás do nového života vo svojom kráľovstve, kam nás predišiel. Preto oprávnené smieme spievať piesne a hymny víťazstva a radosti. V jednej novej piesni spievame: „Náš Pán koná to, čo hovorí, choďme vo svetle - On aj hroby temné otvorí, choďme vo svetle!“ Z Božej milosti smieme vo viere v Ježiša žiť v radosti a chodiť v Jeho svetle.

2. Druhým dôsledkom vzkriesenia je potvrdenie viery, že keď nás raz „vyvedie z ríše hrobu“ (ES 113, 4), vtedy Ho každé

oko uvidí. Pán Ježiš hovorí: „Ajhľa, nové činím všetko“ (Zj 21, 5). Keď hovoríme a svedčíme o vzkriesení tela z mŕtvych, vždy si máme uvedomiť, že telo Ježišovo, Pánom Bohom vzkriesené, je telo „nové, oslávené a neporušiteľné“ (1 K 15). Ježišovo pozemské telo bolo premenené, preto Ho hneď nepoznali ani Jeho najbližší.

Aj naše telá po vzkriesení budú „podobné Jeho oslávenému telu“ (1 K 15, 35 - 49). Vzkriesenie Ježišovo nebolo a ani naše vzkriesenie nebude návratom do terajšieho tela, ale bude také, v ktorom Ho uvidíme a budeme s Ním v sláve (Mk 10,37). Už Jób mal a nosil túto nádej v srdci, keď povedal: „Ja viem, že môj Vykupiteľ žije a nakoniec sa postaví nad prachom. I keď moja koža bude tak rozrušená, že sa rozpadne na prach, zo svojho tela uzriem Boha. Moje oči, nie cudzie, Ho uvidia. Srdce mi v hrudi prahne po tom!“ (Jób 19, 25-27). SZ žalmy prinášajú tú istú vieru a nádej.

Musíme preto povedať s celou otvorenosťou, že Pán Ježiš hovorí, že pri Jeho druhom príchode a súde Ho „uvidí každé oko, aj tí, čo Ho prebodli“ (Zj 1, 7). Všetci Ho spoznajú ako takého, ktorému dal Otec do rúk všetko. Svoj omyl spoznajú nielen Židia, Pilát a rímski vojaci, ale všetci, ktorí pristupovali

a pristupujú k Ježišovi s posmechom, alebo rúhaním. Kto Ho však už dnes oslavuje ako Spasiteľa, má dôvod na radosť a prekonanie strachu. Preto anjelská zvesť znie ženám i každému z nás: „Nebojte sa“!

3. Zdalo by sa, že ženy spomínané v evanjeliu, ktoré svoju úctu a lásku chceli prejavíť mŕtvemu Ježišovi, nepovedali o Jeho vzkriesení “nikomu nič”. Nie je to tak. Cestou k učeníkom posolstvo: „Vstal, niet Ho tu“ síce nehlásali po uliciach, (ani dnešná misia cirkvi nemusí byť nutne na uliciach), ale napokon predsa len prekonali strach a priniesli túto radostnú zvesť tým, ktorým patrila na prvom mieste. Boli to prestrašení učenici, ktorí sa mohli potešiť, že Pán Ježiš s nimi aj naďalej počíta. Medzi nimi aj zahanbený a zneistený Peter. Ďalej to boli obyvatelia Galiley, ktorých mali jeruzalemskí vodcovia za pohanov. Sú to aj všetci ostatní, bývalí i terajší pohanovia, ku ktorým prišla a smie prísť zvesť, že Kristus nám otvoril dvere neba.

Prinesme ju aj my dnes tým, ktorí sú nám najbližší. Kiež našou dôverou povzbudíme aj iných. Začnime od našich najbližších, ako oné ženy. Kto hľadá Ježiša ukrižovaného za nás a naše

hriechy, môže Ho nájsť a spoznať, že On je Ten, ktorý vstal z mŕtvych aj pre naše ospravedlnenie. S reformátorom M. Lutherom a celou cirkvou vyznávajme: „Kristus Pán vstal z mŕtvych, po mukách ukrutných! Haleluja plesajme a radostne spievajme! Bud' Bohu chvála!“ (ES 130,1).

Použitá literatúra

1. POKORNÝ, Petr: Výklad evangelia podľa Marka, Praha 1974
2. RIENECKER, Fritz: Evanjelium podľa Marka, Bratislava 1993

Mgr. Lubomír Batka st.

13. apríl

2. slávnosť veľkonočná

Text: **Ez 37, 1 – 14**

Exegetické poznámky

Židovský kňaz a prorok Ezechiel sa narodil okolo roku 623 ante a bol synom kňaza Búziho. Už v prvej invázii okolo roku 597 ante bol deportovaný do Babylonu. Jeho pôsobenie trvalo zhruba 20 rokov. Podľa tradície bol zavraždený židovským dôstojníkom za to, že svojimi rečami odvracal Židov od modloslužby.

Hlavným posolstvom jeho knihy je potešovanie Izraela v čase zajatia. Ezechiel predpovedá zásah Hospodinov, ktorým zvráti údel svojho ľudu, žijúceho teraz v zúfalstve a beznádeji. Ezechiel ako jeden z prvých prorokov hovorí o Duchu, ktorého Hospodin vloží do srdc ľudí. Kto bude pokorný, spozná Hospodina a dostane od Neho milosť. Zlí a neverní však budú potrestaní. Tak Ezechiel hovorí aj kriticky na adresu tých, čo nezachovali vernosť Hospodinovi a predmetom jeho kritiky sú aj kňazi. Ezechielovo

„beda pastierom“ je jedinečné, pretože predpovedá príchod pastiera, ktorý bude pásť svoj ľud a namiesto starých ustanovizní ustanoví nové.

Náš text je súčasťou celku kapitol 33-39, ktorých ústrednou témou je obnova ľudu.

Verše 1-2: Keďže ľud sa vo svojej beznádeji stále nechce potešiť, vyvádza Hospodin Ezechiela do údolia suchých kostí. Hospodin sám sprevádza Ezechiela celým údolím, aby sa presvedčil, že kosti sú úplne bez života a nie sú riadne pochované, čo je pre Žida podmienka na to, aby sa mohol pripojiť k svojmu ľudu.

Verš 3: Hospodin kladie otázku, na ktorú Ezechiel odpovedá priam vyznaním viery v Hospodinovu moc. To, že kosti sú pohodené a teda bez riadneho pohrebu, znamená podľa židovskej viery nemožnosť obživenia. Nielen samotná smrť, ale aj spôsob uloženia kostí sú teda prekážkou, ktorú však Hospodin môže zdolať, ak chce kosti oživiť.

Verše 4-6: Hospodin dáva Ezechielovi príkaz prorokovať a oznamuje mu obsah proroctva. Pozoruhodné je, že predmetom Hospodinovho činu nie je iba návrat fyzického života do mŕtvych kostí, ale i vloženie Ducha.

Verše 7-8: Deje sa zázrak, Hospodin prekonáva prekážku smrti aj znesväcujúceho rozloženia kostí a tie sa opäť približujú k sebe, sú pokryté mäsom i šlachami a potiahnuté kožou. Časť prorocstva sa teda naplnila, no stále to nie je všetko, pretože nemajú ducha.

Verše 9-10: Hospodin vyzýva Ezechiela k novému prorocstvu, ktoré má zvestovať príchod ducha. Po Ezechielovom prorocte sa aj toto naplní a duch preniká do kostí, takže až teraz naozaj ožívajú a stavajú sa na nohy. Hospodinov zázrak privedenia kostí k novému životu teda nespočíva len v získaní nového tela pre suché kosti, ale najmä vo vložení ducha, ktorý dáva život.

Verše 11-12: Hospodin sám vysvetľuje Ezechielovi význam obrazu: suché kosti predstavujú izraelský ľud, ktorý žije v beznádeji a už azda ani neupiera oči k tomu, kto by ich mohol zachrániť – k Hospodinovi. On však otvorí hroby, vyvedie z nich svoj ľud a privedie ho na pôdu Izraela.

Verš 13: Velkolepé konanie Hospodinovo povedie k tomu, aby ľud opäť poznal v Ňom svojho Boha a priľnul k Nemu srdcom i upínal sa k Nemu znova vo svojich starostiach vediac, že

u Neho nič nie je nemožné a že On môže prekonať všetky prekážky.

Verš 14: Prorocstvo stále nekončí. Jeho záverom je až predpoveď ducha, ktorého Hospodin vloží do svojho ľudu. Až potom národ znova ožije.

Ezechielove slová evokujú v našich myšliach obrazy vzkriesenia, ktoré nachádzame ako na pôde starozmluvnej tak i novozmluvnej. Aj keď v kontexte knihy proroka Ezechiela nejde primárne o fyzické vzkriesenie z mŕtvych, ale o prinavrátenie strateného a v beznádeji duchovne odumierajúceho ľudu späť k životu v Izraeli, nič to nemení na skutočnosti, že Hospodinova moc siaha až za hrob, a to čo ukázal Ezechielovi vo videní dokáže vykonať. Dôkazom toho je Ježiš Kristus, ktorého Boh vzkriesil a stal sa tak predobrazom všetkých tých, ktorí v Neho veria a budú rovnako vzkriesení. Budú to oni, na ktorých Hospodin doslova vykoná skutok, zjavený Ezechielovi vo videní v údolí suchých kostí.

2. slávnosť veľkonočná ponúka ideálnu príležitosť na zdôraznenie Božej moci, siahajúcej až za hrob. Hospodin už raz Ezechielovi ukázal, ako prebudí k životu suché kosti a svoju moc dokázal pri svojom Synovi. Tak aj nás prebudí raz k novému životu. Ten však nebude

spočívať iba v obživení našich kostí, ale najmä v prijatí Božieho Ducha, ktorý nám poskytne nový život – život v spoločenstve s Bohom.

Návrh propozície

Hospodin oživuje

1. naše telo,
2. nášho ducha.

Myšlienky ku kázni

Veľkonočné sviatky sú paradoxnými sviatkami. Sú to sviatky, hovoriace o smrti a predsa vyzývajúce k radosti. Možno si to ani neuvedomujeme, pretože vzkriesenie Pána Ježiša Krista je tá radostná udalosť, na ktorú sme upriamení, no tá prichádza až po niečom inom – po smrti. Pán Ježiš najprv trpel, zomrel, pochovali Ho. Najprv tu bola smrť, až potom mohlo prísť vzkriesenie. Veľká noc je teda v prvom rade o smrti. Smrť je jej základným východiskom, stavom, ktorý je reálny. Až potom Hospodin tento stav mení, smrť premáha, hrob otvára a život víťazí. Ak by sme teda chceli zhrnúť poslanstvo veľkonočných sviatkov, dalo by sa povedať, že sú to sviatky o smrti a o tom, ako s ňou Boh dokáže naložiť.

Paradoxom Veľkej Noci je aj to, že je ľuďmi oveľa menej oslavovaná ako

napríklad Vianoce. Možno preto, že malé bezbranné dieťa chudobných rodičov dojíma svet viac ako muž, trpiaci na kríži, aj keď tento vstáva z hrobu. Bud' je správa o Jeho zmŕtvychvstaní príliš neuveriteľná, alebo ľudia tému smrti vytesňujú a nechcú sa ňou zaoberať. Príveľmi im totiž pripomína ich vlastnú smrteľnosť, a to nie je príjemné, hlavne v dnešnej dobe, ktorá nás volá užívať život.

1. A predsa smrť je realitou nášho života. Náš život raz skončí a naše telo sa premení na prach. Ostanú z nás iba kosti, ktoré budú nápadne zapadať do obrazu z Ezechielovho videnia. Prorok sa ocitol v údolí suchých kostí, kde bolo vidno, že kosti sú už veľmi staré, navyše sú rozhádzané bez ladu a skladu, čo svedčí o tom, že mŕtvych tu nikto riadne nepochoval. Pre veriaceho Žida takýto posmrtný stav znamenal nemožnosť pripojiť sa k predošlým generáciám vo večnosti, nemožnosť večného života. Obraz z Ezechielovho videnia je teda obraz absolútnej deštrukcie a stavu beznádeje, do ktorého sa človek v zajatí deštrukčnej moci smrti môže dostať (Možno viac rozviesť stav smrti v zmysle exegézy).

Nie je to však len smrť, ktorá nás vedie do stavu fyzickej beznádeje. Už za života môžeme prežívať podobné stavy, napríklad, keď sa nás zmocní zlá choroba, naše telo chradne, slabne a my nevidíme nádej zlepšenia. Nieкто podlieha depresii pod farchou pribúdajúcich rokov, nieкто zasa trpí svojim trvalým telesným postihnutím. Skrátka, život nám prináša mnoho situácií, kedy nás oslabí či ochromí na tele a hoci my ešte dýchame a naše srdce tlčie, máme pocit, že sme ako tie suché kosti, ležiaci bez úžitku a sily kdesi na dne suchého údolia, kde nás už nič dobré nečaká (Možno vložiť konkrétne prípady zo zboru, či skúsenosti zo života).

A predsa to neznamená koniec. Ten depresívny obraz údolia suchých kostí nám Ezechiel rozpráva preto, aby ukázal moc Hospodina. Ten sa pýta Ezechiela: „Môžu tieto kosti oživiť? Človek dnešnej doby by možno odpovedal: „V žiadnom prípade“. Ezechiel hovorí: „Ty to vieš“. Tým vyznáva, že veci nie sú také, ako sa človeku javia a človek nemôže sám vyriešiť súd, dokonca ani nad suchými kosťami. Hospodin sám vie a Hospodin sám môže. V Jeho rukách je poznanie i moc ku skutku. A On aj koná. Najprv vyzýva proroka vysloviť neveriteľné proroctvo o tom, že tieto

kosti ožijú, a potom sa toto proroctvo naplní a kosti ožívajú. Tak Hospodin vstupuje do fyzického sveta, do fyzikálnych zákonitostí, do sveta biológie a prírodných zákonov, aby uplatnil svoju vôľu, ktorá sa deje a kosti sú zrazu obložené mäsom i šľachami a potiahnuté kožou.

My sme v pôste počuli podobne neveriteľné proroctvo o tom, ako Syna človeka zbičujú, zabijú, ale na tretí deň vstane z mŕtvych. Znie to rovnako nereálne, ako správa o tom, že by suché kosti ožili. A predsa sa to stalo. Syn človeka zomrel na kríži, bol pochovaný, no na tretí deň vstal. To je pre nás bytostne dôležité, pretože smrť sa týka každého z nás a posolstvo Veľkej noci nám chce priniesť radostný príslub víťazstva nad smrťou, a tým aj nad našou neutešenou telesnou situáciou, či už ide o našu smrteľnosť alebo o stav nášho tela.

2. Ezechiel mal rovnakú úlohu. Mal priniesť potešujúcu zvesť Izraelcom, ktorí boli v tom čase v babylonskom zajatí. Ocitli sa ďaleko od domoviny, uprostred cudzieho sveta, kultúry a náboženstva, bez nádeje návratu. Obraz o suchých kostiach je vlastne obrazom ľudu, ktorý hynie v cudzine (Možno rozviesť situáciu Izraela).

Hospodin sám vysvetľuje Ezechielovi význam obrazu. Vysvetľuje, že Izrael hynie v zajatí, no Hospodin ho vráti do jeho krajiny. V prípade Ezechiela tak nejde ani o fyzické vzkriesenie mŕtvych ľudí, ako skôr o prinavrátanie ľudu v beznádeji do domoviny a k pôvodnému životu. Tiež je to ale skutok oživenia, skutok, ktorý bez mimoriadneho Hospodinovho zásahu sa nezdá možný. Veď Izraelci nevideli žiadnu možnosť záchranu a návratu bez Hospodina. Až na Jeho mocný zásah sa to udeje a ako vieme, Izrael sa vráti domov.

Tak aj slová o vzkriesení nemusia byť vždy len o vzkriesení tela. Ezechiel hovorí o tom, ako kosti naozaj nabrali mäso, šľachy i kožu, no nebolo v nich ducha. Ten chýbal a bez neho nebolo života. Poznáme to. Veď aj my neraz o niekom povieme, že je ako bez duše. Hýbe sa, no jeho životu akoby čosi chýbalo. Dnes tak žije veľmi veľa ľudí. Žijú, hýbu sa, pracujú, honobia majetok, budujú kariéru, no akoby im stále niečo chýbalo. Je to duch skutočného života v pokoji a radosti. Duch, ktorý dáva životu zmysel a spôsobuje, že človek má zo života aj nejakú radosť.

Aj tohto ducha dáva Hospodin. On dáva zmysel veciam, dejom i životu. On

určuje beh dejín a on dáva ducha i do našich dní. Ezechiel na Hospodinovu výzvu prorokuje o duchovi a predpovedá jeho príchod. A je to Boží Duch, ktorý dáva život človeku, spoločenstvu i cirkvi (Možno rozviesť význam Božieho Ducha pre život kresťana ako jednotlivca i spoločenstva v cirkvi).

Veľká Noc je nielen radostnou správou o vzkriesení Pána Ježiša Krista, ale je aj proroctvom, ktoré hovorí, že aj my budeme vzkriesení. Nielen z tej fyzickej smrti, ale aj z našej letargie, biedy, slabosti, beznádeje, pesimizmu či depresie. Hospodin ukázal v údolí suchých kostí, že kriesi k životu kosti a dáva ducha života. Potvrdil pri Ježišovi Kristovi, že má moc nad všetkým. A tak sa k Nemu upínajme a prosme Ho o ten nový život, nie len s ohľadom na večnosť, ale aj s ohľadom na náš terajší život. Kiež ho – obživení Hospodinom na tele i duchu – žijeme novým, lepším, krajším spôsobom.

Použitá literatúra

Starozákonní prekladateľská komise, Výklady ke Starému Zákonu 4, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998.

Mgr. Štefan Kiss

19. apríl

1. nedeľa po Veľkej Noci

Text: **1M 32, 23 - 33**

Exegetické poznámky

Verše 23-24: Ešte v noci prepravil Jákob seba i rodinu cez Jabbok. Bol to hlboký kanál, ktorým pretekal potok. Môže pripomínať prepravenie ľudu Izraelského cez Jordán.

Verše 25-26: Ktosi s Ním zápasil až do svítania. Celý podivný zápas je zahalený do nočnej temnoty. V zápase je bolestne ranený a touto ranou poznamenaný na celý život. Bojuje nielen za seba, ale aj za svoj ľud. Na toto rozprávanie naráža aj prorok Ozeáš a naznačuje, že onen ktosi, ktorý sa Jákobovi postavil do cesty, bol sám Hospodin, Boh mocností: Oz 12, 3- 6

Celý zápas pripomína Ježišov zápas v záhrade Getsemanskej: Mt 26, 36 nn, v temnote a osamote, s bolesťou, ale je to zápas vybojovaný za svet. Taký je však i zápas, do ktorého je postavená cirkev: Zj 2, 10

Verše 27-29: Keď vyšla ranná zora, žiada protivník Jákoba, aby ho pustil. Bola to skúška, či Jákob obstojí až do konca. A Jákob obstál. Nespustil sa ho, kým by od Neho nezískal požehnanie. Jákob vyslovením svojho mena mal vyjadriť svoju porušenosť: 1M 27, 36. Od tohto zápasu mal byť novým človekom a to je vyjadrené i novým menom. Izrael znamená: „Boh bojuje“ alebo: „Nech víťazí Boh.“ Teraz už má pevnú nádej, že Hospodin bude bojovať za neho, aj keď sa stretne s Ézavom.

Verš 30: Zápasiaci Jákob chcel však ešte nejakú záruku Božej prítomnosti a tou bola podľa staroorientálnych predstáv znalosť mena, ktorým by mohol Boha kedykoľvek privolať.

Verše 31-33: Jákob vyslobodený zo smrteľného nebezpečenstva, v ktorom sa ocitol, keď videl Božiu tvár, mohol smelo ísť v ústrety Ézavovi a nemusel sa už báť zbadať jeho tvár. Svitol mu nový deň s novou nádejou a istotou. Ale kríval. Príliš spoliehal na seba, a preto mu bol daný osten do tela. Zároveň toto ochromenie má svoje zvláštne zaslúbenie: Mich 4, 6-7 a Sof 3, 19

Vzhľadom na obdobie cirkevného roku môžeme hľadať aj paralely nielen s Ježišovým zápasom v Getsemane, ale aj na kríži, s Jeho vzkriesením i so

starocirkevným evanjeliom o učeníkovi Tomášovi, ktorý sa stretol s Ježišom, ktorého telo, ruky i bok boli poznačené krížom. Ježiš ukázal prebodnuté ruky a bok, čo stačilo Tomášovi, pretože ukrižovanie bolo u Rimanov všednou záležitosťou a dôkazom smrti, a stačil aj tento dôkaz rán. Podobne ako v našom príbehu prichádza po zápase pokoj, radosť a strata strachu. Zjavenie vzkrieseného je tak mocné, že vedie Tomáša k vyznaniu Božieho mena: „Pán môj a Boh môj.“ Je to zároveň aj vyznaním Ježišovho Božstva.

Návrh propozície

Stretnutie s Božím mužom vedie:

1. k novému menu,
2. k požehnaniam,
3. k životu večnému.

Myšlienky ku kázni

Počúvali sme svedectvá rôznych ľudí, ktorí sa stretli so vzkrieseným Ježišom (Možno uviesť učeníkov, ženy...). Dnešné Evanjelium nám pripomenulo učeníka Tomáša, ktorý sa presvedčil o Ježišovom vzkriesení ohmataním Jeho boľavých miest, ktoré svedčili o Jeho ukrižovaní a smrti.

Presvedčil sa o vzkriesení Pána Ježiša Krista a Jeho víťazstve nad smrťou.

Viedlo ho to k vyznaniu: „Pán môj a Boh môj.“ Vyjadruje tým aj vieru v božstvo Pána Ježiša Krista. Oslovuje Ho aj prostredníctvom privlastňovacieho zámena- môj, čo môže byť začiatok jeho ďalšieho duchovného zápasu a istoty spasenia, ktorú aj on získava skrze svojho Pána a Boha Ježiša Krista. Náš dnešný text nám hovorí o tom, ako zápasil s nejakým Božím mužom aj praotec Jákob. Ešte Boha dostatočne nepoznal, ale aj v tomto zápase sa mu Boh odhaľuje a zanecháva mu stopu nielen na tele, ale najmä v mysli a duši.

1. Jákob dostal nové meno Izrael, čo znamená: „nech Boh panuje, víťazí.“ Alebo: „ten, čo bojuje s Bohom.“ Zároveň vyjadril vyslovením svojho pôvodného mena aj svoju hriechnosť. Meno Jákob znamená totiž ľstivý, úskočný. Ale aj on sa pýta na meno muža, s ktorým zápasil. Božím menom mohol Boha kedykoľvek privolať.

Aj Pán Ježiš Kristus, onen Jákob novozmluvného posolstva, zvädzal ťažký zápas. Modlil sa k svojmu nebeskému Otcovi v Záhrade Getsemanskej i na kríži, keď sa Ho pýtal: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ Ale On sa svojho nebeského Otca nespustil a bol mu poslušný až do smrti a to až do smrti

na kríži. A Boh ho povýšil a dal mu meno nad každé meno F 2, 8 n.

Aj my dostávame nové meno, keď potápame, zanechávame to staré, hriechne a víťazí v nás Kristus.

2. Z Jáкова opadá strach a nebojí sa už po tomto zápase, v ktorom zvíťazil spolu s Bohom, nie nad Bohom, stretnutia so svojim bratom Ézavom. Podobne aj učenci, zbavení postupne strachu, idú odhodlane do sveta, aby zvestovali odpustenie hriechov a Evanjelium o večnom živote skrze Ježiša Krista. Jákob síce kríva, ale aj to je spomienkou na jeho zápas s Bohom. Tak slúži invalidita i naša poznačená duša získaná v boji s Bohom našej novej nádeji. Aj apoštolovi Pavlovi bol daný do tela osteň, anjel- satan, ktorý ho mal deptať, aby sa nepovyšoval 2. Kor 12, 7. Aj naše bolesti nám majú slúžiť k pokore, ale aj k víťazstvu viery a nádeje. Ježišove rany nás uzdravia a takýto duchovný boj nás vedie k požehnaní, keď vytrváme do konca, keď sa Ho nepustíme. Do Jákovovho aj do Tomášovho života, ale aj do nášho života môže vstúpiť po stretnutí s Božím mužom s Pánom Ježišom Kristom pokoj a odpustenie a tým mnohé Božie požehnanie.

3. Stretnutie s Božím mužom vedie aj k nádeji a životu večnému. Jákob vyznal, že videl Boha tvárou v tvár a ostal nažive. Vidieť Boha tvárou v tvár znamenalo v Starej zmluve v zásade smrť. Nebolo to možné pre hriechy človeka stretnúť sa so svätým Bohom. A predsa Boh mu umožnil vidieť Boha v jeho zápase s oným Božím mužom. Stretnúť sa s Bohom v Ježišovi Kristovi, stretnúť vzkrieseného Krista nás vedie k životu večnému.

Jákob bol na ceste od Lábana k svojmu otcovi Izákovi. Jákob sa v tomto zápase ocitol medzi dvoma domovmi. Jákob si uvedomil, že pravá vlasť je pripravená skôr až v budúcnosti, ktorej základom je požehnanie a prítomnosť mocného Boha, ktorý nás vedie z našich pozemských a pomíňajúcich sa vlastní inde. Uvedomil si, že nezáleží vo viere natoľko na tom, čo bolo, na pozemských statkoch a majetkoch, ale na duchovnom požehnaní, na tom, čo bude. „Požehnaný Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás zo svojho veľkého milosrdenstva vzkriesením Ježiša Krista z mŕtvych znovuzrodil pre živú nádej k neporušiteľnému, nepoškvrnenému a nevädúcemu dedičstvu.....“ (1Pt 1, 3n). Pri stretnutí so vzkrieseným Kristom môžeme aj my vo viere uvidieť

nové nebesá, kde smrť ani smútok, ani plač, ani bolesť už viac nebudú... (Zj 21, 4)

Použitá literatúra

- Výklady ke Starému zákonu, Praha 1981, Česká biblická společnost ISBN 80-70-17-408-0
- BALABÁN, Milan: Kvete-li vinný kmen, Jákobovo zápasení s Neznámym, Praha 2002, Kalich, ISBN 80-7017- 829-9
- KEŘKOVSKÝ, Jan: Pozvánka pro nezaslúžilé: Jákob a Jeho zápas, Mlýn 2001 ISBN 80-86498-00-X
- SCHULZ, Siegfried: Das Evangelium nach Johannes, Ev. Verlagsanstalt, Berlin 1972

ThDr. Branislav Dolinský

26. apríl

2. nedeľa po Veľkej Noci

Text: J 10, 11 - 16

Exegetické poznámky

Ježišova pastierska reč. Obraz. Podobenstvo. Hádanka. Alegória. Všetky tieto označenia pomenúvajú obsah 10. kapitoly Jánovho evanjelia, v ktorej pozadí stojí do hĺbky premyslená teologicky závažná odpoveď na otázku, kto je Ježiš Kristus. Táto otázka je pre evanjelistu celkom podstatná a odpoveď na ňu sa nesie v celej šírke evanjelia. V 10. kapitole je pritom reakciou na pohoršenie Židov po tom, čo Ježiš uzdravil muža slepého od narodenia.

Podobne ako v kontexte celého evanjelia rezonuje aj v tejto kapitole konflikt medzi Ježišom a Židmi, kresťanstvom a rabínskym judaizmom. (Viac k tejto téme cf. prípravka k 2. nedeli po Zjavení, uverejnená v Službe slova 1/2020, s. 17 – 21.)

V otázke štruktúry 10. kapitoly sa názory biblických teológov líšia. Viacerí sa na základe opakujúcich myšlienok

domnievajú, že redakčné zásahy narušili pôvodné usporiadanie látky. Avšak bez ohľadu na zoradenie veršov, či jednotlivé celky, zhodujú sa v tom, že kapitola obsahuje výroky o troch dôležitých témach: a) Ježiš – dvere b) Ježiš – dobrý Pastier c) Ježiš – Mesiáš (resp. roztržka so Židmi). Obraz ovčince, ktorý autor použil, je ale natoľko silný, že témy sa prelínajú a opätovne sa na seba odvolávajú. Zvolený kázňový text pochádza z časti, ktorá sa venuje druhej z uvedených tém, avšak jednotlivé verše sa dotýkajú aj zvyšných dvoch.

Verš 11 je kľúčovou výpoveďou kázňového textu (verše 11 – 15 dokonca celej 10. kapitoly, cf. G. Maier, s. 449) a slovo pastier sa v nasledujúcich veršoch stane kristologickým pojmom. V predchádzajúcich veršoch totiž Ježiš hovoril o pastieroch v tretej osobe, teraz však hovorí: Ja som dobrý pastier (gr. *ho poimén ho kalos*). Obraz pastiera bol pritom v celom Oriente veľmi rozšírený. Označoval nielen tých, ktorí sa starali o ovce, ale aj tých, ktorí sa starali o ľudí. Pastierom bol preto často označovaný panovník, božský aj ľudský. V Izraeli sa však tento pojem na označenie panovníka nepoužíval, pretože jeho jediným pastierom bol a je Boh. Boh Starej zmluvy je ako pastier Božieho ľudu

zobrazovaný často. S obrazom pastiera, ktorý zhromaždí stádo, sa spájali aj židovské eschatologické predstavy (cf. Ez 34, 11 – 16). V dobe zániku kráľovstva proroci túto predstavu navyše spájali s dávidovskou postavou (cf. Mich 5, 3; Jer 3, 15; Zach 13, 7nn, Ez 34, 23n etc.). Starozmluvná predstava o Bohu ako o Pastierovi je teda pisateľovi evanjelia nielen známa, ale tento všeobecne známy a obľúbený obraz o pastierovi a jeho stáde so všetkými jeho odtienkami preberá. Tým sa však do popredia dostáva otázka: Kto je legitímnym vodcom Božieho ľudu, resp. Kto je Ježiš, že si nárokuje toto postavenie? Odpoveďou na otázku o Ježišovej legitimitate je výpoveď, že On je dobrým Pastierom. Dobrým, pritom nemusí znamenať len starostlivým, ale podľa niektorých hypotéz aj čestným a schopným. Ježiš je jediným Pastierom v pravom slova zmysle. Je na rozdiel od všetkých ostatných jediným pravým Pastierom (cf. F. J. Moloney, s. 331) a Jeho pravosť a jedinečnosť je daná najmä tým, že On ako dobrý Pastier kladie život za ovce. Predstava obetovania života pastiera nemá obdobu v židovských textoch a Ježiš tak prekračuje starozmluvné chápanie, čím do modelu očakávaného dávidovského pastiera, Mesiáša, nezapadá. On je však pravým Pastierom.

Pastierom, ktorý nasadzuje svoj život, ktorý vydáva svoj život za ovce. Za Ježišovými slovami sa však viac ako odkaz na ťažké povolanie pastierov, napríklad Dávida, ktorý často zachránil ovcu z tlamy leva či medveďa (1S 17, 34nn), ukrýva odkaz na Jeho zástupnú smrť, o ktorej evanjelista hovoril v predchádzajúcich kapitolách (J 1, 29. 36). Dobrý pastier pritom svoj život vydáva dobrovoľne, bez donútenia, z lásky. Jedine láska k Otcovi a k vlastným ovciam prinúti pastiera k tomu, aby obetoval svoj život (F. Porsch, s. 105). A tento obraz evanjelista rozvíja v nasledujúcich veršoch.

V súvislosti s poukazom na Ježišovu zástupnú smrť je potrebné pripomenúť, že myšlienku zástupného zadostučinenia rozvinul stredoveký teológ Anselm vo svojej knihe *Cur Deus Homo*, ktorý tvrdí, že Boh mal po páde človeka do hriechu na výber dve možnosti: buď človeka potrestať alebo žiadať zadostučinenie. Anselm sa vo svojom uvažovaní vybral druhou cestou a Ježiš sa pre Anselma stal tým, kto zaplatil cenu namiesto človeka, teda vykonal zadostučinenie. Luther však túto myšlienku odmietol a rozhodol sa pre prvú možnosť. Podľa Luthera bol Ježiš zničený namiesto nás a vyšiel ako Víťaz. Nebol len nejakou náhradou. On zomiera na našom mieste. Neumiera namiesto

nás, ale pred nami (cf. G. O. Forde, s. 47). Jeho utrpenie a smrť teda neboli trestom, ktorý od Neho žiadal Boh, ale vzal na seba utrpenie, ktoré podstúpil v solidarite lásky k ľuďom. Nezomrel, aby urobil zadosť Božiemu hnevu, koná zadosť Božej láske (cf. G. Aulén, s.72). Nejde teda o „primitívnu mytológiu“, ktorá by Boha chápala ako po krvi lačniaceho. Boh nie je žiaden krutý moloch, ktorý odpúšťa len vtedy, keď vidí krv. Pre Luthera je Kristova smrť obeťou zmierenia, avšak čin kríža nevedie k Božej láske, ale z Božej lásky vychádza. A Boh ani nemôže konať inak, pretože Jeho podstatou je láska. Bohu je teda na kríži prinesená obeť, avšak Boh vo svojom Synovi obetuje samého seba (cf. H. G. Pöhlmann, s. 248nn).

V pozadí **12. verša** sa pravdepodobne ukrýva útek židovských popredných mužov do Jamny pred zničením Jeruzalema v roku 70 (cf. F. J. Moloney, s. 331), ktorý evanjelista zapracoval do obrazu ovčince, keď utekajúcich Židov stotožnil s nájomníkmi, ľuďmi pracujúcimi za plácu. Výraz nájomník (gr. *misthótos*) je tak v biblických slovách ostrým náprotivkom pastiera. Nájomník, nádenník je len najatým, plateným pastierom (G. Maier ho nazýva paholkom, s. 450) a takýto platený pastier nevydáva svoj život za ovce, ktoré mu

nepatria. Keď vidí prichádzať vlka, stádo opúšťa a uteká. Necháva ho napospas rabovaniu vlka. Podľa židovskej tradície sú tými, ktorí ovce nechávajú vlkom za korisť zlí vodcovia ľudu. To oni sú nájomníkmi, ktorí si neplnia zverené povinnosti.

Z uvedeného vyplýva niekoľko dôležitých poznámok:

- všetci tzv. mesiáši sú nájomníkmi
- bez dobrého/právneho Pastiera (Ježiša) je stádo (Boží ľud) nechránené, vydané napospas nepriateľovi
- stádo žije v jednej oblasti s vlkom
- na konci časov sa vlk bude pást spolu s jahňatom (Iz 65, 25)

V **13. verši** sa výpoveď z predchádzajúceho ešte raz opakuje, avšak jej význam evanjelista zosilňuje slovami: nájomník nedbá o ovce, nezáleží mu na ovciach (gr. *meló* – ležať na srdci, byť na mysli, spôsobovať starosť, trápiť sa pre niekoho). Do popredia vystupuje egoizmus nájomníka, vládcu či falošného proroka a jeho vlastný prospech.

Polemický tón reči v 14. verši ustupuje a Ježiš už ďalej nehovorí o ostatných pastieroch. Namiesto toho zdôrazňuje, že On je dobrý Pastier a začína hovoriť o svojom vzťahu k ovciam i k Otcovi. Tento vzťah je vyjadrený v slovese poznať (gr. *ginóskein*). Sloveso poznať sa pritom

neobmedzuje len na čisto racionálne, teoretické, intelektuálne poznanie, ako to bolo v gréckom myslení. Biblický jazyk používa sloveso poznať na vyjadrenie vzťahu k svetu, ktorý človek spoznáva prostredníctvom konkrétnej skúsenosti, a to nie len pomocou rozumu, ale aj vôle. Používa sa teda v súvislosti s opisom diania, ktorého výsledkom je dôvera, vzťah, spoločenstvo. Vzájomné bytostné odhalenie sa. Také, ktoré je možné len vo vzťahu absolútnej dôvery a lásky. V podobnom kontexte používa Stará zmluva hebrejské slovo *jāda*. Poznať Hospodina tak neznamená len uvedomovať si Jeho existenciu, ale rozpoznať, že Boh je zvrchovaným Pánom, ktorý vyžaduje poslušnosť človeka. Dôsledkom takéhoto poznania Boha je poslušnosť a jej opakom nie je nevedomosť, ale priamo vzbura proti Bohu a úmyselné odvrátenie sa od Neho.

V obraze ovčince je tento vzťah medzi Bohom a človekom, Pastierom a ovcami zhrnutý vo veršoch 3 – 5, keď Ježiš upozorňuje, že dobrý pastier volá svoje ovce po mene a oni poznajú hlas svojho pastiera. Za obrazom sa ukrýva vtedajšia prax, podľa ktorej stáda nocovali vo dvoroch, ktoré patrili k domom či dedinám. Dvory boli obkolesené múrmi a ich súčasťou boli uzamykateľné

dvere. Vynárajú sa aj domnienky, že šlo o otvorené polia, avšak použitie slov ovčinec (gr. *aulé* – dvor, nádvorie, ohrada...), dvere či vrátnik v pôvodnom texte túto predstavu nepotvrdzujú. V takomto dvore v blízkosti domu mohli nocovať ovce viacerých pastierov. V jednom ovčinci by sa teda nachádzali viaceré stáda. Preto bolo nutné, aby každý pastier poznal svoje ovce a aby ovce poznali hlas svojho pastiera. Každý pastier, po tom čo ho vrátnik vpustil do ovčince, musel povolať a oddeliť svoje ovce od ostatných a vyviešť ich ráno z ovčince na pastviny. Tento obraz má Ježiš na mysli, keď hovorí, že On pozná svoje ovce a Jeho ovce poznajú Jeho. A obraz Ježiš ešte zdôrazní, keď ako príklad uvedie poznanie, aké je medzi Ním a Otcom. Až po týchto Ježišových slovách môžeme pochopiť hĺbku vzťahu, ktorú ako dobrý Pastier má a chce mať so svojimi ovcami, ale aj to, aký hlboký je vzťah medzi Otcom a Synom. A práve z tejto jednoty medzi Ním a Otcom vyplýva skutočnosť, že Ježiš je dobrý Pastier. A ak aj obraz dobrého Pastiera pochádza zo židovskej tradície, táto jednota s Otcom robí dobrého Pastiera z Ježiša, a to Židia nebudú schopní prijať. Ježišov nárok sa tak stane ďalším podnetom pre to, aby sa Ho pokúsili zabiť.

14. verš začal zopakovaním úvodných slov 11. verša, že Ježiš je dobrý Pastier. 15. verš uzatvára zopakovanie záverečných slov 11. verša o tom, že Ježiš kladie život za svoje ovce. Kristologické výpovede sa spájajú, legitimita Ježiša silnie. Dobrý Pastier vykupuje človeka nie len tým, že kladie život za svoje ovce, ale aj tým, že ho vovádza do spoločenstva s Otcom.

Posledný, **16. verš** kázňového textu sa opäť vracia k obrazu ovčince, avšak Ježiš svojich poslucháčov prekvapuje informáciou, že má ovce aj mimo neho, dokonca, že aj tie musí viesť a priviesť do ovčince. Táto myšlienka opäť rozširuje tradičnú predstavu o dobrom pastierovi a je pravdepodobne reakciou na spory medzi židokresťanmi a pohanokresťanmi jánovskej komunity a na námietky voči otvorenosti navonok. Ježiš je však pastierom všetkých a Jeho úlohou je zhromaždiť aj zatúlané ovce, a to nielen tie z Izraela. Keďže zomiera za všetkých ľudí, je Jeho spásodejinnou úlohou zhromaždiť Božie deti zo všetkých národov. Takýto univerzálny rozmer spásy nachádzame aj u starozmluvných prorokov (Iz 42, 6; 60, 2 n). 16. verš tak v sebe spája nielen predpovede prorokov, ale aj Ježišovo hlboké presvedčenie, že misia medzi národmi bude mať úspech.

Záver 16. verša – a bude jedno stádo a jeden pastier (gr. *kai genésontai mia poimné, eis poimén*) je odvolaním sa na zaslúbenia prorokov, napríklad Ezechiela (Ez 34, 23; 37, 24) či Micheáša (Mich 2, 12). Výraz jedno stádo pritom nepredstavuje jednu, resp. jedinú konkrétnu organizáciu, oveľa viac jednu (neviditeľnú) cirkev, ktorá je zhromaždením všetkých veriacych a jej centrom je Ježiš Kristus. On je telom tejto cirkvi, ktorá spája mnohých. Tieto verše sa teda nemôžu stať slovami na obhajobu pápežstva či nesprávne chápanú ekumény (Cf. G. Maier, s. 453). Omnoho dôležitejšie je v tomto verši pochopenie dôrazu v slovách jeden pastier. Ide totiž o termín z prorockých predpovedí, ktorý označuje následníka z dávidovského rodu, očakávaného Mesiáša. Použitím týchto slov Ježiš na seba vzťahuje starozmluvné predstavy a identifikuje sa postavou Mesiáša. A to je znamením, že v Ježišovi podľa týchto zaslúbení nastáva koniec časov.

Obraz ovčincina a s ním súvisiacich výpovedí o dverách, pastierovi a Mesiášovi síce pochádza ako bohatý obrazový a myšlienkový materiál z prostredia Palestíny, v Jánovom evanjeliu je však nový dôraz na pastiera, ktorý dobrovoľne, zástupne zomiera za svoje stádo. Ján tak opäť celkom provokatívnym spôsobom odokrýva osobu Ježiša a Jeho

poslanie v tomto svete, ale aj zákonnícku zbožnosť Židov a ich neschopnosť vidieť v Ježišovi Bohom poslaného Mesiáša. To vyvrcholí v ďalších veršoch 10. kapitoly Jánovho evanjelia, keď Ježiša označia za démonom posadnutého a bláznivého.

Návrh propozície

Ježiš je:

1. *dobrý Pastier,*
2. *Pastier, ktorý pozná,*
3. *Pastier všetkých.*

Suspírium

príd, Dobrý pastier, príd, nech stádo nezhyynie!

Už v jasiach započni svoj krásny úrad kňazský:

*privolaj ovečky a všetkých nás si spas!
Nech večne bezpeční sme v Tvojej otcine,
kde stádo nemusí sa báť zlej vlčej chásky,
kde skrotne i sám lev a neuštipne plaz!*

(Viliam Turčány, Výber veršov z básne Polnočná, zo zbierky Rada a dar.)

Myšlienky ku kázni

Pod stromami na okraji lesa sedel muž, ktorý niečo majstroval so svojím synom. Popred neho sa prežúvajúc tmolili ovce. Ich cinkajúce zvonce prerušovalo tiché šumenie stromov. Zrazu muž zodvihol hlavu a ticho prešlo zvolanie

na psa a silný hvizd. V tej chvíli sa pes so štekaním rozbehol a obiehal všetky tie cinkajúce zvonky, až kým sa z nich opäť nestala úhľadná biela kôpka uprostred lúky.

Občas sa mi zdá, že k téme o Pastierovi už nie je čo pridať, že povedané už bolo všetko. A predsa sa pri obyčajnej prechádzke lesom môžete v istom momente stať Claudeom Monetom, ktorý sa pozerá na svoj dokonalý rybník a lekná, ktoré na ňom kolíšu, a povie si, že aj keď je motív stále rovnaký, vždy je v ňom čosi iné a jedinečné. Neopakovateľné. Niečo, čo vdýchne nový impulz a zrazu vidíte viac. Vidíte pred sebou pastiera, ktorý má všetko pod kontrolou. Aj keď sa práve venuje jednému zo svojich synov (alebo dcér), všetky ovce sú pod jeho dohľadom. Takí totiž skutoční pastieri sú. A predsa je jeden z nich iný. Pastier, ktorý v jedinom slove pomenoval celý zmysel svojho bytia. Dobrý Pastier. Ježiš.

Myšlienky o Bohu ako o Pastierovi je ďalej možné rozvíjať podľa propozície (dobrý Pastier; Pastier, ktorý pozná a Pastier všetkých) a vypracovaných exegetických poznámok.

Použitá literatúra

- Nový biblický slovník. Návrat domů: Praha, 2009.- ISBN 978-80-7255-193-4.
- Aulén, Gustaf: Kresťanská viera v Boha v meniacom sa svete. Transciscus: Liptovský Mikuláš, 1994. ISBN 80-7140-027-0.
- Forde, O. Gerhard: Boh sa skláňa k človeku. Lutherove pochopenie evanjelia. Biblická škola v Martine. Univerzita Komenského v Bratislave Evanjelická bohoslovecká fakulta, 2003. ISBN 80-968542-2-4.
- Maier, Gerhard: Johannes-Evangelium. 1. Teil. Neuhausen-Stuttgart: Hänssler, 1995. ISBN 3-7751-0901-3.
- Moloney, J. Francis: Evangelium podle Jana. Sacra Pagina. Karmelitánské nakladatelství: Kostlení Vydří, 2009. ISBN 978-80-7192-991-8.
- Porsch, Felix: Evangelium Sv. Jana. Karmelitánské nakladatelství: Kostlení vydří, 1998. ISBN 80-7192-262-5.
- Pöhlmann, G. Horst: Kompendium evangelické dogmatiky. Nakladatelství Mlýn: Jihlava, 2002. ISBN 80-86498-02-6.
- Schneider, Johannes: Das Evangelium nach Johannes. Evangelische Verlagsanstalt: Berlin, 1978.

Mgr. Erika Valková-Krišťáková, PhD.,

V októbri 2019 sa v Poprade konala pravidelná teologická konferencia, ktorá bola tentokrát zameraná na médiá. Okrem podnetných prednášok a zaujímavých diskusií mali účastníci možnosť zúčastniť sa aj krátkych seminárov, ktoré boli pripravené viacerými prednášateľmi a ponúkali viaceré tematické zamerania. Jedným z nich bol aj seminár Slavomíra Slávika, riaditeľa Slovenského evanjelizačného strediska. Téma seminára znela: „Ako osloviť ľudí okolo nás“ a dávala tušiť odpovede na otázky, ktoré si kladie azda každý kazateľ. O tento seminár bol veľký záujem, no nie každý mal možnosť sa ho zúčastniť, preto sme pozvali brata Slávika k rozhovoru a poprosili ho, aby čitateľom Služby slova zodpovedal niekoľko otázok. Začítajte sa do jeho odpovedí.

Milý brat Slávo, Tvoje meno všetci poznáme v spojitosti s EVS, ktoré vedieš už dlhé roky. Mohol by si sa nám však predstaviť trochu viac ako človek? Teda odkiaľ pochádzaš, aká bola Tvoja životná cesta a čím všetkým si prešiel, kým si zakotvil v EVS?

Som bežný chalan z Vranova nad Topľou. Aj keď chalan už asi nie som:-). Mám 45 rokov. Viem, že stále viac a viac, by som mal byť vzorom a múdro ukazovať cestu vpred. Vo vnútri som tak na pol ceste. Na jednej strane slúžim a snažím sa, aby ľudia okolo mňa rástli, na strane druhej vidím, ako ešte sám veľa musím rásť, aby som mohol druhým pomáhať. Beriem to tak, že ešte stále len dozrievam. Keď som mal 20 rokov, Boh ma povolal, aby som prehodnotil svoj život. Ja som tak spravil a vsadil som všetko na Krista. Rozhodol som sa študovať teológiu. Počas štúdia teológie som bol oslovený EVS (Violkou Fronkovou), aby som išiel študovať do Nórska média a komunikáciu. Keď som sa vrátil, dokončil som teológiu a začal pracovať v EVS. Svoje rozhodnutie nelutujem. Bolo to najlepšie, čo sa mi mohlo stať. Medzi ľuďmi v EVS som sa mohol realizovať, rozvíjať a rásť. Mám tam skvelých kolegov a kolegyne. Beriem to tak, že som naplno v službe a som v nej rád.

Cieľom homiletickej služby kňazov je kázať Božie slovo, a tak oslovovať poslucháčov. Ty si riaditeľom EVS a možno povedať, že ciele EVS sú vlastne rovnaké, aj keď na to využívate iné formy. Mohol by si nám ich priblížiť a povedať, aké miesto má medzi nimi podľa Teba tradičná kázeň? Má kázeň ešte dnešnému človeku čo povedať?

Keď počujem niekoho, kto má dobrú kázeň, dobré slovo, mám v očiach slzy. Som vďačný, že znie evanjelium a ľudia to môžu počuť. Modlím sa za toho človeka a túžim, aby sa mu do budúca darilo. Mám sen, aby bolo na Slovensku a v našej cirkvi veľa skvelých kazateľov. Kázeň je časť našej služby, ktorá je najdôležitejšia. V praxi mnohí dávajú na kázeň menší dôraz než je treba. Keď budeme dobre, živo, relevantne kázať, o budúcnosť cirkvi a našich zborov sa

nemusíme báť. Nieкто raz povedal, že prinášať krásne evanjelium k ľuďom nudným a nezáživným spôsobom je hriech.

Študoval si v Nórsku a dodnes Ty osobne aj EVS pestuje aktívne vzťahy s viacerými spoločenstvami i kazateľmi z Nórska. Ak by si mal porovnať oslovovanie ľudí v Nórsku a u nás, je to iné, alebo sú tie formy viac-menej rovnaké? Aké miesto má v Nórsku tradičná kázeň?

V Škandinávii vidím slobodu. Vidím ako poctivo hľadajú, ako má vyzeráť „liturgia“ v dnešnej dobe. Hľadajú a nachádzajú nové spôsoby stvárnenia Služieb Božích. Hľadajú nové prístupy a formy k mladým. Je mi to sympatické a túžim, aby sme tak zapálené hľadali nové spôsoby aj u nás. Minule, keď som bol na celocirkevných misijných dňoch Nórskej slobodnej evanjelickej cirkvi, tak dali všetky hlavné večerné programy do ruky mladým ľuďom. Generácii 20 – 25 ročných. Povedali si, že chcú zasiahnuť mladú generáciu. Nechcú, aby ich opúšťala. Ale namiesto toho, aby sa „starí“ snažili robiť program pre mladých, dali mladým dôveru, aby spravili program pre všetkých. Takto v praxi ukázali, že o mladých stoja a im dôverujú a „starší“ sa učia prijať mladých a dať im priestor. Mimochodom, tie večerné programy boli skvelé. Skutočne najlepšie zo všetkého, čo tam bolo. Bolo to svižné, radostné, hlboké a plné evanjelia.

Ty si na teologickej konferencii 2019 viedol seminár na tému „Ako osloviť ľudí okolo nás“. Nie všetci mali možnosť zúčastniť sa ho, hoci jeho téma znela veľmi lákavo, pretože naznačovala, že poznáš tajný recept. Mohol by si nám priblížiť hlavné myšlienky z tohto seminára?

Mojou túžbou bolo dať dôraz práve na kázané slovo. Žijeme v dobe, kedy konkurujeme televízii, internetu, youtube, sociálnym médiám atď. Žijeme v pretlaku informácií. Médiá (svet) kážu človeku 24/7. My často máme cca 30 minút v nedeľu. Je to málo. Preto nech je tých 30 minút v nedeľu tých najlepších a najhlbších 30 minút, aké človek za týždeň zažil. Vtedy zažije, že cirkev má čo povedať. Vtedy sa s radosťou vráti a bude počúvať. Vtedy sa začnú meniť jeho postoje.

Ted Turneau hovorí, že keď pozeráme film, hráme video hru, počúvame pieseň, čítame príbeh, alebo pozeráme video na youtube, sme pozvaní do imaginárneho sveta. Chvíľu v tom svete žijeme a pozeráme jeho očami. Počas tejto návštevy sa meníme. Zmena môže byť jemná, alebo silná, ale nedá sa jej vyhnúť, podobne ako keď navštívime cudzie miesto. Niečo sa s nami stane. Zanechá to v nás dojem. To isté sa deje pri kázni. Človek s nami vstúpi do sveta kázne. Ako sa počas toho zmení? Niečo sa stane. Môže začať lepšie rozumieť evanjeliu, ale môže sa stať aj to, že tých 30

minút s ním spraví to, že si povie tak tento svet je pre mňa nezaujímavý, nemá mi čo povedať. Odradí ho.

Nič z toho čo, robíme nie je neutrálne. Zlá kázeň odrádza, posieľa preč, rúca cirkev.

Je to ako s vyučovaním náboženstva. Tešíme sa, že sme na školách, že môžeme vyučovať náboženstvo. To je správne a dobré. Ale keď to náboženstvo vyučujeme nudne a učiteľ má zlý a povrchný prístup a robí to nerelevantne, dosiahneme len to, že tí mladí sa kostolu budú vyhýbať oblúkom. Namiesto toho, aby sme im ukázali krásu evanjelia, ich od všetkého, čo sa s evanjeliom spája odradíme. Sami robíme anti-misiu.

Vytvoril som si vlastné záchytné body toho, čo by ideálna kázeň mala obsahovať.

1. Výbornú exegézu – poctivú prácu s textom, nie zneužiť text na vlastné myšlienky, ale zápasíť o jeho posolstvo pre dnešok. 2. Výbornú apologetiku – rozumné dôvodenie pre vieru. Je to dobré aj pre veriaceho aj neveriaceho poslucháča. 3. Výborné príklady z popkultúry – tým pomáhamo rozumieť, že kresťanstvo je relevantné aj dnes. 4. Nad tým všetkým je „nádherný Ježiš“. Kristocentrickosť. Ukázať krásu evanjelia tak, že človek si povie, aj keď neverím, takého Spasiteľa chcem.

Toto je ideál, ku ktorému sa môžeme posúvať.

Skvelou knihou na inšpiráciu ohľadne kázania je kniha Kázeň od Timothyho Kellera. Je to najlepší materiál o kázni, aký som kedy čítal. *(Poznámka redakcie: viac o tejto knihe si prečítajte v rubrike Tip na knihu.)*

To, čo si nám predstavil v predošlých riadkoch je výsledok Tvojho osobného hľadania, pozorovania, uvažovania a skúsenosti. Aké ovocie to v Tvojej práci a v pôsobení EVS prináša? Inak povedané, ako by si stručne zhodnotil výsledky tých foriem oslovovania, ktoré používaš Ty či EVS? Je to efektívne? Vidno rozdiel oproti tradičnej kázni?

Ja som tiež len na ceste. Učím sa. V EVS sa učíme spolu. Nikto z nás nie je na takej vysokej úrovni, že môže ostatných vyučovať. Ale dávame dôraz na to, aby sme spolu vytvárali prostredie, kde sa navzájom od seba učíme. Povieme si navzájom kritiku aj povzbudenie. Každý v EVS má zodpovednosť za to, aby inšpiroval ostatných.

Čo sa týka kázne, zároveň chcem povedať, že dobrá kázeň má v sebe 4 relevancie: 1. Relevantná smerom k textu z ktorého čerpá. 2. Relevantná smerom k publiku, ktorému sa prihovára. 3. Relevantná smerom k forme, ktorú používa. 4. Relevantná smerom k cieľu, ktorý si stanovila. Toto vychádza z dizertačnej práce, na ktorej som pracoval. Skúmal som problematiku relevantnej komunikácie evanjelia v médiách.

Čo sa týka foriem, všetko je potrebné. Sú potrebné tradičné kázne, sú potrebné blogy, sú potrebné videá, sú potrebné statusy na Facebooku či Instagrame, atď... A to všetko je treba robiť kvalitne. Ale nad tým je obsah. Keď máme obsah, ktorý je relevantný, ktorý oslovuje, už je len na nás, do ktorej formy ho upravíme. Mnohí sú však až príliš zamestnaní novými technológiami, a tým ako tam preniknúť a uniká im dôležitejšie. Moja rada znie: Hlavne dbaj na to, aby si mal skutočne čo povedať. Ak budeš mať čo povedať, tak to povieš. Či v tradičnej kázni, alebo na Instagrame. Ale ak nemáš čo povedať, forma ťa nezachráni. Prázdny obsah v peknej forme nikoho neosloví.

Ak nemáme čas a disciplínu ku vlastnému štúdiu Slova, ak sa nevieme donútiť k premýšľaniu, hlbokej práci s textom, k čítaniu kníh, budeme len opakovať myšlienky iných, bude to neautentické a v skutočnosti nebudeme mať čo povedať.

Raz som cestoval po Slovensku s Mathiasom Lauerom, riaditeľom DZM (Deutsche zelt mission). Veľa sme spolu žartovali. Ráno, sa išiel sprchovať a povedal. Idem nájsť svoju „message“. Smial som sa z neho. Potom vyšiel zo sprchy a povedal: Mám „message“. Neskôr som tomu porozumel. On chcel naozaj vedieť, že čo je tá „message“ pre tých ľudí, ku ktorým ide. Nechcel im len tak niečo povedať. Chcel pre nich mať konkrétne slovo, o ktorom veril, že je práve pre nich. Taký som teraz aj ja. Keď idem komunikovať, verím, že toto je to, čo mám povedať. Že mňa samého to oslovuje a verím, že je to „slovo“ aj pre ostatných. Mimochodom, ak ja sám nie som oslovený a inšpirovaný, ako môžem osloviť a inšpirovať ostatných?

Čo by si Ty, ako človek, aktívny v misijnej službe povedal kazateľom na margo ich kázni? Máš pre nich radu či posolstvo, vyplývajúce napr. z Tvojich skúseností v EVS?

Neverím v kázeň, ktorá je napísaná narýchlo v sobotu večer, alebo v nedeľu ráno. Tak ako obuvník musí poctivo pracovať, aby vyrobil nádherné topánky, tak ako profesor na škole musí dlho študovať a pracovať, aby vytvoril skvelú prednášku, tak musí kazateľ poctivo pracovať, aby vytvoril dobrú kázeň. Kázeň, ktorú môže Boh požehnať. Tak ako Boh zvyčajne nežehná nepoctivému študentovi na skúške alebo neporiadnemu murárovi, prečo by mal žehnať lenivému kazateľovi?

Skúsenejšiemu poslucháčovi stačí zopár minút a hneď vie, či človek, ktorý pred ním stojí, poctivo na svojej kázni pracoval alebo nie. V podstate by sa mohol postaviť a odísť. Bolo by to drzé. Ale nie je drzé voči ľuďom a voči Bohu trápiť skupinu ľudí 30 minút nepripravenou kázňou? Hovoríme o bázni pred Bohom a v praxi ju popierame. Je to akoby sme sedeli na prednáške na vysokej škole a prednášateľ by prišiel nepripravený.

V zásade, každý z nás môže byť oveľa lepším komunikátorom než je.
Otázkou je, či naozaj chceme.

Milý brat Slávo, ďakujeme Ti za rozhovor a prajeme Tebe aj Tvojim kolegom
v EVS veľa múdrosti, Božej pomoci a bohatého obsahu pre vašu zvestovateľskú
službu.

Štefan Kiss

Moderné podobenstvo

GPS

Pojem poslušnosť Božiemu príkazu sa dnes – hlavne medzi mladými – nenesí. Ľudia sú radi samostatní v rozhodovaní, nemieniac počúvať rady a pokyny kohokoľvek.

Cesta životom je podobná ceste neznámou krajinou. Ak ideš autom, alebo pešo potrebuješ niečo, podľa čoho by si sa mohol orientovať – mapu, alebo GPS navigáciu. Ak človek nechce blúdiť, tak poslúcha pokyny GPS, ktoré hovoria, kedy má odbočiť vpravo, kedy vľavo. Analogicky ako GPS dáva rady na cestu v krajine, Božie slovo dáva pokyny na cestu životom. Takže poslušnosť Božiemu slovu nie je (iba) poslušnosť vojaka, ktorý plní príkaz veliteľa, ale je to rozhodnutie počúvať Boží hlas, ktorý nás naviguje na ceste životom Teda: byť poslušný Bohu, znamená prijať rozhodnutie, že sa budem riadiť pokynmi „Božieho GPS“ – Božieho Slova, ktoré mi udá smer môjho putovania.

Boží trest je najčastejšie dôsledok našich zlých rozhodnutí, rozhodnutí neriadiť sa Božím pokynom, ale ubrať sa iným smerom

Orchester

Jednota Božieho ľudu je podobná jednote orchestra, ktorý hrá jednu skladbu pod vedením vynikajúceho dirigenta (Boha). Nepočuť tam unisono melódiu, každý nástroj hrá svoj part, ale je v súlade a harmónii so svojimi spoluhráčmi a dbá na pokyny dirigenta

Mgr. Viliam Solárik

Ak ste aj Vy vytvorili podobenstvo, ktoré vyjadruje myšlienku spôsobom moderného prirovnania, budeme radi, ak sa s nami podelíte. Vaše príspevky do rubriky „Moderné podobenstvo“ nám môžete zaslať e-mailom na adresu sluzbaslova@ecav.sk

Dňa 4. júna 2020 si pripomenieme 10. výročie odchodu do večnosti evanjelického farára a emeritného biskupa Západného dištriktu ECAV na Slovensku ThDr. Jána Antala, ktorý k Pánovi odišiel vo veku nedožitých 84 rokov, do ktorých naplnenia mu chýbali dva týždne.

ThDr. Ján Antal sa narodil 18. 6. 1926 v Klenovci. Študoval na gymnáziu v Rimavskej Sobote a Tisovci, Evanjelickú bohosloveckú fakultu absolvoval v Bratislave a na univerzite v Lausanne vo Švajčiarsku. Pôsobil ako farár v Betliari a Rastislaviciach. V období totality ho prenasledovali. Neskôr ho dva roky nespravodlivo väznili a potom musel pracovať vo výrobe. Do kňazskej služby sa vrátil až v roku 1986. V roku 1991 ho zvolili za biskupa Západného dištriktu ECAV na Slovensku. V tejto funkcii pôsobil do roku 1994. Pripomeňme si osobnosť brata emeritného biskupa jeho kázňou z roku 1995 na text Ž 75, 5-8.

Propozícia

Boh je Sudcom – súdiacim

1. *chvastavých a pyšných*
2. *zachraňujúci ponížených*

Suspírium

*Vzhladame k Tebe jak k Sudcovi, Pane,
lebo veríme, že raz sa to stane,
čo spojené je so slovom o súde
skrz Syna svojho že svet súdiť budeš. Amen.*

Milé sestry a milí bratia!

Najdôležitejším poznatkom, ktorý získavame pri prečítaní textu dnešnej nedele sú slová 8. verša: Hospodin je Sudcom. Je to veľmi dôležité konštatovanie, ale len pre nás, veriacich v Boha. Pre tých, ktorí v Neho neveria, neznamenajú však nič. Pre nich Boh jednoducho nejestvuje, a tak nejestvuje ani Boh-Sudca, ani taký Boh, ktorý by mal raz ako Sudca živých a mŕtvych vysloviť konečný súdny výrok o každom človeku, či sa mu to páči alebo nie.

Sú aj ľudskí sudcovia, muži i ženy. Pred týždňom, alebo dvoma, ako sme to mali možnosť vidieť na obrazovkách, uvádzali ich do úradu, jeden z podpredsedov vlády, do rúk ktorého skladali sľub. Pomerne mladí ľudia, ktorí akoby len nedávno skončili štúdium na právnickej fakulte. V posledných rokoch máme vraj nedostatok sudcov.

Väčšina právnikov odišla zo súdov, lebo sa cítili byť slabo platení, a tak si našli výnosnejšie miesta. Tí, čo zostali, sú priamo zavalení prácou. Je ich proste málo na tú obrovskú agendu, ktorá ako nejaká epidémia postihla našu spoločnosť. Ono vlastne tých sudcov nie je ani tak málo - za normálnej situácie by sme ich potrebovali ďaleko, ďaleko menej. Nesmierne sa nám však rozšírila kriminalita: páchanie trestných činov, násilia, krádeží, vrážd. Je tu však aj množstvo iných deliktov, na riešenie ktorých sú potrební sudcovia. Koľko je tu len rozvodov, koľko prípadov neplnenia povinností v súvislosti s výchovným, týrania alebo zneužívania malých detí, a ešte stále aj majetkoprávných sporov! Celá naša spoločnosť ako keby bola v rozklade.

V súvislosti so sudcami-ľuďmi jestvujú však aj ďalšie obrovské problémy. Svojho času, buď vlni, alebo ešte pred dvoma rokmi sa začalo písať o tom, že je potrebné zvýšiť platy sudcov nielen z dôvodov ich úteku zo súdnictva, ale aj preto, aby sa neulakomili na úplatky, aby boli nepodplateľní. Potom to prešlo aj vládou a parlamentom, a tak sa to aj realizovalo. Je to nepochopiteľné a otrasné, keď sú sudcovia nestranné a skutočne v zmysle zákona schopní súdiť len vtedy, keď ich spoločnosť dobre zaplatí. Ak je tomu naozaj tak, tak beda našej spoločnosti. Tí, ktorých musíme zaplatiť za to, aby spravodlivo súdili, budú schopní brať úplatky aj keď im dáme tie najvyššie platy, lebo človek sám osebe je proste nenásytný. Čím viac má, tým viac chce. Kto je raz podplatný, bude takým za každých okolností. Kedysi boli sudcovia a právnici vôbec považovaní za najväčších vykorisťovateľov nášho národa. Najmä v sporoch o dedičstvá a majetky vedeli udržiavať spor dovtedy, kým sa nepresúdilo všetko v ich prospech.

Biblia ostro kritizuje ústami proroka Ezechiela (22,26) a Sofoniáša (3,4) všetkých tých sudcov, ktorí si počinajú takýmto spôsobom. Sám Sofoniáš sa v tomto smere vyjadril nasledovne: „Jeruzalemskí proroci sú namyslení, mužovia to klamu. Jeho kňazi znesväcujú, čo je sväté a znásilňujú (naťahujú) zákon.“ - V Izraeli rozsudzovali a súdili najmä pred dobou vlády kráľov kňazi. Medzi veľkých kňazov-sudcov patril napr. Éli, ale zvlášť Samuel. Medzi kráľmi všetkých predstihol ako sudca Šalamún, ktorého múdrosť bola aj v oblasti súdnictva preukázateľnou. Len si spomeňme, ako rozsúdil oné dve ženy, z ktorých jedna si priláhla v spánku dieťa tak, že zomrelo... Aj Pán Ježiš Kristus spomína v L 18, 2 sudcu „ktorý sa Boha nebál a človeka nehanbil“ a za ktorým dlho chodila vdova, aby sa jej zastal v spore s jej protivníkom. To, že sa „Boha nebál a človeka nehanbil“ jasne naznačuje, že bral úplatky, a že táto vdova bola pre neho zaujímavá, lebo mu vo svojej vdovskej chudobe nemohla nijaký dať.

So sudcami-luďmi je to teda všelijaké. Na väčšinu z nich nielo spoľahnúť práve preto, že sú len slabými, hriešnymi ľuďmi. Je len jeden, ktorý skutočne prisluguje právo a spravodlivosť. Len „Boh je skutočným Sudcom“. Ten jediný sa zastane aj oklamaných a ponížených - aj tých najbiednejších.

Beda tým, hovorí náš text, ktorí túto skutočnosť nielen podceňujú a z nej sa vysmievajú, ale ktorí sa dokonca chvastajú, že sa im nič nemôže stať a súc napomenutí ešte drzejšie páchajú zlobu a nepravosť. Náš text ich charakterizuje ako takých, ktorí „pozdvihujú svoje rohy vozvysok a chvastajú sa so šijou drzo vypätou.“ Píše o nich aj ap. Peter vo svojom 2. liste (3,3...), v slovách: „Predovšetkým vedzte, že posmievači, žijúci podľa svojich Žiadostí prídu v posledné dni s výsmechom a povedia: Čože je so sľubom o Jeho príchode?! - Veď odkedy otcovia pomreli, všetko tak zostáva od počiatku stvorené.“ Na tých, ako to apoštol ďalej píše, príde „deň Pánov“, tj. deň Jeho Súdu „ako zlodej“... znenazdania. „Nemešká Pán so zasľúbením (o svojom príchode k súdu), ako sa niektorí nazdávajú, že mešká, ale vám zhovieva, lebo nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci dali na pokánie.“ Aj ap. Pavel v tomto zmysle napomína: „Nemýľte sa, Boh sa nedá vysmievať, - čo človek rozsieva, to bude aj žať!“

Boh je Sudcom, ktorého súd postihuje človeka jednak v tomto živote, jednak v deň posledného súdu, keď príde Jeho Syn v moci a sláve súdiť živých i mŕtvych. V tom je útecha tých, ktorých práva boli pošliapané a memento pre šliapatelov. Amen.

ThDr. Ján Antal

3. máj

3. nedeľa po Veľkej Noci

Text: **Job 19, 25 - 27**

Exegetické poznámky

Úvod

Vybraný biblický text patrí medzi tie najznámejšie z Knihy Jób.

Z kresťanského pohľadu sú to snáď práve tieto verše, cez ktoré kresťanstvo ako skrze okuliare rozumie obsahu tohto starozmluvného teologického diela.

Toto pochopenie názorným a krásnym spôsobom vyjadril renesančný maliar Vittore Carpaccio (1465 – 1525/26) vo svojom obraze Meditácia o utrpení Krista. V strede malby sa nachádza Kristus, mŕtvy, akoby spiaci, ktorý sedí na mramorovom tróne. Hlavu má jemne sklonenú smerom k ľavému plecu. Po stranách sedia dvaja starci so sivými bradami a pokožkou zhnednutou z dlhého pobytu osamote na púšti.

Tŕňová koruna spadla z Kristovej hlavy a leží na zemi opretá o mramorový trón. Pustovník napravo si v zamyslení opiera rukou bradu, druhý s rukou na hrudi

hľadá von z obrazu smerom na toho, kto obdivuje obraz. Pustovník naľavo je Hieronym. Možno ho rozpoznať podľa kníh, ruženca a leva, ktoré sa s touto postavou spájajú. Druhý stavec je Jób. V prachu pri ňom sa nachádzajú lebka a kosti. Jób sedí na kamennej kocke s hebrejskými nápismi. Nájdeme tam aj slová: Mój Vykupiteľ žije, či odkaz na číslo 19, t.j. kapitolu, z ktorej tieto slová v knihe pochádzajú. Je to aj odkaz na slová z veršov 24 a 25 tejto kapitoly, v ktorých si Jób žiada, aby jeho slová „za svedka vyryli do skaly“. Práve Hieronym bol jedným z prvých, ktorí výrazne ovplyvnili kresťanskú interpretáciu 19. kapitoly Knihy Jób. Pre Hieronyma bol Jób v jednej z jeho *Epistulae (LIII)* príkladom trpezlivosti v utrpení a tou starozmluvnou postavou, ktorá prorokovala o vzkriesení tela ako žiadna iná. V *Expositio interlienearis in librum Job* porovnáva Hieronym Jóba s Kristom ako dvoch nevinných trpiacich (podrobnejšiu interpretáciu obrazu por. Hartt, Carpaccio´s Meditation on the Passion).

V kresťanskej interpretácii tohto starozmluvného miesta sa už od raných dôb kládol dôraz na dve veci: kristologické vysvetľovanie postavy „vykupiteľa“, v ktorom kresťanská cirkev

rozpoznáva Ježiša Krista, a Jóbova viera vo vzkriesenie tela v budúcnosti (pred Hieronymom už Klement Rímsky, Origenes, inak však Ján Chrysostomos). Tieto dôrazy v interpretácii pretavil Hieronym aj do svojho latinského prekladu Vulgáty, neskôr to robí i Luther vo svojom preklade Biblie. Zo spätného kresťanského pohľadu sa táto interpretácia javí jednoznačnou a logickou. V priebehu dejín sa stala dominantnou až do tej miery, že vedie k podceneniu toho, akou prevratnou, ba priam nepredstaviteľne novou, bola dobrá správa o Vykupiteľovi Ježišovi Kristovi a vzkriesení pre prvých kresťanov. V kázni je preto dobré pokúsiť sa vyjadriť práve túto „neopozeranosť“ starozmluvného textu, t.j. jeho pôvodný hebrejský zmysel, aby sa vychádzajúc z neho mohla ukázať kontinuita, ale i jedinečnosť evanjeliovej zvesti o vzkriesenom Vykupiteľovi Ježišovi Kristovi a nádeji vzkriesenia.

Kontext knihy Jób

Ludger Schwienhorst-Schönberger z mnohorakosti tém Knihy Jób vyberá dve teologické ťažiská (Schwienhorst-Schönberger, 428 – 430): (1) ako sa správne vyrovnávať s utrpením a (2) príčina a zámer utrpenia. Rámcové

rozprávania knihy (kap. 1 – 2 a 42, 7 – 17) vidí správny ľudský postoj v tom, že človek v dôvere a oddanosti voči Bohu prijíma utrpenie (1, 22). Dialogická časť knihy toto riešenie problematizuje. Začína Jóbovým lamentovaním (3. kap.) a stupňuje sa až k obžalobe Boha (9, 14 – 35). Jóbovi priatelia hľadajú odpovede v tradičných múdroslovných riešeniach. Jób to však odmieta. V závere je v Božej reči Jób označený ako ten, kto hovoril správne (42, 7). V týchto súvislostiach sa teda zdá, že svätopisec uznáva lamentovanie v utrpení „ako ľudsky legitímny postoj“ (Schwienhorst-Schönberger, 428). Jób však vo svojich rečiach vznesie aj námietku, že svet sa nachádza v zmätku, upadá chaosu (3; 21, 7 – 11) a je vydaný do rúk bezbožníka (9, 24). Tým však Jób presahuje svoju individuálnu ľudskú skúsenosť a stavia sa akoby do roly Stvoriteľa. Boh ho napomenie, že ako človek nikdy nemôže pohliadať na svet zo stvoriteľskej perspektívy (40, 9 – 14). Jób to napokon sám uznáva (42, 3.6). Od náreku a lamentovania sa Jób cez stretnutie s Hospodinom v 42, 5 prepracúva k postoju tichého prijatia (40, 4n) a kladie si ruku na ústa. „Vo verši 42, 6 prichádza postava Jóba, ako ju vykresľuje poetická časť, presne tam, kde Jóba

nachádzame v rámcovom rozprávaní: Je zmierený s Bohom a so svojou strašnou situáciou“ (citát K. Engljähnger, citované podľa: Schwienhorst-Schönberger, 428).

O príčine a zámere utrpenia Schwienhorst-Schönberger uvádza, že staršia podoba rámcového rozprávania (t.j. bez scén, ktoré sa odohrávajú v nebi) otázku pôvodu a príčiny nerieši. Jób jednoducho prijíma Hospodinom spôsobené nešťastie ako také. Rozšírená podoba rámcového príbehu už uvažuje nad príčinou utrpenia. Boh síce nešťastie a utrpenie dopúšťa, nepochádza však priamo od Boha a nedeje sa ani z Božej iniciatívy. Podnet dáva Satan. Boh však mieru utrpenia obmedzuje.

V rečiach Jóbových priateľov sú vyjadrené štyri vysvetlenia utrpenia: 1. Utrpenie je dôsledkom ľudského previnenia. 2. Utrpenie patrí k ľudskej prirodzenosti. 3. Utrpenie je spôsobom Božej výchovy a napomínania človeka. 4. Utrpenie je skúškou zbožných. V závere však Hospodin odmietne reči Jóbových priateľov ako nesprávne. Celkovú odpoveď Knihy Jób na otázku utrpenia tak treba hľadať nie v rečiach Jóbových priateľov o Bohu, ale v Božích rečiach (kap. 38 – 40, 2 a 40, 6 – 41, 26). Boh neodpovedá priamo na Jóbovo utrpenie.

Božie odpovede vykresľujú svet prírody, resp. stvorenstva. Je to svet, ktorý je človeku síce dostupný, ale vymyká sa ľudskej kontrole. Človek nemôže tento Stvoriteľom stvorený svet vnímať v jeho úplnej komplexnosti, preto sa mu môže javiť ako chaotický. Je to však svet, ktorý Boh Stvoriteľ neustále vytýcha z chaosu a udržuje v stvoriteľskom poriadku. Z pohľadu individuálneho človeka je tento poriadok sveta „nádherný, hrozny a majestátny zároveň“ (Schwienhorst-Schönberger, 430). Božia reč teda Jóba vytrháva z postoja, v ktorom je schopný vnímať len seba a svoje utrpenie. „Teologicky sa posun, ktorý sa tu uskutočňuje, dá opísať ako pohyb od antropocentrizmu cez kozmocentrizmus k teocentrizmu“ (Schwienhorst-Schönberger, 430).

Kontext 19. kapitoly

19. kapitola (podrobnejšie pozri Ebach, Streiten mit Gott) začína rovnako ako Bildadova reč v 18. kapitole (por. 18, 2 a 19, 2). Touto imitáciou je naznačený protiklad postojov Jóba a jeho priateľov, v tomto konkrétnom prípade Bildada. Prístup Jóbových priateľov sa tu na začiatku kapitoly charakterizuje ako ubližovanie. Jób trvá na tom, že Boh koná voči nemu ako nepriateľ, priam na

neho útočí (v. 6 – 12). Dôsledkom týchto Božích útokov je, že sa od Jóba odvracajú aj jeho blízki (v. 13 – 20). Jób následne prosí priateľov o zľutovanie (v. 21n); vysloví želanie, aby jeho slová a záležitosť boli ako svedok vyryté do skaly (v. 23n; pozri Carpacciov obraz). Potom Jób vyjadrí vyznanie dôvery (v. 25 – 27). Na záver kapitoly zaznie varovanie, ktoré je určené Jóbovým priateľom (v. 28n). Pre kázeň je dôležité uvedomiť si, že kázňovým textom sú biblické verše vyznávajúce nádej a dôveru uprostred veršov, ktoré hovoria o neľahkej situácii opustenosti, nepochopenia i neodôvodnených útokov zo strany ľudí, aj tých blízkych, ba dokonca i od Boha. Kázňový starozmluvný text teda zásadným spôsobom vyjadruje dynamiku, ktorá nepopiera utrpenie - aj to nezaslúžené - v živote jednotlivého človeka, no zároveň nedovoľuje, aby sa pocít a prežívanie tohto utrpenia stali samoučelným. Zo samotného stredú útrap a súženia ukazuje cestu von – cestu nádeje a dôvery, ktorá toto utrpenie jednotlivca presahuje.

Záujem presiahnuť život jednotlivca naznačujú aj verše, ktoré bezprostredne predchádzajú kázňový text. Je to Jóbovo želanie, aby jeho slová a jeho záležitosť boli vyryté do skaly (v. 23n). Niečo

podobné nachádzame u prorokov (Iz 8, 16 – 17; 30, 8), kde sa hovorí o zapísaní posolstva „pre neskoršie časy ako svedok na večnosť“. Ide tu pravdepodobne o zapísanie jadra prorockého posolstva, kým „nastane hodina jeho pravdy“, lebo súčasníci proroka boli pre túto zvesť slepí a hluchí (Schwienhorst-Schönberger, s. 216). Je to aj Jóbovo rozpoloženie: Jób sa nachádza v situácii blízko smrti, jeho priatelia sa mu stali nepriateľmi a Boh mlčí.

Verš 25: Východiskovou otázkou tohto verša je, či ide o pokračovanie toho, čo bolo v predchádzajúcich veršoch. Rozvíja tento verš predchádzajúcu myšlienku o vyrytí Jóbových slov do skaly? Preklad by potom znel: „Pretože viem, že môj Vykupiteľ žije ...“ Znamenalo by to, že Vykupiteľ „na základe zapísaného presvedčenia o nevine vystúpi na Jóbovu obranu a pomôže, aby sa v Jóbovej záležitosti uplatnilo právo. Vykupiteľ/ Vysloboditeľ by sa ‚ako posledný postavil‘ a Jóba by bezprostredne pred smrťou, v smrti alebo po smrti ospravedlnil“ (Schwienhorst-Schönberger, s. 217). Druhou možnosťou je, že toto Jóbovo vyznanie začína niečo nové. Želanie zapísať Jóbove slová by sa vnímalo ako neuskutočnené/

neuskutočniteľné. Takto to prekladá aj slovenský evanjelický preklad („Kiežby ...“, v. 23). Preklad by potom znel: „Ja však viem, že môj Vykupiteľ žije ...“. Jób sa vtedy môže spoľahnúť len na tohto Vykupiteľa a je neochvejne presvedčený, že tento Vykupiteľ sa o Jóbovu záležitosť zasadí (Schwienhorst-Schönberger, s. 217).

Kto je tento Vykupiteľ a čo od Neho Jób očakáva? Slovenský evanjelický preklad je už interpretáciou tým, že slovíčko Vykupiteľ uvádza s veľkým V. Táto interpretácia stojí dlhšej kresťanskej tradícii, ktorá vysvetľuje tento verš kristologicky a vníma ho ako doklad viery vo vzkriesenie už v starozmluvných dobách. Takáto myšlienka sa objavuje už u Klementa Rímskeho v jeho 1. liste Korintským, v Origenovom komentári k Mt 22, 23nn (Ján Chrysostomos však o takomto výklade vychádzajúc z textu Septuaginty pochyboval). Veľký vplyv potom mala táto interpretácia cez Hieronymov latinský preklad Biblie (Vulgáta): „scio enim quod redemptor [!] meus vivit et in novissimo die [!] de terra surrecturus [!] sum ...“. Hieroným tu už s Vykupiteľom spája nádej na vzkriesenie tela v posledný deň (hebr. *acharón* prekladá ako koniec vekov). Slovíčko *jakúm* mení v preklade z 3.

osoby singuláru na 1. osobu singuláru (ja vstanem [z mŕtvych], namiesto on vstane, resp. postaví sa). Luther vo svojom preklade ide podobným smerom s menšou odchýlkou podľa Septuaginty: „Aber ich weiss, dass mein Erlöser lebt, und er wird mich nachher aus der Erde erwecken“. Luther teda hovorí o tom, že Vykupiteľ ma potom prebudí zo zeme. Tieto preklady sú však viac kresťanskými komentármi a odkláňajú sa od pôvodného hebrejského textu.

Vykupiteľ je prekladom hebrejského slovíčka *goel*. Ide o pojem zo starozmluvného rodinného práva (podrobnejšie Schwienhorst-Schönberger, s. 217-2018). Ide o výkupcu (por. 3M 25, 25), ktorý je najbližším príbuzným. Tento má právo a povinnosť vykúpiť rodinný majetok, o ktorý prišli, alebo vykúpiť príbuzných, ktorí sa kvôli dlhom ocitli v otroctve (Lev 25, 48). Výkupca však nekupuje pre seba, ale preto, aby sa nastolil pôvodný poriadok („restitutio ad integrum“). Tretou oblasťou, v ktorej sa používa slovíčko *goel*, je oblasť krvnej pomsty. Toto slovo sa tak objavuje aj v spojení *goel haddam*. Ide o „krvného pomstiteľa“ (por. 5M 19, 11 – 13). Nejde pritom o nejakú emocionálnu pomstu motivovanú primárne nenávisťou, aj keď iste aj to

tam bolo prítomné. Ide v prvom rade o inštanciu starovekého právneho poriadku. V staroveku neexistoval právny systém a zabezpečovanie práva a spravodlivosti nezávislou inštitúciou, ako to poznáme dnes. Išlo o právny nástroj na zachovanie rovnováhy v kmeňovo a klanovo organizovanej spoločnosti, ktorý mal brániť vypuknutiu nekontrolovaného násilia a neprimeranej pomsty. Za funkciou „krvného pomstiteľa“ sa teda v starovekej spoločnosti neskrývala logika trestu za prečin vraždy, ale logika kompenzácie a udržiavania rovnováhy (Ebach, Streiten mit Gott, 163-164). Tento pojem z rodinného práva je v mladších starozmluvných textoch prenesený aj na Boha, obzvlášť v deuterizoizaiášovských textoch. Vtedy sa Hospodin stáva Výkupcom/Vykupiteľom Izraela, keď ho vyslobodzuje z babilonského exilu a privádza domov. Vykupuje si teda naspäť svoje vlastníctvo a nastoľuje „pôvodný stav“.

Čo teda Jób môže očakávať od tohto *goel-a*, v ktorého vkladá dôveru? J. Ebach (s. 165) to zhrňa do týchto bodov: 1. *goel* „vykúpi“ Jóba, to znamená, že ho vyslobodí zo zvrátenej situácie, ktorá je opísaná v 19. kapitole (priatelia i Boh proti Jóbovi konajú ako nepriatelia)

a prinavrátí pôvodný stav. 2. *goel* „vyslobodí“ Jóba z biedy a súženia. 3. *goel* obnoví stav práva a spravodlivosti. 4. *goel* sa preukáže ako Jób, „príbuzný“, teda ako niekto, kto mu je blízky a kto sa za neho postaví.

Kto by mohol byť tento *goel*?

V exegetickej literatúre sa objavili názory, že by mohlo ísť aj o nejakú postavu ochrancu, napríklad „strážneho anjela“, či anjelskú postavu, ktorá pred nebeským súdnym dvorom vystúpi ako príhovorca alebo obhajca (príklady napr. Fohrer, Das Buch Hiob, s. 320). Argumentom bolo, že v tejto starozmluvnej knihe pociťuje Jób doteraz aj Božie konanie ako nepriateľské, a preto tento *goel* musí byť niekto iný ako Boh. Východiskom však musí byť opäť text samotný. Verše 25 – 27 žánrovo predstavujú vyznanie dôvery, ktoré poznáme aj zo žalmov, osobitne žalospevov. Ide o vyjadrenie vnútornej istoty, že Boh modliaceho zachráni a vytrhne z bied a súženia. Ide o obraz známy z mnohých žalmov (por. napr. Ž 22). Jób napriek útlaku zo strany rodiny, priateľov, ba i Boha, vysloví: „Ja však viem ...“. Z pôvodiny *ve-aní jádatí* by sme mohli hebrejské *vav* prekladať práve týmto spôsobom: „Ja však [napriek všetkému] viem, že ...“. Napriek tomu, že Jób pociťuje Božie konanie voči

svojej osobe ako nepriateľské, nemôže hľadať útechu nikde inde ako u Boha. Analogicky ku všetkým žalospevným žalmom a modlitbám, kde modliaci v čase súženia vyjadruje dôveru v Boha, rovnakou literárnou formou to robí teraz aj Jób, i keď teraz ostáva Boh skrytý v slove *goel*. Ako úváža J. Ebach, ide o paradox monoteistických náboženstiev. Koho možno vzývať v čase, keď Boh ako Pán všetkého stojí akoby v protiklade k potrebám veriaceho jednotlivca? J. Ebach na tomto mieste spomína výrok, ktorý nájdeme u J. W. Goetheho: „Nemo contra Deum nisi Deus ipse“ (Nikto sa nemôže postaviť Bohu, ak nie Boh sám) (Ebach, Streiten mit Gott, 167. Túto situáciu poznáme názorne i z príbehu o obetovaní Izáka (1M 22). Výstižne to vyjadruje aj novozmluvné spojenie „proti nádeji v nádeji uveril“ (R 4, 18).

Goel sa „nakoniec postaví nad prachom“ (v. 25). Slovíčko *acharón* sa dá chápať časovo i miestne. Hieronym ho prekladal a interpretoval v zmysle posledného dňa. Hebrejský text má skôr na mysli predstavu (súdného) procesu, v ktorom sa *goel* ako posledný ujme slova. Bol by teda obhajcom, ktorý môže svojim slovom spôsobiť zásadnú zmenu. Aj význam slovíčka *qúm* by zapadal do tohto obrazu, v ktorom sa *goel* postaví,

teda vystúpi so svojou rozhodnou rečou na Jóbovu obhajobu. Význam slovíčka však v kontexte tohto verša nemusí byť len úzko viazaný na právnu oblasť (por. Ebach, Streiten mit Gott, 165).

Miesto, kde *goel* vystúpi, je označené ako „nad prachom“. Tradičné interpretácie v tomto prachu vidia metaforu pre hrob a rozvíjajú z tohto miesta myšlienku vzkriesenia. To je možné využiť ako homiletickú myšlienku. V rámci exegetickeho kroku, však ešte musíme ostať na úrovni starozmluvného myslenia. Hebrejský text neuvádza z prachu, či zo zeme, ako to nájdeme u Hieronyma a Luthera. *al áfar* zjednodušene znamená nad prachom, nad zemou, či na zemi. Prach je symbolom pomínutelnosti, zároveň je však miestom, kde sa Jób nachádza, miesto odkiaľ očakáva zmenu svojej situácie. Prach môže znamenať zem, či pôdu, „zemskú hruď“ všeobecne (Ebach, Streiten mit Gott, 165). U exegétov nájdeme často porovnanie so 16. kapitolou, v ktorej Jób spomína svojho svedka a ručiteľa, ktorý je v nebi (16, 19). Išlo by teda o istú paralelu, že Jób počíta so svojim zástancom, ktorý sa o neho zasadí v nebi a rovnako sa o neho postará *goel-a* ujme na zemi, slovami kázňového textu „nad prachom“. Či by

šlo o tú istú postavu alebo sú ručiteľ a výkupca dve rôzne postavy, ostáva otvorené.

Tento *goel* z Jóbovho vyznania dôvery, žije, to znamená, že „je živý a oživuje“ (Ebach, Streiten mit Gott, 165). Môžeme tu myslieť na viaceré iné miesta v Starej zmluve, kde je Boh označený ako živý (napr. Jer 10, 10: „Ale Hospodin je pravý Boh, On je živý Boh a večný Kráľ!“; pozri tiež Joz 3, 10; 2Sam 2, 27; Dan 6, 27). Keď je Boh označený ako živý, treba mať na mysli Božie aktívne, životodarné konanie.

Verš 26: Keď teda vychádzame z toho, že Ten, ktorý žije a oživuje, nemôže byť v kontexte starozmluvného myslenia nikto iný, len Boh, sme na Jóbovom príklade svedkami procesu, ktorý by sme mohli nazvať: „zmena predstavy o Bohu“ (Schwienhorst-Schönberger, „Ich aber weiss ...“, 218). Jób prechádza obratom a premenou vlastného vnímania Boha od časov svojej mladosti „za Božej priazne nad mojím stanom“ (Jób 19, 1.4) cez obdobie utrpenia, keď ho Boh prenasleduje (9, 21 – 24) a koná voči nemu ako „ukrutník“ (30, 21). Nakoniec sa však Jób prepracúva k pochopeniu Boha, ktorý tieto dva druhy jeho životno-náboženských skúseností presahuje. Z hľadiska priebehu Knihy

Jób, k zjaveniu tohto Boha dôjde až neskôr (kap. 38). Už v kapitole 16, 19 a potom aj v našom kázňovom texte však dôjde k vyznaniu dôvery a spoľahnutia sa na Boha, ktoré je „predznamením“ toho, čo Jóbovo oko ešte nevidelo. Jób začína hovoriť o novom pohľade, o novom nazeraní na Boha: „I keď moja koža bude tak rozrušená, zo svojho tela uzriem Boha“ (v. 26). Opäť v dejinách kresťanského výkladu tohto miesta nájdeme množstvo interpretácií, ktoré pristupujú k tomuto veršu ako k dokladu viery v individuálne vzkriesenie (takto tomu rozumie i Formula svornosti I, 10 /Symbolické knihy, s. 254/). Tento výklad môžeme využiť ako homiletickú a zvestnú interpretáciu v kázni, keď novozmluvná kérygma otvára novú hĺbku tohto miesta. Na úrovni exegézy však musíme nateraz ostať v polohe starozmluvného textu. V kontexte tejto starozmluvnej knihy Jób vníma svoj život ako prchavý a konečný (7, 6n; 9, 25), nepočíta s nádejou v podsvetí, či po smrti (17, 16n), z ríše tieňov smrti podľa neho niet návratu (7, 9n; 10, 21). Treba si tu tiež uvedomiť starozmluvnú predstavu, že Boha nemožno vidieť a nezomrieť. Boh v 2M 33, 20 Mojžišovi hovorí: „Nebudeš môcť vidieť moju tvár, lebo človek ma neuvidí, ak má

ostať nažive“. Na druhej strane Jób sa nachádza v stave telesného úpadku, jeho koža je rozrušená (v. 26), telo pokryté červami a kôrou z prachu (7, 5). V starozmluvnom chápaní už takto chorý človek, či človek v úzkosti a prenasledovaní akoby reálne patril do sféry a moci smrti a podsvetia. Jób stratil všetko. Jeho priatelia pri ňom hlasito nariekajú, trhajú si odev a sypú si popol na hlavu, konajú teda ako by už bol *de facto* mŕtvy (2, 12n). V tomto zmysle Jób už v smrti je. Vidieť Boha, nazeráť na Boha, je teda vlastne starozmluvnou provokáciou. Jób, akoby mŕtvy, z uprostred svojho smrti blízkeho utrpenia si želá vidieť Boha.

Verš 27: Vidieť Boha, to je Jóbovou najväčšou túžbou. Po tom prahne jeho srdce. Nie niekto iný, cudzí uvidí, ako sa Boh postaví na jeho stranu v právnom procese ako *goel*. Jób túži to uzrieť vlastnými očami. Ešte vo svojom pozemskom živote. V kontexte tejto starozmluvnej knihy mu to je aj na konci dopriate. Boh Jóbovi naozaj odpovie z búrky (kap. 38nn). V tejto fáze – v našom kázňovom texte je to však stále na úrovni vyznania dôvery. Jób vyjadrí svoje spoliehanie sa na Boha práve vo veršoch 25 – 27. Tieto verše sú tým „bodom zlomu“ Jóbovho

vnímania/nazerania na Boha. Od priaznivého Boha cez Boha ukrutníka až po Všemohúceho Boha celého univerza. Odpoveď, ktorú Jób od Boha v kap. 38nn dostane, je iná, ako čakal. Je to iná forma, iný spôsob vnímania Boha, nazerania na Neho (hebr. slovesá *ráah* a *cházah*). Jób sa v týchto veršoch ešte len nádeja, že dosiahne toto nazeranie na Boha. V úvodných odstavcoch sme uviedli, že Božia odpoveď prevedie Jóba od antropocentrického zamerania na svoje utrpenie a ľudskú situáciu von do širšej dimenzie komplexnosti Božieho stvorenia až k teocentrickému pohľadu, pred ktorým musí Jób a každý človek zmĺknuť. Nový pohľad na Boha ešte z uprostred utrpenia zmení Jóbovo nazeranie. Stále trpiaci Jób stíchne. Boh Stvoriteľ všetkého nakoniec presahuje to, ako Jób Boha vnímal vo svojej mladosti ako Boha priazne, či ako Boha „ukrutníka“, ktorého pociťuje vo svojom utrpení. Je to Boh, ktorý stvoril, tvorí a bude tvoriť nové. Toto nové nazeranie na živého Boha je tou odpoveďou. Jób túži hľadiť na živého Boha a teraz ešte v čase svojho utrpenia a nepochopenia zo strany priateľov a ich predstáv o Bohu vyjadruje dôveru a spoľahnutie vo Vykupiteľa, ktorý žije.

Návrhy propozície

Z prachu uprieť pohľad k Bohu

1. u Neho je spravodlivosť,
2. u Neho je život,
3. On je Život.

Môj Vykupiteľ žije!

1. v to pevne verím,
2. po Ňom celým srdcom túžim,
3. s Ním aj ja budem žiť.

Myšlienky ku kázni

3. nedeľa po Veľkej Noci sa nesie v znamení veľkonočnej radosti. *Jubilate Deo*, omnis terra – zvučne plesaj Bohu, celá zem! Do tohto plesania nás uvádza starý introit a zároveň žalm tejto nedele. Celá zem má ospevovať slávu Božieho mena, teda by sme mohli povedať, že i tá zem (= prach, pozri exegetické poznámky), na ktorej sedí Jób a nad prachom, nad ktorý sa postaví Vykupiteľ. Starozmluvný text z knihy spravodlivého trpiteľa Jóba nám pomáha precítiť, že táto radosť a oslava nie je povrchná a prízemná. Plesanie nás práve z tejto zeme a prachu má pozdvíhať k Bohu, k Jeho sláve a k vnímavosti pre Jeho veľké skutky. Práve tieto Božie skutky, ktoré sú v mnohom nepochopiteľné a nepreniknuteľné, tvoria základ tejto

radosti a radosť samotnú prehlbujú. Súčasťou plesania je rovnako hrôza a utrpenie Veľkého piatku ako aj radosť vzkriesenia Veľkonočnej nedele. Nemecká Luteránska liturgická konferencia výberom liturgických textov podnetne spája túto nedeľu s oslavou Stvoriteľa. Ako starozmluvné čítanie ponúka 1. správu o stvorení a ďalšie texty, ktoré navodzujú tému stvorenia a nového stvorenia. Nepreniknuteľnosť, neobsiahnuteľnosť a majestátnosť stvorenia je zároveň Božou odpoveďou na Jóbove otázky (Job 38n). Nedeľa ako deň stvorenia a zároveň deň nového stvorenia v Kristovom zmŕtvychvstaní môže byť vhodným prepojením starozmluvného textu s novozmluvnou zvesťou. Majestátnosť stvorenia je Božou odpoveďou starozmluvnému Jóbovi, veľkoleposť nového stvorenia a vzkriesenia je novozmluvnou odpoveďou pre veriaceho človeka.

V kázni sa môžeme vydať smerom klasického kristologického výkladu tohto starozmluvného miesta a mať oporu v stáročnej kresťanskej tradícii. Nadviazať možno na spomínaný Hieronymov i Lutherov preklad Biblie, ako aj na množstvo ďalších spracovaní tohto textu v umení (pozri rozširujúcu literatúru). Okrem spomínaného obrazu

od Vittore Carpaccioa môžeme uviesť oratórium od G.F. Händla Mesiáš, interpretácie Jóbovej knihy od O. di Lasso a J. Brahmsa, op. 74, 1 a ďalšie. V neposlednom rade je to aj pieseň *Jesu, meine Zuversicht* (Evangelisches Gesangbuch 526), ktorá je v trochu oklieštenej podobe prítomná aj v našom Evanjelickom spevníku ako pieseň č. 156 (celé znenie piesne je dostupné na nemeckej Wikipedii). Táto pieseň je vlastne kristologickou interpretáciou nášho kázňového textu. K tomuto tradičnému výkladu je možné zvoliť si propozíciu B, ktorá ako hlavnú sadu rozvíja Jóbovo vyznanie. Živý a život dávajúci Boh (pozri exegetické poznámky) je tou hlavnou myšlienkou kázňovej zvesti. To je to, čo aj Jób vie, či pevne verí. Konanie tohto živého Boha spoznáваме vo vzkriesení Ježiša Krista. Je to aj našou vierou, ktorou sa pozeráme späť k udalosti Veľkej noci. Ježiš Kristus nezomrel, ale vstal z mŕtvych. Veľkonočná udalosť však nie je len vecou minulosti, na ktorú spomínáme vierou. Je to aj vecou našej prítomnosti. Chceme, túžime srdcom ako Jób uvidieť živého Boha. Túžime, aby naša prítomnosť bola Kristovou – Vykupiteľovou prítomnosťou, ktorá mení naše životy a náš pohľad na Boha aj dnes.

Možno to rozviesť na príklade témy dnešnej nedele. Kristova prítomnosť dnes mení náš život na hlbokú, na Božom čine založenú radosť a Božiu oslavu (Jubilate), resp. formuje náš život na Božiu oslavu napriek našim časným biedam a utrpeniam. Nakoniec to, že Vykupiteľ žije a dáva život, znamená, že aj my budeme žiť s Ním v budúcnosti, ktorá patrí Bohu. Táto budúcnosť prekoná naše pozemské pochybnosti, paradoxy, bolesti, biedy, ale aj predstavy o Bohu i našom svete. Božie nové stvorenie bude rovnako úžasné a pre nás z dnešného pohľadu nepreniknuteľné, nepochopiteľne nádherné a ohromujúce, ako aj to prvé. Rozpoznávame to a vidíme už na zlomovom bode nového stvorenia, ktoré smieme zahliadnuť v Kristovom vzkriesení: Náš Vykupiteľ žije!

Propozícia B sa snaží vystihnúť dynamiku hebrejského textu a kontext Knihy Jób (pozri úvodné časti). Je to pohľad na Boha, ktorý rozbíja našu antropocentrickú, na individuálne utrpenie a biedu zameranú situáciu. Vysloviť a verbalizovať utrpenie, smútok je biblický a potrebný. Smútok však nemôže ostať samoučelom. Pohľad k Bohu nám otvára cestu z prachu. Je to pohľad na toho, ktorý stojí nad prachom.

Kázňový text je bodom zlomu, v ktorom zaznieva vyznanie dôvery a spoľahnutia sa na Toho, ktorý žije a je Život. Tento pohľad nám nedovolí hľadiť na útrapy ako samoúčelné a umárať sa v nich. Je to cesta od vnímania Boha ako Boha priazne ako v Jóbovej mladosti cez vyrovnávania sa s „hrozným Bohom“ (por. Luther a jeho *Deus absconditus*, či „Anfechtungen“) až po objavenie Boha, ktorý je Život a dáva život. Je to cesta 22. žalmu, ktorý Ježiš cituje na kríži. Teraz však máme možnosť ho vo svetle veľkonočnej zvesti dorozprávať celý. Aj s vyznaním dôvery a oslavy Pána Boha: „... Ty si ma vyslyšal. O Tvojom mene budem rozprávať svojim bratom, uprostred zhromaždenia chcem Ťa chváliť“ (Ž 22, 22 – 23). Pohliadnuť z prachu na Boha znamená nachádzať u Boha spravodlivosť napriek časnému krivdám. Boh koná ako *goel*, ako výkupca. Robí nápravu. „Reštituuje“, teda navracia do pôvodného stavu. To znamená, že tí, ktorí stratili časť toho, čo im patrí alebo sami prepadli otroctvu, sú oslobodení. Ich domov im je vrátený naspäť. Vykupiteľ zvestuje chudobným evanjelium, uzdravuje skrúsených srdcom, hlása zajatým prepustenie a slepým navrátenie zraku, utláčaným oslobodenie a zvestuje vzácny

rok Pánov (L 4,18 – 19). Tam, kde im smrť zobrala, Výkupca vyrovná stratu. Tentokrát však nie smrťou, ale životom. Boh tvorí a zachováva život. Jeho stvorenie je nesmierne a ohromujúce. Pred ním stíchne i Jób. Boží stvorený svet presahuje skúsenosť jednotlivca, tú radostnú i tú smutnú skúsenosť. Pohľadom na Neho prekonávame náš úzky a zúžený pohľad na seba samého a naše vnútro. U Boha Výkupcu je život. On je Cesta, Pravda i Život. Ježiš Kristus je ten pohľad, cez ktorý nazeráme na Otca (J 14, 6). Máličko a znova uvidíme Krista, a keď aj On nás znovu uvidí, pohľad Kristov na nás a náš pohľad na Krista bude znamenať radosť (Jubilate), ktorú nemožno vziať (evanjeliový text nedele J 16, 16 – 22).

Použitá literatúra

EBACH, J. *Streiten mit Gott – Hiob*. Teil 1. Hiob 1 – 20. Neukirchen Vluyn: Neukirchener, 1996, S. 151 – 168.

HARTT, Frederick. Carpaccio's Meditation on the Passion. In *The Art Bulletin*, Vol 22, No. 1 (March 1940), p. 25 – 35).

HERMISSON, Hans-Jürgen. „Ich weiss, dass mein Erlöser lebt“ (Hiob 19, 13-17). In WITTE, Markus (Hg.) *Gott und Mensch im Dialog. FS Otto Kaiser*.

Berlin/New York: de Gruyter, s. 667 – 688.

SEOW, Choon-Leong. Job's *gō'el*, again. In In WITTE, Markus (Hg.) *Gott und Mensch im Dialog. FS Otto Kaiser*. Berlin/New York: de Gruyter, s. 689 – 709.

SCHWIENHORST-SCHÖNBERGER, Ludger. Das Buch Ijob. In ZENGER, E. et al. (Hg.) *Einleitung in das Alte Testament*. 9. akt. Aufl. Stuttgart: Kohlhammer, 2016, s. 417 – 430.

SCHWIENHORST-SCHÖNBERGER, Ludger. „Ich aber weiss, dass mein Erlöser lebt“ (19.25). In *Bibel und Liturgie*. 2008, 81. Jahrg., Heft 3, s. 216 – 219.

Symbolické knihy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Prel. Oto Vízner. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1992.

FOHRER, Georg. *Das Buch Hiob*. Gütersloh: Gerd Mohn, 1963.

Rozširujúca literatúra

NEWSOM, Carroll A. The Book of Job. In *The New Interpreter's Bible Commentary*. Vol. 3. 2015, p. 17nn.

LANGENHORST, G. *Hiob unser Zeitgenosse. Die literarische Hiob-Rezeption im 20. Jahrhundert als*

theologische Herausforderung. Mainz, 1994.

SCHÜSSLER, Werner; RÖBEL, Marc. *Hiob-transdisziplinär: seine Bedeutung in Theologie und Philosophie, Kunst und Literatur, Lebenspraxis und Spiritualität*. Münster: LIT, 2013.

FROMME, Daniel. *Die Hiob-Rezeption in der Musik des 20. Jahrhunderts: Zur Musikalisierung des Leidens*. Münster: LIT, 2016.

YORK, Anthony. *Job (Blackwell Bible Commentaries)*. WileyBlackwell, 2007.

ThDr. Dávid Benka, PhD.

10. máj

4. nedel'a po Veľkej Noci

Text: **Jk 1, 17 - 21**

Exegetické poznámky

Verše 16-17: Nebeský Otec nám nikdy nepodáva jed. A to preto, lebo z hora od Neho vždy prichádzajú iba dobré a dokonalé dary. Zdola prichádza zlo, zhora dobro (1J 1,5). Pokiaľ to jasne nevidíme dovtedy zostávame zmätení, rozkolísaní a náš nepriateľ aj keď je zahalený do svetla sa nás pokúša oklamať. Preto musíme jednoznačne poznať: Náš Boh je živý a iba On, a nikto iný, nám dáva dokonalé dary. On je Tvorcom dokonalých vecí a je dokonalý a niet v ňom ani najnepatrnejšieho tieňa. Čo je tým dokonalým darom? Jakub síce nehovorí o Duchu Svätom, ale s najväčšou pravdepodobnosťou na Neho myslí (čítaj L 11, 9 – 13; najmä 13 verš je o dobrom dare - Duchu Svätom). Boh je tu menovaný Otcom svetiel (čítaj Žalm 136, 7 – 9). On na rozdiel od tmy tvorí od počiatku svetlo. Tam kde je svetlo, je dokonalý život. Hviezdy, mesiac a slnko

sú nielen Božím darom, ale aj svedectvom Božej veľkosti. Prečo? Lebo pohania vyzývali tieto nebeské telesá ako božstvá (Odtiaľ Lucifer – Svetlonos?) Boh sám, a nikto iný, je dokonalým svetlom, bez akejkoľvek zmeny.

Verš 18: Veríme v tohto dokonalého Boha, v ktorom niet ani štipku tmy. A tento dokonalý Otec svetiel, nám dáva najväčší a najvzácnejší dar, tým je Jeho slovo skrze, ktoré sa nám ukázal a prijal nás za svoje deti. Ako Jeho deti máme plný podiel na Jeho daroch a právo na Jeho mocnej pomoci. On nás skrze svoje slovo splodil (čítaj 1Pt 1, 23; 1J 3,9). On toto slovo nazýva pravdou, lebo nám vo svojom slove zjavil pravdu o Sebe, svojej vôli, o celom stvorenstve a v neposlednom rade aj o nás samých. Jeho slovo nie je len poznanie, ale je aj život. Je tichou silou, ktorá stvorila nového človeka. Ako sme sa telesne narodili, tak sme sa skrze Jeho slovo znovu zrodili (J 1, 12; 3, 3.5 atď. Ef 1, 4). Naše bytie a naše bytie Božích detí, oboje je celkom podľa Božej vôle (Kol 1, 22). Samozrejme tu Jakub myslí na evanjelium. Ono nás učinilo Božími deťmi. Boh kraluje - o tom vydáva svedectvo Stará zmluva - a Boh nás zachraňuje - o tom vydáva svedectvo Nová zmluva. Nie je možné oddeliť jedno od druhého. My máme ako synovia

Božieho kráľovstva byť dobrým semenom. Máme vydávať svedectvo o Kristovi, ktorý koná mocné skutky aj medzi nami. Kto tak robí stáva sa prvotinou Jeho stvorenia, lebo skrze Neho pôsobí Duch Svätý a šíri sa dokonalé svetlo.

Verše 19–21: Jakub v tomto slove nehovorí niečo prevratné a nové. Veď aj v Starej zmluve nájdeme bohatý prameň náboženského, ale aj morálneho poznania. Jakubovi ide o to, aby sa toto poznanie stalo súčasťou nášho každodenného života. Veď kolkým ľuďom chýba schopnosť a najmä vôľa počúvať. A pritom sa v tej dobe najmä Židom stávalo, keďže poznali zákon, že radi o ňom pohanom rozprávali, ale sami ho veľmi nedodržiavali (čítaj R 2, 17 - 24). Ale nie je to dnes hriech aj kresťanov? A najmä nás evanjelikov? Neplatí tiež o nás, že sa radi chvastáme aká dokonalá je naša viera, ale v skutočnosti nie sme schopní prijať kritiku, lebo už dávno nedokážeme počúvať? Kolkto pekných kázni sme už počuli, ale aké poučenie sme si z nich zobrali? Náš nebeský Otec, ale aj náš Spasiteľ Ježiš Kristus nám hovoria podobné slová ako Jakub: Kto má uši na počúvanie nech počuje (čítaj Mt 11, 15; Jer 5, 21; Ez 3, 7, 12, 2). Platí pre cirkev a pre Božie deti: Práve my by sme mali v prvom rade v tichu počúvať a neotvárať

ústa. Pretože rýchla reč vedie k hnevu a sporom. A kde sú spory, tam už niet spravodlivosti. Nahnevaný človek chce konať podľa svojej vôle (čítaj R 1, 18 atď). Spása prichádza len cez slovo Božie, ktoré dokážeme prijať v tichosti a pokore.

Návrh propozície

Dokonalý dar je dar Duchu Svätého

1. ON je pravým svetlom
2. ON je pravým slovom
3. ON je pravým Otcom
4. ON je silou, ktorá nás znovuzrodzuje

Myšlienky ku kázni

Je prirodzenou ľudskou vlastnosťou, že túžime mať sa dobre (mať dobrý údel) a chceme vlastniť len tie najlepšie veci. Tieto naše očakávania nemôže naplniť nikto iný, len Otec svetiel, lebo iba On dáva dobrý život a dokonalý dar. Mnohí sa však pýtajú: Ak je to pravda, prečo aj mi kresťania znášame bolesti, utrpenie, chudobu a nepochopenie? Odpoveď znie: Lebo pokiaľ žijeme na zemi sme podrobený smrti, ktorá prišla skrze hriech našich prarodičov na svet. Ale dokonalý dar, ktorým je spása, o ktorej nás uisťuje Duch Svätý, je pre nás už pripravená a je obeťou Pána Ježiša Krista.

Okrem tohto najvzácnejšieho daru môžeme v pozemskom živote prijímať

aj iné vzácne dary, medzi ktoré patrí dar rodičov. Pre dieťa v podstate po Bohu neexistuje nič a nikto dôležitejší. A platí to samozrejme aj obrátene. Pre matku a otca sú ich deti najkrajším svetlom na svete. Preto ďakujeme za svoje matky, ktoré našli u Boha milosť, že sa mohli stať našimi rodičkami, ale ďakujeme aj za otcov, ktorí sa starajú, aby ich deti mali strechu nad hlavou a dostatok jedla a času na vzdelávanie.

Aby sme o dokonalé dary od Otca svetiel, ale aj o vzácne dary, ktoré máme vo svojich mamách a otcoch neprišli, potrebujeme sa naučiť trpezlivosti, tichosti a načúvaniu. Spomeňte si ako naše mamy vždy trpezlivo počúvali naše niekedy netrpezlivé požiadavky. A tak isto ako sme často obviňovali nášho Pána, že nemáme hneď to o čom sme si mysleli, že je pre nás dôležité. Nech príklad našich rodičov nás učí krotiť náš hnev a nech náš nebeský Otec svetiel, nám dá silu, aby sme tíšili svár a hnev.

Použitá literatúra

Paul Le Seur: Der Jakobusbrief, übersetzt und ausgelegt, Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1951, erste Auflage

Mgr. Michal Zajden PhD.

17. máj

5. nedeľa po Veľkej Noci

Text: **Jk 1, 22 - 27**

Exegetické poznámky

Napriek tomu, že dr. Martin Luther nehodnotil vysoko Jakubov list – nazval ho slamenou epištolou, má pre nás veľký význam a cenu. Aj keď (a to bola jedna z Lutherových výhrad) sa nezaobrá priamo dogmatickými otázkami spásy, ako napríklad Pavel vo svojich listoch, je pre nás tento list cenný svojimi radami. Mohli by sme povedať, že ide nie o dogmatiku, ale o prax. Jakub ukazuje, aký potrebný je súlad viery a každodenného života, ak je treba prijať učenie (dogmatiku) kresťanstva a pretransformovať ju do každodennej reality a situácií, s ktorými sa v živote stretávame. Podľa môjho názoru je toto práve dnes pre našu cirkev vysoko aktuálne. Mnohokrát sú naše kázne buď dogmatikou, teda hovorením o pravom evanjelickom učení, ktoré ale idú ľuďom „ponad hlavy“, alebo naopak, mnohí kazatelia sa snažia byť tak aktuálni

a oslovujúci dnešných poslucháčov (aj mladých ľudí), že texty Písma sa im stávajú len nejakými heslami, ktoré by vlastne ani nemuseli byť. Keď sa potom naši ľudia pozerajú na život, pri prvých kazateľoch sa pýtajú, kde je prax a pri druhých, keď sa stretnú s učením cirkvi, tak mu nerozumejú a nemajú záujem hľadať pravdu.

Práve List Jakuba je pekným spojením oboch pólov – aj dogmatického, aj praktického. To, že nám pisateľ ponúka iba málo teoretického učenia znamená, že predpokladá, že čitateľ je kresťanom a že pozná základné pravdy viery a spásy. O tom hovorí hneď v 3. verši, kde píše o „skusovaní viery“, tzn., vieru u svojich čitateľov predpokladá.

Pri tvorbe kázne na daný text by sme mali postupovať rovnako. Predpokladáme, že kážeme ľuďom, ktorí čo-to vedia o Bohu a poznajú základné učenie kresťanskej viery. Zdôrazníme to hneď v úvode, že dnes chceme prijať a počúvať z Božieho slova, čo konkrétne máme alebo nemáme konať v živote, teda akýsi návod, ktorý nám pomôže k správne rozhodovaniu v mnohých situáciách.

Verš 22: Toto je kľúčový verš, od ktorého sa všetko odvíja. Je treba Božie

Slovo nielen počúvať, ale ho do svojich životov aj prijať. To znamená, nechať sa ním formovať a viesť. Božie Slovo nemá byť len paralelné s našimi životmi, tzn. nemá ísť len vedľa nás. Má sa stať súčasťou každodennosti. Božím Slovom sa máme nechať viesť a podľa neho máme hodnotiť aj situácie, do ktorých sa dostaneme, alebo tie, ktoré my navodíme. Ak sa tak nedeje, nastáva to, o čom sa hovorí v nasledujúcich dvoch veršoch:

Verše 23-24: Jakub prirovnáva človeka, ktorý si len vypočuje Božie Slovo, ale neovplyvní ho, k človeku, ktorý sa na seba síce díval v zrkadle, ale keď odišiel, hneď zabudol ako vyzeral. Niečo podobné hovorí Ježiš v podobenstve o štvorakej pôde. Božie Slovo sa nezakorení v každom poslucháčovi. Žiaľ, v cirkvi to pozorujeme na mnohých miestach. Ľudia prichádzajú so žiadosťami o krst, sobáš, pohreb, požehnanie, spoveď, atď., ale po obrade je všetkému koniec. Božie Slovo znie, možno sa niekomu aj zapáči a kázeň pochváli, ale na ďalší raz ho v cirkvi nevidíme. Kým zas nepotrebuje nejakú „duchovnú službu“. Je to ubíjajúce a frustrujúce. Títo ľudia však ochudobňujú aj sami seba: o Božiu prítomnosť, vedenie, požehnanie. To, že

prídu párkrát do spoločenstva cirkvi im do života dá len málo. Opačný efekt však vidíme na človeku, o ktorom sa hovorí v ďalšom verši.

Verš 25: hovorí o živote takého, kto nezabudol po odchode, aký je. Kto sa neuspokojil s tým, že Božie Slovo počul iba raz, ale kto vytrval. Taký je blahoslavený vo svojom konaní. Je ako zrnko v štvrtej pôde z Ježišovho podobenstva. Prináša úrodu. Počúvanie Božieho Slova nielenže naplňa jeho život, dáva mu odpovede na mnohé otázky a sprevádza ho v jeho živote. Je zároveň pozhnaním pre iných. To je ten blahoslavený život, o ktorom hovorí Jakub. Takými by sme mali byť. Nielen počuť Božie Slovo a hneď odísť. Mali by sme vytrvať v prijímaní Božieho Slova, potom sa dostavia aj jeho účinky a Boh bude skutočne prítomný v našich životoch.

Verš 26: Ak niekto počúva Božie Slovo a žije podľa neho, je to zaväzujúca skutočnosť. Boha nectíme len počúvaním, ale aj konkrétnymi skutkami – konaním (o tom sme hovorili v úvode tejto prípravy). Jakub nás upozorňuje, aby sme si dávali pozor na jazyk, čo a ako hovoríme, alebo nehovoríme. Lebo jazykom vieme veľmi veľa vybudovať, ale

aj veľmi rýchlo zrútiť. To je asi osobná skúsenosť každého jedného človeka.

Verš 27: Aké je teda skutočné uctievanie Boha? Skrýva sa nie v teórii, ale v praktických každodenných záležitostiach. Jednou z mnohých, o ktorých hovorí list, je navštevovanie tých, ktorí sú na okraji, ktorých si nikto nevšima. Náš život nie je o naplňaní vlastných potrieb a túžob, ale viera v Ježiša nás robí citlivými k potrebám druhých ľudí. Máme si všimnúť viac okolie, než seba.

Druhou vecou je náš život v interakcii so svetom. Ako kresťania sme vo svete, ale jeho praktiky nám majú byť cudzie. My máme žiť nie podľa pravidiel sveta, ale Božieho Slova. Veriaci, ktorý žije podľa pravidiel sveta je ako muž z v. 23 a 24. Kto žije podľa dokonalých pravidiel Božieho zákona, koná ako človek vo v. 25.

Návrh propozície

Buďme činiteľmi Slova

1. *dobře ho počúvajme,*
2. *prijímajme Jeho pravdy do svojich životov,*
3. *podľa Slova žime.*

Použitá literatúra

Novotný, A.: Biblický slovník
Nový biblický slovník
Ilustrovaná príručka k Biblii

ThDr. Peter Švehla

21. máj

Vstúpenie Krista Pána na nebesá

Text: **Mk 16, 14 - 20**

Exegetické poznámky

Niektorí ľudia prijali svedectvo o Kristovom vzkriesení, iní ho odmietli. Teraz sa Ježiš zjavuje samotným jedenástim a toto Ježišovo zjavenie je spojené s jedlom. Ježiš svojim učeníkom adresuje pokarhanie za neprijatie svedectva a odmietnutie vzkriesenia. Ježiš touto výčitkou zdôrazňuje nedostatok ich viery. Tvrdosť srdca poukazuje na priame pokarhanie srdca, ktoré sa stalo necitlivým. Srdce v židovskej tradícii predstavovalo centrum vnútorného života človeka, z ktorého pochádzajú myšlienky, vôľa, city, a pod. (porov. Ezechiel 36, 26; Marek 7, 21 – 23; Matúš 6, 19 – 21). Srdce poukazovalo na vnútorný život, osobnosť a charakter človeka. Z neho pramenili rôzne citové stavy, radosť a zármutok, úzkosť, odvaha a strach, ako aj láska. Ono bolo zdrojom rozumovej činnosti, pozornosti,

uvažovania, chápania a zručnosti. Práve ono prijímalo aj Božie slovo (porov. Podobenstvo o štvorakej pôde). Tvrdosť srdca je základom nedostatku viery učeníkov v Kristovo vzkriesenie.

Po tomto napomenutí im Ježiš dáva nové poslanie, ktoré je vyjadrené dvoma základnými slovesami – *ísť* (chodte) a *ohlasovať* (kázať) evanjelium každému stvoreniu, teda celému svetu. Ohlasovanie evanjelia vedie ľudí k životu alebo k smrti, odpovedajú na vierou alebo neveriou. Tu je možné poukázať na význam a hodnotu krstu (aj v nadväznosti na pokánie a každodenné prežívanie krstu v zmysle Dr. M. Luthera), význam a zmysel viery, resp. jej absencie v živote človeka.

K ohlasovanému slovu sa pripoja zázračné znamenia, ktoré potvrdzujú posolstvo, ktoré ohlasovatelia odovzdávajú: vyhánanie démonov, hovorenie novými jazykmi, branie hadov do rúk (v staroveku to bol spôsob upútania pozornosti divákov, kedy ľudia žasli nad schopnosťou brať do ruky hady a to bez uštipnutia), odolnosť voči jedom (vo fyzickom, ako aj v metaforickom zmysle) a dar uzdravovať.

Po Ježišovej reči je opísaná udalosť Jeho vstúpenia do neba, ktorá je vyjadrená slovesom v teologickom

pasíve *bol vzatý*, čo naznačuje, že bol vzatý Bohom do neba, a potom sa posadil na pravici Božej. Učeníci potom odišli a ohlasovali, čím je vyjadrená ich misionárska činnosť. Toto veľmi kontrastuje s ich predchádzajúcim nedostatkom viery – možno predpokladať, že po stretnutí sa so vzkrieseným Kristom sa ich neveria zmenila na vieru, zmenilo sa ich tvrdé a neveriace srdce. Taktiež toho boli schopní preto, lebo Pán bol s nimi, pomáhal im a potvrdzoval ich slová rôznymi znameniami.

Návrhy propozícií

Boh pôsobí v živote človeka:

1. *pôsobí v ňom v krste a krstom mení srdce človeka.*
2. *svoje pôsobenie potvrdzuje znameniami, ktoré je ťažko vysvetliť logikou rozumu a racionálnymi argumentmi.*
3. *je s nami a pomáha nám.*

Vzkriesený a živý Kristus vstupuje do neba, a preto:

1. *smieme sa pozrieť na svoj vlastný život – vo svetle viery a pokánia (nadväznosť na každodenné prežívanie hodnoty krstu).*

2. *aj my, podobne ako učeníci, smieme ísť a byť Jeho svedkami v tomto svete, kázať a ohlasovať evanjelium všetkým ľuďom bez rozdielu.*

Myšlienky ku kázni

David Barrett z Virginie a Patrik Johnson z Londýna vykonali okolo roku 2000 prieskum o praktizovaní náboženstva. Robili ho v 59 väčších krajinách sveta a skonštatovali, že až 80% obyvateľov verí v existenciu Boha. Pri týchto výskumoch nešlo o to, kto je kresťan, žid, moslim a pod., teda o príslušnosť človeka ku konkrétnemu náboženstvu, ale zameriavali sa na to, koľko ľudí verí v existenciu Boha a v posmrtný život. Zistili, že 36% opýtaných ľudí chodí na náboženské podujatia raz za mesiac a 24% chodí na ne raz do týždňa. 60% ráta so životom po smrti; 55% je presvedčených, že existuje nebo a 38% ľudí si myslí, že existuje peklo.

Tieto výsledky poslúžili americkým ekonómom, ktorí sa následne pýtali, či vplyva náboženstvo na hospodársky rozvoj vo svete. Ich výsledok je nasledujúci: v krajinách, kde náboženské spoločenstvá kladú veľký dôraz na nebo a peklo, je hospodársky rast vysoký. Vyhliadky, že človek raz bude súdený za svoj život, posilňujú charakter

a dvíhajú pracovnú morálku. Mnohí ľudia sú presvedčení, že bez usilovnosti a čestnosti by mohli byť večne zatratení. A tak výskumníci končia slovami: Náboženstvo a morálka sú potrebné pre rozvoj sveta.

Je zrejmé, že tam, kde sa človek vážne zapodieva pravdou neba, mení sa jeho život na zemi. Preto aj dnes sme pozvaní pripomenúť si udalosť Vstúpenia Krista Pána na nebo a premýšľať nad tým, aký vplyv a dopad má na náš terajší život tu na zemi.

V mnohých časopisoch, alebo aj na internete môžeme nájsť množstvo rôznych článkov, ktoré píšu o životnom štýle človeka. Odporúčajú rôzne rady a snažia sa pomôcť napr. v oblasti obliekania a módy, aktívneho životného štýlu a športu, trávenia voľného času a záľub, v oblasti zdravej a vyváženej stravy a pod. Rady, ako by sme mali žiť a čo je pre nás prospešné, nájdeme prakticky na každom kroku. Sviatok Vstúpenia Krista Pána na nebo hovorí o životnom štýle kresťana, ktorým by sa mal riadiť každý veriaci človek. Jeho základnými znakmi sú: viera a dôvera vo vzkrieseného Krista, Božie slovo a sviatosti, pokánie, zmena ľudského srdca, kázanie evanjelia, svedectvo o Kristu, praktická činnosť, dôvera

v Bohu aj vtedy, keď rozum nerozumie (v texte sa spomínajú viaceré znamenia a zázraky).

Jedenásť učeníkov prijalo to, že ich Pán a Majster ich predchádza do Galliley a odchádzajú za Ním. V tomto kruhu jedenástich, v ktorom chýba len Judáš, a dokonca aj priamo pri zjavení vzkrieseného Krista, evanjelista opisuje toto spoločenstvo učeníkov ako spoločenstvo, v ktorom učeníci neveria v Kristovo vzkriesenie, pochybujú o ňom a ich srdcia sú zatvrdnuté. Avšak aj títo pochybujúci a neveriaci učeníci patria do spoločenstva Kristových nasledovníkov. Pod vplyvom osobného stretnutia so živým a vzkrieseným Kristom sa mení ich vnútorný postoj a stanovisko – ich nevieru sa mení na vieru, ich pasivitu sa mení na aktivitu, ich strach sa mení na odvahu. Učeníci dostávajú silu k ohlasovaniu evanjelia a Pán im pomáha v ich misijnej činnosti.

Učeníci si pravdepodobne veľmi dobre uvedomovali, že ak sa budú spoliehať iba sami na seba, veľa toho nezmôžu. Pri vstupe Krista do neba mali ešte určite v čerstvej pamäti predchádzajúce udalosti Veľkej noci – napr. to, ako pri modlitbách v Getsemanskej záhrade od únavy zaspali, hoci ich Ježiš prosil, aby sa

modlili spolu s Ním; či to, ako mnohí od Neho utiekli a nechali Ho samého. Veľmi dobre si pamätali, ako Ho zaprel Peter a ako Ho zradil Judáš. Vedeli, ako mali problém uveriť v Jeho vzkriesenie a prijať ho.

Viacerí učeníci boli jednoduchí a nevzdelaní ľudia, a aj preto úloha, ktorú im Ježiš dal, mnohonásobne prevyšovala ich prirodzené schopnosti a možnosti. A predsa ju bolo možné splniť – a to práve vďaka tomu, že moc a sila na jej naplnenie nebola v ich vlastnej sile, ale pochádzala od Boha a bola výsledkom Božieho pôsobenia v ich životoch.

Dietrich Bonhoeffer, známy nemecký teológ 20. storočia, povedal: „Žiada sa od nás len jedno: prijímať každý deň, ako keby bol posledný, a žiť ho s vierou a so zodpovednosťou, ako keby sme pred sebou mali ešte dlhú budúcnosť.“

Vstupenie Krista Pána do neba nám pripomína, že raz sa postavíme pred Božiu tvár a vydáme počet zo svojho života. Dovtedy si môžeme naplno žiť životným štýlom kresťana, ktorý je založený na Božom slove a sviatostiach, na úprimnom nasledovaní Krista a modlitbách, na pokání a na Božej milosti pri nás a v nás. Sme byť svedkami Božej lásky a dôverovať Božiemu konaniu aj vtedy, keď ho

nebudeme vedieť vysvetliť logikou rozumu. Každý deň si môžeme uvedomovať význam a hodnotu svojho krstu. Nech Trojjediný Boh nám k tomu dáva silu, pomáha nám a je s nami po všetky dni nášho života! Amen.

Použitá literatúra

Marek: Komentáre k Novému zákonu.

Trnava: Dobrá kniha, 2013. ISBN 978-80-7141-792-7.

Nový biblický slovník. Praha:

Návrat domů, 2009. ISBN 978-80-7255-193-4.

ThLic. Jana Pabáková, PhD.

24. máj

Nedeľa po Vstupe

Text: Jer 31, 31 - 34

Exegetické poznámky

Meno Jeremiáš znamená v preklade „Hospodin vyvýši“ alebo „Hospodin zavrhuje“. Pochádzal z kňazskej rodiny „cítil sa primladý na prorockú úlohu“ (Jer 1, 6) a na Boží príkaz zostal slobodný (Jer 16, 1 – 4). Prorok pôsobil v najkritičnejšom období dejín Júdskeho kráľovstva za vlády Joziáša, Jóáchaza, Jójákima, Jójáchína a Cidkiju v rokoch 625 – 580 pred Kristom.

Jeremiáš odhaľoval klamnú istotu národa založenú na „formalistickej bohoslužbe“, vyžadoval poslušnosť a vnútorné obrátenie. Opakovane predpovedal zánik Jeruzalema i chrámu, obsadenie krajiny a podmanenie národa Babylončanmi ako následok hriechov. Tým si získal veľa nepriateľov najmä vo vládnucich vrstvách. Počas obliehania Jeruzalema Babylončanmi v rokoch 587 a 586 pred Kristom bol väznený v cisterne, Babylončania ho vyslobodili

a zverili ho do ochrany Gedalju (vládca Júdska). Po zavraždení Gedalju bol proti svojej vôli odvedený do Egypta, kde sa jeho stopa stráca.

30 – 31. kapitoly Jeremiášovho prorocstva tvoria zvláštny celok. Na rozdiel od ostatných častí knihy je ich obsahom zaslúbenie (blahozvesť). Niektorých vykladačov to vedie k tomu, že obidvom kapitolám dali názov: Kniha potešenia pre Izrael (alebo Spasenie pre Izrael), prípadne Spásna budúcnosť nového Božieho ľudu. Deň Hospodinov tu najpravdepodobnejšie treba chápať nielen ako „deň tmy, katastrofu a zničenie“ ale aj ako „napravenie všetkých vecí a vzťahov“.

v. 31

Biblia Hebraica:

תִּבְרָתָא תִּרְכּוּ הַדְּוִי־מָאָן מֵיָבִב מִיְמֵי הַנָּהָה
הַשְּׂדֵחַת תִּרְבַּב הַדְּוִי־תִּבְרָתָא לְאַרְשֵׁי

LXX (Septuaginta – grécky preklad SZ, vznik 3. – 2. storočie pred Kristom):

31 ἰδοὺ ἡμερᾶι ἐρχονται φησιν κυριος
καὶ διαθησομαι τῶ οικῶ ἰσραηλ καὶ τῶ
οικῶ ἰουδα διαθηκην καινην

Zmluva (v SZ: תִּרְבַּב – b^erít /slovo
neistého pôvodu, pravdepodobne

volit???, v LXX/NZ: διαθηκη – diathéké) medzi Bohom a Izraelom je ústredným pojmom starozákonného posolstva. Výpovede SZ, ktoré používajú slovo berít, sa delia na dve veľké skupiny. V prvej ide o spoločenstvo ľudí s druhými ľuďmi (právny poriadok formovaný takto v zmluve, mal základný význam pre vývoj sociálneho života Izraela), v druhej o spoločenstvo Boha s ľuďmi (teologická „zmluva“). V SZ sa spomínajú viaceré zmluvy (s Noáchom, s Abrahámom, zmluva na Sinaji, s Dávidom atď.). Zmluva s Abrahámom a zmluva na Sinaji sú ústrednými udalosťami v dejinách Izraela, lebo na nich sa zakladalo vyvolenie Izraela ako Božieho ľudu. Podmienkou zmluvy, ktorú sa vyvolený národ zaviazal plniť, bolo zachovávanie tóry, vonkajším znakom bola obriezka a svätenie soboty. V „starom Východe“ sa zmluvy uzatvárali tak, že sa rozťalo obradné zviera na dve časti, medzi ktorými zmluvné strany prechádzali a prednášali zmluvný sľub (pôvod obradu nie je celkom jasný). Takéto „magické chápanie je starozmluvnej viery v Hospodinovu zvrchovanú slobodu“ cudzie, ale predsa „preniklo“ do hebrejského jazyka. Uzavrieť zmluvu sa v hebrejčine hovorilo k-r-t berít,

doslova „rozťat zmluvu“. Išlo o rozťatie obradného zvieraťa s tým účinkom, že je zmluva právoplatne uzavretá. Niekoľkokrát sa v SZ hovorí aj o „zmluve soli“. V pozadí je asi predstava, že zmluva bola potvrdzovaná spoločným „požitím soli“ (pravdepodobne chleba a soli). Takáto „stolová pospolitosť“ je pre „staroveký Východ“ veľmi významná. Pojem zmluvy je najvýznamnejší a najplodnejší teologický pojem, ktorý SZ rozvíja!

Grécky pojem διαθηκη (diathéké) sa prekladá ako závet, testament (napr. aj o duchovnom dedičstve filozofa), ďalšími významami sú dohoda, zmluva a nariadenie. Toto slovo prijalo aj židovstvo ako cudzie slovo do svojej právnickej reči. Pojem διαθηκη používajú aj synoptici, apoštol Pavel, objavuje sa aj v liste Židom. Za formu a obsah pojmu διαθηκη vďačí Nová zmluva Starej zmluve. Preklad „testament“ ani „zmluva“ však nevyjadrujú skutočný zmysel náboženského pojmu διαθηκη. Διαθηκη je Božie nariadenie, Boží výnos, mocné oznámenie suverénnej Božej vôle v dejinách, ktorým Boh v súlade so svojim spasiteľným zámerom, upravuje pomer medzi sebou a ľuďmi. Je to autoritatívne Božie ustanovenie, ktoré

„privodí zodpovedajúci poriadok vecí“.

Návrh propozície

Jeremiášovská vízia „novej zmluvy“ je naplnená v Ježišovi Kristovi

1. prináša zmenu srdca,
2. prináša novú poslušnosť,
3. prináša istotu odpustenia.

(upravil M. Oráč podľa nasledovnej propozície J. Midriaka)

Božie zaslúbenie novej zmluvy sa splnilo v Ježišovi Kristovi. Znamená tejto zmluvy:

1. hlboké poznanie,
2. zmena srdca,
3. nová poslušnosť,
4. istota odpustenia.

Myšlienky ku kázni

Viete, kto mal v histórii prezývku Osamelý orol? Nebol to Indián. Bol to muž menom Charles Lindbergh, ktorý 21. mája 1927 po 33, 5 hodinách pristál v Paríži (let začal v New Yorku), čím ukončil prvý sólový prelet cez Atlantický oceán bez medzipristátia. Do tej doby nevídaná publicita okolo neho a jeho letu odštartovala rýchly rozvoj leteckého priemyslu a presvedčila skeptikov o tom,

že leteckú dopravu treba začať brať vážne. Lindberghov let je považovaný za počiatočný impulz k letom na polárnych linkách, k zdokonaľovaniu techniky lietania vo veľkých výškach a k zvyšovaniu doletu lietadiel vďaka znižovaniu spotreby paliva. Tieto inovácie boli základom modernej medzikontinentálnej leteckej dopravy.

Človek stále túžil vzlietnuť „k nebesám“ a bol ochotný preto obetovať aj život. Nejednen pokus sa takto aj skončil. 21. mája 2020 sme si v liturgickom kalendári pripomínali sviatok Vstúpenia Krista Pána na nebo, dnes máme Nedeľu po Vstúpení. Nejednému, nejednej z nás, bratia a sestry, určite napadli, či napadajú „technické detaily“ Ježišovho odchodu („odletu“) k Otcovi. Sú medzi nami ľudia, ktorí si potrebujú veci v živote vždy racionálne zdôvodniť a preveriť. Áno, dostali sme „do výbavy“ od Stvoriteľa dar kritického myslenia a mali by sme ho aj využívať. Niekoho trápi viac „technika Ježišovho odchodu k Otcovi“, niekomu možno momentálne napadne, aké by to bolo „vzlietnuť“, „odletieť“ od vecí, ktoré nás trápia v manželstve, v rodine, či na pracovisku. Aké by to bolo „lindberghovsky nabráť kurz“ a odletieť od reality všedných dní, chorôb, problémov...

Jeremiáš nežil v jednoduchej dobe. Pôsobil v najkritickejšom období dejín Júdskeho kráľovstva za vlády Joziáša, Jóáchaza, Jójákima, Jójáchína a Cidkiju v rokoch 625 – 580 pred Kristom. Jeho pozícia v spoločnosti by sa dala prirovnať ku životu Jána Kuciaka na Slovensku pred smrťou. Jeremiáša nenávideli „vládnuce elity“, pretože kritizoval ich formalistický prístup ku kultu (bohoslužbe), či pranieroval ich pozitívny vzťah k falošným prorokom a víziám. Áno, aj naša spoločnosť prechádza svojimi turbulenciami, zápasmi o sebahodnotu, o dodržiavanie pilierov právneho štátu (sme pár týždňov po parlamentných voľbách). Aj my ako jednotlivci bojujeme dennodenne s tým, či „strčíme hlavu do piesku“, alebo prevezmeme „profetickú (prorockú) a asertívnu úlohu v spoločnosti“. Či budeme prorokmi aj vo svojich rodinách, manželstvách, na pracovisku, a ak bude treba opäť aj na námestiach...

Do beznádejí jeremiášovskej, či postkuciakovskej doby prichádza Boh skrze proroka so svojim posolstvom, víziou o niečom novom. Víziou novej budúcnosti, víziou novej zmluvy medzi Ním a ľuďmi. V bežnom živote sa stretávame s rôznymi zmluvami: kúpna zmluva, darovacia zmluva, zmluva

o dielo atď. Na zmluvu treba dvoch. Každá zmluva je niečím špecifická. Obidve strany by jej mali ale rozumieť! Jeremiáš túži po „novej dobe“. Je verný, bojuje, ale nie je mu dané, aby sa jej dožil. Až o niekoľko storočí neskôr prichádza muž, ktorý je jej naplnením.

Jeremiášovská vízia „novej zmluvy“ sa naplnila (a je stále naplnená) v Ježišovi Kristovi. Po veľkonočných udalostiach a po „povelkonočnej radosti“ prichádza deň, ktorý môže učeníkov zneistiť. Olivová hora je miestom rozlúčky. Rozlúčky sú radostné a smutné zároveň. Niečo staré končí, niečo nové začína. Ježiš odchádza k Otcovi, ale poveruje svojich priateľov veľkými úlohami... Ich smútok sa mieša s novými očakávaniami, strachom ale aj vedomým očakávaním Ducha Radcu.

Bytostné stretnutie s Ježišom znamená v živote jednotlivca „podpis novej zmluvy s Bohom“! Staré veci sa pominuli a nastali nové. Táto dlho očakávaná „nová zmluva“ pôsobí v živote 1. zmenu srdca. Nejde o nejaký „rutinný kardiochirurgický zákrok.“ Ide o život zachraňujúcu duchovnú transplantáciu srdca! Niečo sa zmení. Zmení sa vnútro. Naplní sa Jeremiášov sen: „*Svoj zákon vložím do ich vnútra a vpíšem im ho do srdca; ja budem*

ich Bohom a oni budú mojim ľudom.“ (Jer 31,33) Po tejto transplantácii sa stávam dobrovoľne Ježišovým človekom! Táto dlho očakávaná „nová zmluva“ pôsobí v živote aj 2. novú poslušnosť. Človek samozrejme neprestáva byť hriešnym človekom! Nová poslušnosť vychádzajúca zo zmeneného srdca prináša ovocie viery. Augsburské vyznanie čl. 7 o novej poslušnosti hovorí: „...*táto viera má donášať dobré ovocie a dobré skutky a že veľa dobrých skutkov, ktoré Boh prikázal, musíme robiť preto, že to On chce. Avšak nesmieme sa spoliehať, že nimi si môžeme zaslúžiť milosť pred Bohom. Ved' odpustenie hriechov a spravodlivosť prijímame vierou v Krista - ako On sám hovorí: Keď vykonáte všetko, čo vám bolo prikázané, povedzte: Neužitoční služobníci sme!*“ (L 17,10). Táto dlho očakávaná „nová zmluva“ pôsobí v živote 3. istotu odpustenia. Ved' tie jeremiášovské slová o *novej zmluve* (*καινη διαθηκη*, pozri LXX Jer 31, 31) znovuobjavuje apoštol Pavel, keď píše do Korintu: „Podobne po večeri (vzal) aj kalich a riekol: *Tento kalich je nová zmluva (καινη διαθηκη) v mojej krvi: to čiňte, kedykoľvek budete piť, na moju pamiatku!*“ (1 K 11, 25). Ježišova krv (to znamená smrť) zakladá novú zmluvu (*καινη διαθηκη*). A napokon aj samotný

Ježiš vzdáva „hold Jeremiášovi“, keď vlastnými ústami vyznáva: „*A podobne (vzal) po večeri kalich a hovoril: Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás.*“ (Lk 22, 20). Týmito slovami vtláča hodnovernosť celému Jeremiášovmu životu a posolstvu.

Záver

Διαθηκη καινη (nová zmluva) je Božie nariadenie, mocné oznámenie suverénnej Božej vôle v dejinách, ktorým Boh v súlade so svojim spasiteľným zámerom, upravuje pomer medzi sebou a ľuďmi. Táto „nová zmluva“ vstúpila do platnosti na golgotskom kríži a potvrdená bola v tajomstve veľkonočného rána. Povedané slovami J. A. Komenského, aby bola „*nápravou věcí lidských*“, ktoré pre silu hriechu nezávládame sami.

Použitá literatúra

- BÁNDY, Juraj. *Úvod do Starej zmluvy*. Univerzita Komenského, Bratislava 2003.
- HERIBAN, Jozef. *Príručný lexikón biblických vied*. nakladateľstvo Don Bosco, Bratislava 1994.
- HERIBAN, Jozef. *Úvody do Starého i Nového zákona s výberovou a tematicky zoradenou bibliografiou*.

Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1997.

KITTEL, Gerhard (prel. J. Grešo). *Teologický slovník k Novej zmluve I. – II.* Tranoscius, Liptovský Mikuláš 1986.

MIDRIAK, Ján. *Budete mi svedkami (Evanjeličná postila – zberka kázni)*. Tranoscius, Liptovský Mikuláš 2002.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. vydavateľstvo Kalich, Praha 1956.

Výklady IV. ke Starému zákonu. Knihy prorocké. Karmelitánske nakladateľstvá, Kostelní Vydří 1998.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Charles_Lindbergh

<https://pravo.red.sk/online-zmluvy/najcastejsie-druhy-zmluv>

ThDr. Matej Oráč, PhD.

31. máj

1. slávnosť svätodušná

Text: **J 14, 15 - 21**

Exegetické poznámky

Verše 15-16: Predpokladom pre príchod Radcu je láska k Pánovi Ježišovi. Kresťan môže byť chrámom Ducha Svätého iba vtedy, ak je jeho srdce naplnené láskou ku Kristovi a aktívne túto lásku aj žije zachovávaním Jeho prikázaní.

Verš 17: Pán Ježiš o sebe hovorí v 6. verši, že je Pravda. Ak teda Duch Svätý je Duchom pravdy, je Duchom Kristovým – On je Ten, ktorý nás privádza k Nemu a skrze ktorého je nám Kristus prítomný počas svojej pozemskej neprítomnosti. Kým Kristova priama prítomnosť je časovo obmedzená, Duch Svätý tu bude s nami navždy.

Verš 18: Siroty sú tie deti, ktoré navždy stratili svojich rodičov. Kresťania a učeníci v tomto zmysle sirotami nie sú. Kristus je v Duchu Svätom stále s nimi a Duch Svätý nám pripomína, že sa Ježiš raz vráti na zem.

Verš 19: Ježišova telesná prítomnosť na zemi sa pomaly končí. Už Ho svet neuvidí svojimi očami. Tí však, ktorí uverili v Jeho vzkriesenie, tí Ho skrze Ducha Svätého uvidia a prijmú nový život v Kristovi.

Verš 20: V ten deň, keď príde Duch, to učeníci spoznajú. Duch Svätý ich spojí so vzkrieseným Kristom.

Verš 21: Celý odsek je zakončený opätovným odkazom na aktívnu lásku ku Kristovi. Ona je kľúčom k prijatiu Ducha Svätého. Ona je kľúčom k spoznaniu tajomstva Božej existencie.

Návrh propozície

Duch Svätý nás vedie ku Kristovi

1. *Vieru v Neho v srdci vzbudzuje.*
2. *V každodennom živote Ho spriťomňuje.*

Myšlienky ku kázni

Mnoho kresťanov má s Duchom Svätým trochu problém. Na rozdiel od Pána Ježiša si Ho nevieme predstaviť a ani o ňom nemáme žiadny silný biblický príbeh. Dokonca ani dnešný sviatok nás veriach až tak veľmi neoslovuje ako napr. také Vianoce. Zabúdame však, že bez Ducha Svätého by sme to všetko ostatné a oslovujúce nemali. On je Ten, pod koho vedením nám dávni muži viery zapísali tie nádherné zvesti. On

je Ten, ktorý vnukol cirkevným otcom, aby začali sláviť staré sviatky. On je ten, kto nám do srdca dáva aj to tiché chvenie a radosť z našej viery. Bez Neho by to tu všetko nebolo. Nebol by tu ten jeden úžasný svet viery. On ho tvorí a do neho nás uvádza. Nebola by tu cirkev a ani dokonca tento homiletický časopis. On je Ten, ktorý nás vedie ku Kristovi a k evanjeliu.

1. Nieкто si pod pôsobením Ducha Svätého predstaví veľké znamenia a duchovné dary. Nijako nepopieram, že Biblia píše aj o nich. To však nie je tá prvotná úloha Ducha Svätého. Tou je úprimná viera v Pána Ježiša. Človek si vlastným rozumom vie vydedukovať, že niečo nad nami, nejaký duchovný princíp, energia, Boh, existuje. Stačí mať oči otvorené a trochu sa zamyslieť nad fungovaním sveta. Viera v Krista, ktorá sa rodí v pokání, vyznávaní hriechov, je však nadprirodzeným zázrakom. Tá sa nedá ani naučiť a ani nanútiť. Je výsostne dielom Ducha Svätého. Napriek tomu môžeme svoje srdce na tento zázrak pripraviť – láskou, túžbou po živom Bohu. Tam, kde je naše srdce otvorené, kde túži po Bohu a skutočnom živote, tam sa tento zázrak rodí akosi rýchlejšie a Duch Svätý tam nachádza

pripravenú pôdu. Keď počujeme svedectvá mnohých neveriacich o tom, ako uverili, počujeme práve o tom, ako im niečo v živote chýbalo, hľadali jeho hlbší zmysel, dopytovali sa, či je naozaj len materiálnym prežívaním, a Boh sa v Duchu Svätom dotkol ich srdca. Ukázal im cestu a oni mohli spoznať Pána Ježiša.

2. Po tom, ako Duch Svätý zaseje do nášho srdca vieru v Krista, nasleduje každodenný kresťanský život. Ducha Svätého nepotrebujeme iba na jeho začiatku, ale stále. Opäť nielen kvôli znameniam a zázrakom, ale kvôli tomu, aby bol Kristus skrze Ducha Svätého v našom živote prítomný. Ak budeme Pána Ježiša milovať, Duch Svätý spôsobí, že nám bude neustále blízky. Jeho príbeh nebude len dávny pekný príbehom, ale aj naším príbehom. Príbehom drobných, ale o to väčších zázrakov – keď nám Pán Ježiš bude skrze Ducha odpúšťať naše viny tak, ako ich odpúšťal hriešnikom, keď kráčal po tejto zemi. On bude uzdravovať naše duše a pomáhať vstať, ak padneme. On vzkriesi našu umierajúcu vieru a nádej. Príbeh evanjelia tak v Duchu Svätom prestáva byť iba historickým záznamom slávnych udalostí a stáva sa našou každodennou

prítomnosťou. A v tom je aj dnešný sviatok iný. Kým Vianoce a Veľká noc spomínajú na to, čo sa už raz stalo, Letnice nám pripomínajú to, čo sa ešte stále deje a musí diať – v cirkvi i v našich životoch.

Použitá literatúra

Felix Porsch: Evangelium podle Jana, Karmelitánske nakladatelství 1998
<https://www.biblestudytools.com/commentaries/jamieson-fausset-brown/>

Mgr. Ondrej Majling

Spravodajstvo

Kázňové prípravky Západného dištriktu

V pondelok 9. decembra 2019 sa v priestoroch biskupského úradu Západného dištriktu ECAV na Slovensku vo Zvolene zišlo viac ako 30 kazateľov Božieho slova, aby sa myšlienkami a podnetmi spoločne pripravili na homileticky náročné obdobie Vianoc.

Stretnutie otvoril biskup ZD Mgr. Ján Hroboň zamyslením nad Božím slovom z Mt 2, 1-6. Potom sa už ujali slova hostia, ktorými boli Assoc. prof. PaedDr. Katarína Valčová, PhD. (MDiv) a RNDr. Mgr. Adrián Kacian, M.A., PhD.

Brat Kacian sa venoval textom L 2, 1-20, Mt 2, 1-12 a G 4, 1-9. Všetky texty rozobral po stránke historicko-kritickej, jazykovej i exegetickej. Poukázal na úskalie prekladov, potrebu poznania dejinného pozadia i posolstva, ktoré texty skutočne majú. Okrem iného upozornil na skutočnosť, že kazatelia často dávajú dôraz na tézy, ktoré priamo nevyplývajú z textu. Napríklad myšlienka „ako sa Boh postaral o Máriu a Jozefa v Betleheme, tak sa postará i o nás“ nie je posolstvom textu a ani sekundárne z neho nevyplýva. Ide teda o homiletický dôraz, ktorý je nenáležitý a nebolo by správne rozvíjať kázeň týmto smerom alebo v duchu podobných netextuálnych posolstiev. Kazateľ by sa mal držať textu a prinášať jeho skutočné homiletické posolstvá.

Sestra Valčová sa v druhej časti venovala tým istým textom, rozoberala ich z historického hľadiska a približovala tak poslucháčom reálie doby, v ktorej texty vznikli. Poznanie týchto reálií je tiež veľmi dôležité pre správne porozumenie textu. Takto objasnila okolnosti sčítania ľudu v Ríme cisárom Augustom, osobnosť kráľa Herodesa či okolnosti stanovenia dátumu pre sviatky Vianoc.

Venovala sa tiež textu Sk 7, 54-60 a rozoberala súvis Vianoc s udalosťou kameňovania Štefana a otázku prečo máme tieto dve udalosti vedľa seba. Opäť nechýbali ani dobové reálie a odpovede na otázky, kto boli diakoni, kto bol Štefan či ako a prečo prebiehal spor Štefana s farizejmi.

Obaja prednášatelia ponúkli účastníkom materiály v digitálnej podobe, ktoré na požiadanie záujemcom zašlú.

Aj keď vo Zvolene neboli prezentované kázňové prípravky tak ako ich poznáme – navrhnuté propozície, exegetické poznámky a hotové myšlienkové sady, predsa bol tento seminár prínosom a mohol byť požehnaním pre kazateľov, ktorí aj informácie tohto druhu môžu využiť, ba nevyhnutne potrebujú, pri príprave kázní. Veríme, že sa tak v cirkevných zboroch aj stalo a že takéto stretnutia budú aj ďalej pokračovať, aby napomáhali zvyšovaniu homiletickej úrovne kazateľov a tak aj homiletickej úrovne našej cirkvi.

Štefan Kiss

Kázňové prípravky Východného dištriktu „Pôstne bdenie“

Obdobie pôstu a Veľkej Noci je pre nás „verbi Divini ministri“ náročným obdobím služby nielen v oblasti homiletickej, ale i pastorálnej, zvlášť ak slúžime v cirkevných zboroch s viacerými bohoslužobnými miestami či administrujeme viacero cirkevných zborov. O to viac sa mnohí z nás potešíme ak sa na toto náročnejšie obdobie služby môžeme zodpovedne s predstihom pripraviť a nechať sa inšpirovať pri výklade neraz už notoricky známých biblických textov svojimi kolegami, ich exegetickými a homiletickými prístupmi.

Takým vzácnym časom boli pred začiatkom pôstneho obdobia už tradičné Kázňové prípravky Východného dištriktu ECAV na Slovensku, ktoré sa konali 17. februára 2020 vo Veľkej zasadačke Biskupského úradu VD pod názvom „Pôstne bdenie“.

Otvoril ich brat biskup VD Mgr. Peter Mihoč úvahou nad biblickým textom z listu ap. Pavla Filipským 3, 7 – 12. Zdôraznil, že kázňové prípravky chcú byť spoločenstvom okolo Božieho slova pri pôstnom bdení s Kristom.

Postupne predstavili kázňové prípravy títo bratia farári a sestra farárka: 1. a 2. pôstna nedeľa (J. Petro – CZ Obišovce), 3. pôstna nedeľa a Zelený štvrtok (D. Vargová – CZ Pozdišovce), 4. pôstna nedeľa, Veľký piatok a Príhovor k Večeri Pánovej (M. Kaňuch – CZ Žilina), 5. a 6. pôstna nedeľa (M. Chalupka – CZ Prešov), 1. a 2. slávnosť veľkonočná (M. Kubík – CZ Martin).

Každý z nich zvolil svoj vlastný a špecifický prístup k vybranému biblickému textu i ku kázaniu tohto slova a ponúkol ho poslucháčom. Ku každej prípravke bola otvorená diskusia.

Na záver stretnutia brat biskup P. Mihoč predstavil najnovší vydavateľský počín VD a to knihu nemeckého ev. a. v. farára a biskupa Burgharda Krauseho pod názvom „Cesta do krajiny viery“. Kniha svojím obsahom dáva odpovede na základné existencionálne otázky dnešného človeka. Je vhodným čítaním ako pre jednotlivca, tak pre vyučovanie konfirmácie dospelých, alebo aj ako biblické štúdium v spoločenstve mladých, prípadne rodinného spoločenstva. Svojím formátom a obsahom určite osloví aj sekulárneho človeka, nakoľko celá kniha je vedená formou rozhovoru s človekom mimo spoločenstva cirkvi. Táto kniha však môže byť zaujímavá i pre kresťanov, ktorí by chceli ešte raz nanovo pochopiť základné súvislosti viery. Knihu si môžete objednať na adrese: sekretariat@vdecav.sk alebo na tel. čísle: +421 51/772 25 15, +421 908 368889.

Veríme, že si každý z účastníkov našiel na týchto kázňových prípravkách svoju vlastnú inšpiráciu a povzbudenie ku kázaniu v pôste a počas Veľkej Noci.

Marek Cingel

Anketa

V uplynulom období sa v oboch našich dištriktoch konali kázňové prípravky. Správy o tom, čo priniesli, ste si mohli prečítať na predošlých stranách Služby slova. Spýtali sme sa niekoľkých účastníkov týchto „kázňoviek“, ako ich vnímali, čo im dali a čo by na nich zmenili.

Zora Tuláková – námestná farárka v CZ Diakovce

Kázňovky sa mi páčili a určite je potrebné ich pripravovať aj do budúcnosti, veď v období ako advent a pôst kazateľ potrebuje nové a nové podnety, aby dokázal povedať jedno posolstvo vždy inak. Kázňovky ZD boli však viac orientované na odborné informácie, boli skôr vzdelávacím seminárom ako kázňovou prípravou čo samozrejme tiež nie je zlé, avšak prinieslo mi to menej podnetov pre prax a tak som ani informácie počas Vianoc nevyužila až v takej miere, ako by to možno bývalo pri klasických kázňových prípravách.

Vladimír Kunovský – zborový farár v CZ Veličná

Vždy, keď premýšľam nad kázňovými prípravkami, zmocní sa ma určitá nostalgia. Kázňových prípraviek sa zúčastňujem od ich úplného začiatku. Vtedy ma zaujala forma, akou boli robené. Prvé stretnutia boli dvojdnové. Po každej pripravenej kázni mohol každý v pokoji popremýšľať nad kázňovým textom a v diskusii sa o svoje myšlienky podeliť. Zostal čas aj na premýšľanie o širšom kontexte. Ak si človek robil poznámky, tak neraz po jednej takejto diskusii mal myšlienkový materiál na tri iné kázne na rovnaký biblický text. Práca s textom bola totiž hlboká a obsérna, a teda bolo možné zžiť sa s ním. Popri takejto myšlienkovvej výžive zostal ešte priestor na voľný čas, spoločnú prechádzku, či inak strávený oddych. Myslím, že každý farár dá za pravdu, že pre budovanie vzájomných priateľstiev a hlbšieho kňazského spoločenstva je takýto čas nevyhnutný.

Súčasný stav kázňových prípraviek, kedy je všetko stlačené do jedného dňa, má svoje výhody – napr. úspora času, farár/ka neodchádza od rodiny, avšak nie je toľko času na hlbšie preniknutie do Božieho slova.

Každému kázňové prípravky v ktorejkoľvek forme odporúčam. Ja „nostalgik“, však omnoho viac preferujem viacdnové stretnutie. Preto sa mi páči, že Východný dištrikt plánuje urobiť kázňovky dvojdnové.

Ján Mojzsis – zborový farár v CZ Zvolen

Zúčastnil som sa kázňoviek ZD a páčili sa mi príspevky oboch prednášateľov. Do istej miery sa mi páči tento spôsob vzdelávania ordinovaných kňazov v službe. Uvítal by som však aj viac-menej na „prax“ orientovanú prípravu. Porovnanie perikopických systémov s poukazom na spôsob kázania. Ale v princípe tak ako po minulé roky si myslím, že je vhodné, aby tieto „kázňovky“ pokračovali aj naďalej.

1. jún

2. slávnosť svätodušná

Text: **Joel 3, 1 - 5**

Exegetické poznámky

Kontext biblického textu (1. – 2. Kap.)

Prorocká kniha Joel začína vážnou výzvou k pokániu. K pokániu, ktoré má svoje praktické prejavy – zmena myslenia, úprimný plač, volanie k Bohu, pôst, vytriezvenie a uvedomenie si, že za všetkými prírodnými pohromami (kobyľky, sucho a rôzni škodcovia) stojí sám Hospodin. Prírodné pohromy už ľud zažil, no ak nebude bdiť a postiť sa, prídu vo väčšej miere znova. Ako predobraz hrozného dňa Hospodinovho. Každá skaza a kríza ľudstva je podľa proroka reakciou na zvrátený život ľudstva, varuje človeka a pripomína mu deň Hospodinov a posledný súd. V kajúcnosti má kňazstvo predchádzať všetkých ostatných. Majú sa odriekať modlitby, keďže obetné dary z dôvodu sucha a neúrody nie sú možné. Modlitba je v nepríjemnej kríze prosbou za celé ľudstvo, za celú zem i tvorstvo.

Čo je pre obsah prorockých slov zásadné, je to, že Hrozný deň Hospodinov a Boží súd nie je posledným slovom od Boha. Hospodin neprestáva spreneverenému ľudu ponúkať novú možnosť záchrany – možnosť k návratu. Návrat „celým srdcom“ je vážnou výstrahou pred polovičatosťou. Prorok Joel v tomto všetkom zvoláva všetkých k pôstnemu zhromaždeniu, na ktoré Boh odpovedá odpustením a láskou. Svoj hnev prenáša na škodcov a zemi vracia úrodu. Na základe zachraňujúceho a obnovujúceho Božieho konania prorok dvakrát zvolá k zemi a zverstvu: Neboj sa! Prichádzajú dažde, príroda sa obnovuje a polia začínajú prinášať hojnú úrodu. Hojnosť všetkého je znakom Božej milostivej priazne. A tak v tomto svetle aj deň Hospodinov nie je iba o konci, ale aj začiatkom „nového“, na ktorom majú podiel tí, ktorí dúfajú v Hospodina.

Verše 1-2: Po materiálnych daroch a požehnaní zeme od Boha prichádzajú hodnotnejšie a hlbšie dary. Dary, ktoré nie len naplňujú žalúdky, ale dokážu vzbudiť vieru a vďaku k Hospodinovi. Ide o zaslúbenie Božieho Ducha. „Potom“ alebo „následne“ sa vyskytuje v SZ v rôznych časových horizontoch. Tu však ide o súčasnosť a najmä

eschatologickú budúcnosť spojenú s mesiášskymi dňami. Dar Božieho Ducha je pre človeka ako dážď pre prírodu. Boh *rozlieva* svojho Ducha – ide o veľkorysosť z Božej strany. Duch je zaslúbený každému „telu“ a táto zmienka zahrňuje rozličné skupiny ľudskej spoločnosti, o ktorých je reč v danom texte. *Duch prorocka*, učiteľské a svedecké slovo patrilo v rodine výlučne otcovi, nie synovi, či dcére. V zhromaždení prislúchalo mladším mlčať na úkor starších a otrokom patrilo úplne spodné miesto. Proti tomuto navyknutému spoločenskému nastaveniu a stereotypu prehlasuje prorok, že vo veku Ducha všetky tieto stupnice padnú. Všetci budú vďaka Božiemu Duchu rozumieť Božiu reč. Slovo Božie dostanú i deti. Boh dokáže prebudiť i detské srdcia, aby svedčili o Jeho pravde.

Starcom budú dané sny. SZ podáva príbehy zväčša mládencov (Jákob, Jozef, Šalamún), no tu Duch pôsobí, že sny o nádeji budú mať i starci, ktorí sú zväčša spätý s minulosťou. No pod vplyvom Ducha vidí človek jasnú, reálnu a konkrétnu nádej od Boha pre súčasnosť ako aj budúcnosť. Duch Boží privádza ku spravodlivosti, k odpočínutiu a obcerstveniu duše, a vedie k poslušnosti, nádeji a radosti,

a to všetko pôsobí nerozlučne udržiavaním vzťahu človeka s Bohom.

Verše 3-5: Tieto verše viacerí vykladači považujú za poéziu. Divné „úказы“ sú niečím mimoriadnym a nevídaným, čo človek pochopí až vtedy, keď mu Boh otvorí oči. Nebeské a zemské úkazy pripomínajúce udalosti z Egypta svedčia o tom, že doba vyliatia Božieho Ducha je obdobím nového Exodu, vyvedenie z otroctva hriechu a smrti do nového života. Záchrana pred záhubou spočíva vo vyzvaní Božieho mena nad každé iné meno.

Návrh propozície

Duch Svätý je vzácnym Božím darom pre každého

1. *pomáha nám vidieť krásu života s Bohom,*
2. *pomáha rozumieť Božiemu slovu a naplňať ho,*
3. *vedie do spoločenstva a slobody,*

Myšlienky ku kázni

Zrejme niektorí z vás poznáte známu modlitbu pred jedlom, ktorá zvykla a zvykne zaznievať pred obedom v evanjelických rodinách: *Požehnaj stôl tento, Pane, pokrmy od teba dané, pomôž mierne užívať, a vždy na to pamätať, že kráľovstvo Tvoje nie je len samé pitie*

a jedenie, ale láska v srdci vzňatom, radosť, pokoj v Duchu Svätom. Amen. Je to krásna modlitba, ktorá hovorí, o čom je vlastne naša kresťanská viera. Veriaci človek prichádza pred Pána Boha v modlitbe, ďakuje Mu za Božie dary, jedlo a pitie, celkovú starostlivosť, a zároveň Ho prosí o zdravú mieru v užívaní Božích darov. A potom je tu druhá časť, ktorá si vyžaduje hlbšie zamyslenie. V druhej časti modlitby sa hovorí o tom, že Božia láska nie je iba o jedle a pití, alebo iba o tom, že nám nič nechýba...ale rozvíja to, ako Božia láska zapaľuje lásku v nás samých, že nám prináša hlbokú radosť, otvára oči pre potreby druhých, prináša pokoj, a to všetko v Duchu Svätom. To sú všetko vzácne Božie dary, ktoré však zostávajú nepovšimnuté a neocenené. Pán Boh nám však dáva Svojho Ducha, ktorý je našim radcom a pomocníkom – vzácnym Božím darom pre každého z nás.

Prorok Joel zvestuje podobné posolstvo, aké je v našej známej modlitbe. Hovorí, že Pán Boh vypočul kajúce prosby svojho ľudu a odvrátil od Izraelcov neprijemný údel v podobe sucha, kobyliiek a škodcov. Hospodin svoj hnev obrátil na milosť, odpustenie a nový začiatok. Preto zosiela dážď a polia vydávajú bohatú úrodu, cez

ktorú môžu Izraelci opäť zakúšať Božiu dobrotu. Avšak Pán Boh chce v našich životoch viac, ako len zasýtiť a uspokojiť naše základné telesné potreby. Prorok Joel povzbudzuje ľudí v tom, aby žili s vďakou a pokorou pred Bohom – a síce aj tak, aby videli, ako nám Boh zosiela viac ako len dážď. Rozlieva nám svojho Ducha, ktorý nám pomáha uvedomiť si, že život nie je iba „jedlo a pitie“. Duch Svätý nám pomáha rozpoznať, že život nie sú iba starosti a sklamanie, či bezcieľne napĺňanie ľudských telesných potrieb. Život, ktorý dáva a ponúka Boh, je životom s láskou a v Láске. Práve duch Svätý nám neraz dokáže zodvihnúť zrak od toho „materiálneho“ sveta ku bohatstvu, ktoré máme v Bohu a Jeho Synovi. Duch Svätý nám odhaľuje krásu, ktorú nachádzame vo vzťahu s našim Pánom Bohom. Duch Svätý prináša radosť zo služby i z toho, že máme svoje duchovné zázemie v podobe našich cirkevných zborov. Nie vždy to totiž takto vnímame. Niekedy sú aj naše duchovné oči zamerané na to, čo máme/nemáme, čo potrebuje naše telo. Pán Ježiš Kristus podobne hovorí svojim nasledovníkom: *či život nie je viac ako jedlo?* Áno, život s Bohom je nádherný, zmysluplný a sprevádzaný Božou pomocou. Ak cítime, že pri Pánu Bohu je

nám dobre, ak cítime, ako nám dáva do života lásku, ako nás usmerňuje – je to dielom Ducha Svätého.

Apoštol Pavol vo svojom liste Galatským píše, že ovocím Ducha je radosť, láska a pokoj. Sú to dary, ktoré všetci hľadáme, a po ktorých túžime. Nie vždy vieme, kde pramena a kde ich hľadať. Niekedy možno pochybujeme, či sa skutočne dajú nájsť u Boha. Prorok Joel vedel, že pri takomto hľadaní človek potrebuje počuť slová, ktoré by nás k týmto vzácnym darom naviedli. Vedel, že práve Duch Boží nám pomáha pochopiť a s otvoreným srdcom prijímať Božie slová ako niečo, čo je tou cestou za láskou a pokojom. Duch Svätý dokáže osvetliť našu nepokojnú myseľ a zrazu zjavuje v Božom slove niečo, čo sme doteraz nevideli. Dokáže nám otvoriť oči pre niečo, čo sme doteraz úplne prehliadali. Duch Svätý nás sprevádza slovom Božím a takto nás vedie ku pokoji a zároveň nás nenecháva chladnými pre potreby druhých, ale zapaluje v nás úprimnú lásku pre druhých, lásku k Pánovej cirkvi, lásku ku Kristovi.

Je tiež potrebné si uvedomiť, že správne chápať Božie slovo sa rovná aj tomu, aby sme podľa neho žili. A to sa nám nie vždy darí. Ale veríme, že

i tu je pomoc Ducha Svätého prítomná a Duch Svätý nám mocne pomáha naplňať Kristove slová: *Ježiš však riekol: blahoslavenejší sú tí, čo počuli slovo Božie a zachovávajú ho* (Lukáš 11, 28). Nebojme sa volať k Duchu Svätému, nech nám pomáha rozumieť Božiemu slovu a naplňať Ho.

A Duch Svätý vníma naše volania a ako odpoveď na ne nás povoláva do spoločenstva kresťanov – Pánovej cirkvi. Tu nás Duch Svätý spája napriek všetkej našej rozdielnosti a ukazuje, že každý z nás je tu nie len vítaný, ale aj vzácny a potrebný. Prorok Joel pri zaslúbení Ducha prorokuje, že Duch Svätý dokáže prelomiť bariéry medzi generáciami a rôznymi spoločenskými pomermi a spája ľudí vo viere. Takto nás vedie, zďaleka nie iba ako jednotlivcov, ale najmä ako spoločenstvo Božieho ľudu.

Nebeské úkazy, ktoré spomína prorok Joel sa veľmi podobajú tomu, čo zažívali Izraelci na púti púšťou do slobody. Ľudia išli spolu a Boh ich viedol prostredníctvom oblaku a ohnivého stĺpu. Takýmto smerovníkom je pre nás dnes Duch Svätý, ktorého Pán Boh rozlieva na nás ako odpoveď na naše volania a modlitby.

A tak na záver jedna krátka modlitba - *Veni Sancte Spiritus*, Príď, prosíme, Duchu Svätý medzi nás, zjavuj nám krásu života s Bohom, pomáhaj nám rozumieť a naplňať Božie Slovo a sprevádzaj nás vo svojej cirkvi. O to prosme spoločne.

Použitá literatúra

Výklady ke Starému Zákonu IV.

Knihy prorocké, Karmelitánske nakladateľstvá, 1998

ALLEN Leslie C.: *The Books of Joel, Obadiah, Jonah, and Micah (The New International Commentary on the Old Testament)*, Eerdmans Publishing Co., 1976

Mgr. Daniel Beňuch

7. jún

Svätá Trojica

Text: **Mt 28, 16 - 20**

Exegetické poznámky

Verš 18: Tu stojí Pán po svojom vzkriesení pred svojimi učeníkmi ako víťaz a Syn Boží, ako zaslúbený Mesiáš v sláve a majestáte, vo večnom lesku a nadpozemskej nádhere. Hovorí hlasne a zreteľne, s mocou a ako Pán: Daná je mi všetka moc na nebi i na zemi. Toto sú slová Vzkrieseného. Víťazstvo je vydobyté. Vykúpenie je dokonané.

Verše 19-20: Choďte teda – Ježiš Kristus, vzkriesený, živý a mocný Syn Boží posielal učeníkov ku svedectvu, aby ľudia vedeli o tejto Dobrej zvesti, o Záchrane a pripája misijný príkaz: čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca, i Syna, i Ducha Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. Ježišove slová potvrdzujú skutočnosť Trojice. Ako vidíme v tomto prípade, pojem pochádza priamo od Ježiša. Krstiť znamená vložiť človeka do Božích rúk, zveriť ho Božiemu pôsobeniu.

Návrh propozície

Božia Trojjednosť je viditeľná v láske:

1. pri stretnutí s blízkym,
2. pri svedectve o Ňom,
3. pri modlitbe.

Myšlienky ku kázni

Končíme slávnostnú polovicu cirkevného roka, slávime sviatok Svätej Trojice a zamýšľame sa, aký je Boh, čo všetko pre nás spravil a čo robí.

Hovorí o tajomstve Svätej Trojice je nesmierne ťažké. Často na hodine náboženstva používame názorný opis. Známý je obraz Otca, pri vysvetľovaní Svätej Trojice, ktorý k nám vystiera dve ruky – Syna a Duchu Svätého. Táto otvorená náruč je oslovujúcim obrazom Božej Trojice.

Aj keď učenie o Božej Trojici nie je v Božom slove priamo menované, v celej jej šírke a hĺbke môžeme vidieť pôsobenie nášho Otca ako Tvorcu, Záchrancu a pozorujeme obnovujúce dielo Posvätenia.

Toto najsilnejším spôsobom prežívame pri modlitbách. Veď kolkokrát cítime, že toto by sme nikdy nevyslovili, je to Božie vedenie. Kolkokrát zažívame prekvapenie, ako nás On, Svätý oslovuje a vkladá nám radu, myšlienku, či inšpiráciu pre konkrétnu udalosť

a situáciu, kolkokrát nás oslovuje ako odpustiť, hoci sa zaprisahávame ako už dotýčný mal poslednú šancu. Boh nás vo svojej nekonečnej veľkosti presahuje a ako Otec naplňa Božou Trojjednosťou. Chce v nás tvoriť nové veci, zachraňuje od zlého, a privádza k dobru. On nás vždy vracia k sebe a zjavuje nám seba spôsobom, ktorému rozumieme.

No oslovujúca je Jeho náruč.

Jeho vystreté ruky smerom k nám. Vo svojej veľkosti Pán Boh prichádza ku nám tým najbližším spôsobom. Ide za nami v Ježišovi Kristovi. Vo všetkých biblických príbehoch Ho vidíme v rozhovore s nami v konkrétnej pomoci, veď aj vtedy boli ľudia chorí, aj vtedy zápasili so zlobou, nenávisťou a vidíme Ho, ako sa On sám mnoho modlí a učí modliť aj nás.

Vidíme aj to, ako nás volá nasledovať Ho, ako nás povzbudzuje, aby sme prinášali svoje deti k Nemu, aby sme nepochybovali, že to je dôležité. To nás zastavuje a oslovuje. Boh nás hľadá a oslovuje aj skrze sviatosť Krstu Svätého. Tu odhaľuje zo svojho tajomstva Trojjednosti a kladie svoju ruku k požehnaniu celej rodiny. Boh chce, aby aj naše deti boli vyučované a aby sa im dostalo požehnaní zo slova Božieho a spoločnej modlitby.

Ani my neprestávajme byť aktívnymi Božími svedkami o Božej dokonalosti, hlavne láske.

Pána Boha nemôžeme pochopiť. Ale to, čo je najčitateľnejšie, najviditeľnejšie je, že všetko koná v láske. Boh je láska. Táto láska presahuje všetko.

- Predkladajme Božej Trojjednosti svoje modlitby, lebo tu Božia zachraňujúca láska tvorí nové veci. Žijeme novú dobu, toto dávajme do našich modlitieb. Prosme za tých, ktorí nesú zodpovednosť za svet – za politikov, ekonómov, etických a sociálnych pracovníkov, aby urobili všetko, čo je v ich silách pre dobro človeka
- Prosme za tých, ktorí znášajú utrpenie, za chorých, za obeť násilia, nespravodlivosti, za obeť prírodných katastrof
- Prosme o Božiu Trojjedinú prítomnosť medzi nami
- Hovoríme s Bohom o tom, že nám chýba láska

Použitá literatúra

- Nový Zákon – Application Bible*, 1999, ISBN: 80-7131-039-5
- Evanjelium podľa Matúša* – Fritz Rienecker, 1989, ISBN: 80-7131-009-3

ThDr. Andrea Lukačovská

14. jún

1. nedeľa po Svätej Trojici

Text: **1J 4, 16 - 21**

Exegetické poznámky

Verš 16: Apoštol Ján vo svojom liste zdôrazňuje Ježišovo dejinné poslanie ako najdokonalejšie potvrdenie lásky nebeského Otca voči ľuďom. Tým, že poslal svojho Syna, poskytol Otec jednoznačný dôkaz o tom, že nás nielen miluje, ale že sám je dokonalou láskou. Nestačí však iba veriť láske, ktorú má Boh k nám, ani len vedieť, že Boh je láska, ale to podstatné a rozhodujúce je žiť v láske, ktorou je Boh. A to je možné iba jediným spôsobom – tak, že zostávame v Bohu a On zostáva v nás. Skutočná láska je tak ovocím a zároveň dôkazom Božieho prebývania v nás.

Verš 17: Ako však možno poznať, že je v nás prítomná takáto skutočná Božia láska? Ján netvrdí, že naša láska voči Bohu je rovnako dokonalá ako Božia láska voči nám – môže však byť ňou napájaná, na ňu plne upriamená a v tomto zmysle „dokonalá“. Ďalej

podáva dva znaky, ktorými sa Božia láska, v nás prebývajúca, vyznačuje: je to dúfanlivosť (gr. „parrésia“ - otvorenosť, neohrozenosť, úprimnosť, odvaha, pevná istota a dôvera) v deň súdu (v súvislosti s Kristovým druhým príchodom) a láska voči bratom a sestrám vo viere. O dúfanlivosti píše Ján už skôr (napr. 2,28; 3,21-22; 5,14-15). Dúfanlivosť dáva veriacemu istotu, že nebude pri Pánovom príchode zahanbený a tiež istotu splnenia našich prosieb a modlitieb. Ján zároveň vždy znovu pripomína istotu Kristovho návratu spojeného so súdom, ktorý bude pre neverných dňom strachu a zahanbenia, ale pre Boží ľud dňom vyslobodenia a veľkej radosti. Dúfanlivosť veriaceho však nie je prirodzenou ľudskou vlastnosťou, ale je založená na Kristovom prebývaní v srdci človeka, na tom, že „aký je On, takí sme aj my v tomto svete“ (v. 17b). To neznamená, že veriaci je podobný Kristovi svojou poslušnosťou a svätosťou, ale je mu podobný svojím postavením pred Bohom – je Božím synom v Božom Synovi a skrze Neho, narodený z Boha (5,18).

Verš 18: Dôsledkom dokonalej lásky je okrem dúfanlivosti aj sloboda od „strachu“ (gr. „fobos“ - bázeň, úzkosť, obava, útek a i.) a „úzkosti pred trestom“

(gr. „kolasis“ – doslovne „trápenie, muky“; iba 2 miesta v NZ, okrem v. 18 ešte Mt 25,46, tam „večné trápenie“). To znamená, že v skutočnej, dokonalej kresťanskej láske nie je miesto pre strach - vo význame obavy z niečoho zlého. Niečo iné je bázeň v zmysle zvrchovanej úcty a vážnosti, ktorá je prirodzeným dôsledkom vedomia Božej veľkosti a moci a má byť vždy spojená s láskou k Bohu, ako zdôrazňuje M. Luther v Malom Katechizme (máme sa Pána Boha báť a Ho milovať). Preto nie je možné mať lásku k Bohu a zároveň sa pred Ním v strachu skrývať (ako napr. Adam s Evou po odhalení ich priestupku (1M 3,8-10), por. tiež R 8,14-15; 2Tim 1,7).

Verš 19: Na základe uistenia, že sme ako On (v. 17), teda že sme Božie milované deti, tak dostávame dvojité slobodu: jednak od strachu, ktorý je predzvesťou trestu za hriechy, a predovšetkým slobodu, v ktorej Boha milujeme (gr. „agapómen“ - indikatív bez pripojeného predmetu). Nejde preto o výzvu k nášmu úsiliu a konaniu, ale konštatovanie skutočnosti prítomnej v živote veriaceho. Jej zdrojom a dôkazom je to, že On prv miloval nás. Božia láska je vždy prvá, a naša láska k Nemu je odpoveďou na Jeho

nezaslúženú iniciatívu. Najvlastnejšou charakteristikou kresťana je teda odraz Božej lásky (gr. „agapé“) nerozdielne vo vzťahu k Bohu i bratom a sestrám vo viere.

Verše 20-21: Preto dokonalá láska, ktorá prináša slobodu od strachu, zároveň oslobodzuje od nedôvery a nenávisť voči iným. Ako sa Božia láska voči nám stáva dokonalou vtedy, keď sa navzájom milujeme, podobne aj naša láska voči Bohu dosahuje svoj cieľ v spoločenstve lásky s ostatnými Božími deťmi. Samozrejme je jednoduchšie milovať a slúžiť viditeľným ľudským bytostiam, ako neviditeľnému Pánu Bohu. Preto ak zlyhávame v tom, čo je ľahšie, vôbec nedokážeme splniť to, čo je náročnejšie. To Ján zdôrazňuje aj zhrnutím lásky k Bohu a ľuďom do jedného prikázania (por. 3,23), v duchu Ježišovej sumy zákona (Mt 22,37-40, por. 5M 6,4 a 3M 19,18). Preto nikdy nesmieme oddeľovať to, čo sám Ježiš spojil – v tom je dôkaz pravosti našej viery.

Návrh propozície

Dokonalým prejavom viery v Boha je láska:

1. *Boh nám ju dá do srdca, ak sme otvorení Jeho prebývaniu.*

2. *Oslobodí nás od strachu a nedôvery voči Nemu i ľuďom.*

Myšlienky ku kázni

Je veľa možností, ako vyjadriť pred ľuďmi svoju vieru v Boha a príslušnosť k spoločenstvu veriacich.

Jednou z nich je nosenie symbolu kríža alebo iného kresťanského symbolu na viditeľnom mieste.

Ďalšou je dať najavo príslušnosť k cirkvi viac či menej pravidelnou návštevou bohoslužieb alebo iných cirkevných aktivít, venovaním svojho času alebo financií v rámci jej služby – a to nielen v nedeľu, ale aj počas všedných dní. Všetky tieto spôsoby sú dobré a správne a nemali by chýbať ani v našom živote viery.

Biblické svedectvo však často prízvukuje, že ak by naše prejavy viery boli vyčerpané iba týmito možnosťami, predsa by nám chýbalo to najpodstatnejšie. A čo je tým najpotrebnejším, najdôležitejším a dokonalým prejavom viery v Boha? Podľa apoštola Jána je dokonalým prejavom viery v Boha láska.

Ján zachytil vo svojom evanjeliu Ježišove slová: „Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď sa budete vzájomne milovať.“ (J 13,35). Nie

nadarmo je Ján nazývaný aj apoštolom lásky. Vo svojom evanjeliu a listoch hovorí o láske na viac ako 60 miestach. Ján však nehovorí o hocijakej láske. Nie je to pre neho slovo, pod ktorým si môže predstaviť každý, čo chce. Je zaujímavé, že pôvodný grécky text NZ rozoznáva štyri rôzne výrazy pre „lásku“, každý s iným významom. A preto náš jednoduchý preklad slovom „láska“ nemôže bez upresnenia vyjadriť, o ktorom druhu lásky je reč. Ján v našom texte hovorí o láske, označenej v pôvodnom texte „agapé“. Aká je to láska?

Iný apoštol – Pavel vystihuje vlastnosti tejto lásky nasledovne: „Láska (agapé) je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, láska sa nevypína, nenadýma sa, nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nezmysľá zle, neraduje sa z nepravosti, ale teší sa s pravdou, všetko znáša, všetkému verí, všetkého sa nádeja, všetko pretrpí.“ (1K 13,4-7) Práve takáto láska má byť dokonalým prejavom našej viery v Boha.

Aká je však skutočnosť? Môže niekto povedať, že má v plnej miere dokonalú lásku voči Bohu aj voči ľuďom? Apoštol zdôrazňuje, že dokonalá láska nepochádza z prirodzených schopností človeka, ale Boh ju dáva do srdca, ktoré

je otvorené Jeho prebývaniu. Iba také srdce môže v Nehu uveriť a spoznať lásku, ktorú má ku všetkým ľuďom (v. 16). Ak teda túžime po dokonalejšej láske, ak chceme svoju vieru pred inými vyjadriť dokonale, je to možné iba jediným spôsobom – plne otvoriť srdce Božiemu prebývaniu a pôsobeniu skrze Duchu Svätého.

Božia láska však má aj svojich nepriateľov. Jeho prebývaniu v našich srdciach sa stavajú do cesty viaceré prekážky, ktoré je potrebné prekonávať na ceste nášho posvätenia. Medzi najväčšie prekážky, brániace tomu, aby sa Božia láska v nás stávala dokonalou, patria strach a nedôvera. Je to jasne viditeľné už v živote prvých ľudí – Adama a Evy, ktorí boli stvorení a uspôsobení pre spoločenstvo dokonalejšej lásky s Pánom Bohom i sebou navzájom. Keď sa však nechali zviať predstavou, že môžu byť ako Boh, že sa môžu bez Boha obísť, vstúpili do ich života strach a nedôvera. Zo strachu sa začali pred Bohom skrývať medzi stromy záhrady, a neskôr sa navzájom začali obviňovať zo zodpovednosti za to, čo sa stalo. To je situácia, ktorú máme spoločnú, všetci bez rozdielu, a sami z vlastných síl ju nedokážeme zmeniť. Bohu však nič nie je nemožné – ak Mu otvoríme

svoje srdcia, oslobodí nás od strachu a nedôvery voči Nemu i ľuďom.

Použitá literatúra

Matthew Henry Commentary on the Whole Bible. Dostupné na biblestudytools.com/commentaries/matthew-henry-complete/
STOTT, John R.W.: *Janovy listy*.
Vyd. Porta Libri, Bratislava. ISBN 80-89067-20-4

Mgr. Kristián Kostecký

21. jún

2. nedeľa po Svätej Trojici

Text: **L 19, 1 - 10**

Exegetické poznámky

Verš 1: Potom vošiel do Jericha a prechádzal cezeň

Príbeh o Zacheovi sa nachádza iba u Lukáša. Meno Zacheus sa na inom mieste v Novej Zmluve nenachádza (*Zakkai* znamená čistý.). Predchádzajúci i tento príbeh situuje Lukáš do okolia Jericha. Jericho bolo jedno z najstarších starovekých miest, 8 km od Jordánu. Za čias Ježiša bolo zväčša opustené, ale Herodes Veľký dal vystavať nové Jericho, južne od toho starého. Keď Lukáš píše, že sa Ježiš blížil k Jerichu, pravdepodobne mal na mysli nové.

Verš 2: bol nad colníkmi

Lukáš ho nazýva *architelónés*. toto je jediný výskyt tohto slova v Novej Zmluve. Pravdepodobne označuje človeka, ktorý mal dohľad nad istou oblasťou, pričom mal pod sebou tamojších mytníkov. Tento región v tom

čas prosperoval, preto niet divu, že bol Zacheus bohatý. Paralelu môžeme nájsť v 18,18. Na oboch miestach sa výraz spája s výrazom *plúsios*, bohatý.

Verš 3: žiadal si vidieť Ježiša

Slovo *zéteó* možno preložiť ako „túžil vidieť Ježiša“, či skôr „snažil sa vidieť Ježiša“. Zvesť o Ježišovi teda poznal, ako aj to, že stoluje s colníkmi a hriechnikmi, preto ho chcel vidieť na vlastné oči. Týmto Lukáš tvorí spojenie so samotným záverom príbehu. Zacheus sa snaží vidieť Ježiša a pritom nevie, že on sám je hľadaný a zachraňovaný, lebo Syn človeka hľadá a zachraňuje (v.10).

Verš 4: vyliezol na divý figovník

Figovník bol masívny strom s výškou 9-12m, krátkym kmeňom a doširoka rozvetvenými konármi, ktoré boli schopné uniesť dospelého človeka.

Verš 5: v tvojom dome musím dnes zostať

Na prvý pohľad prozaický výrok môžeme vnímať v širšom kontexte. Slovo *sémeron*, teda dnes, sa opakuje v súvislosti oznámenia spásy (19,9; 2,11; 4,21; 5, 26; 13, 32). Taktiež neosobné sloveso *dei* sa používa na označenie dôležitých zvrátov v príbehu, ktoré

spôsobuje Boh (2,49; 4, 43; 9, 22; 13, 16; 17, 25; 21, 9; 22, 37; 24, 7 a v Skutkoch). Keď Ježiš vysielal učeníkov (9,4; 10,7), káže im zostať (*menó*) v niekoho dome ako hosť. Keď teda Zacheus prijíma Ježiša, dostáva možnosť prijať proroka a zvesť o Božom Kráľovstve. Tieto slová, ako je pre Lukáša typické, naznačujú Božie vedenie.

Verš 6: a prijal ho s radosťou

S rovnakou radosťou a pohostinnosťou, ako Zacheus prijíma Ježiša, prijíma ho aj Marta. Lukáš tu používa rovnaké slovo *hypodechomai*, pohostinnosť a radosť je vyjadrená participiom *chairón*, čo naznačuje prehlbenie tejto radosti ako mesiášskej (napr. 1, 14; 2, 10; 6, 23; 8, 13; 10, 17.20). Za povšimnutie stojí spojenie tejto radosti s kajúcnosťou (15, 5.7.10.32). pocta, ktorej sa mu dostalo tým, že bol Ježišom oslovený, v ňom vyvoláva veľkú radosť a nadšenie.

Verš 7: Všetci, ktorí to videli, reptali a hovorili: K hriechnemu človeku vošiel

Lukáš uvádza, že reptali, teda sa v tichosti ponosovali medzi sebou, všetci *pantes*. Takáto reakcia je u Lukáša typická pre učiteľov Zákona a farizejov.

Teraz však rozširuje toto označenie aj na učeníkov aj na protivníkov.

Verš 8: Ale Zacheus vstal a povedal Pánovi

Sloveso *statheis* doslova znamená „stál“, chce povedať, že sa zastavil na ceste domov, zadržal, aby verejne predniesol tieto slová. Nehovorí ich však k zástupu, ktorý ním pohrdal, ale Ježišovi, ktorý videl ušľachtilosť jeho srdca.

...polovicu majetku dávam chudobným...

V oboch vetách je použitý prítomný čas (*didómi* – idikatív prezenta aktívneho, 1 os. sing.). Prekladáme ho nedokonavým vidom, aby bolo zjavné, že sa tu hovorí o opakovanej, bežnej praxi a nie jednorazovom veľkorysom čine. Dávanie almužny je u Lukáša konkrétnym prejavom spravodlivosti (6,30.31.38; 11,41; 12,33; 16,9; 18,22.29). Je však potrebné povedať, že aj keď išlo o veľkorysé konanie, stále mu ostávala polovica majetku, určite tým neschudobnel.

...a ak som oklamal niekoho v niečom, vraciam to štvornásobne.

Oklamal, *sykofanteo*, je spojené s vydieračstvom a násilným vymáhaním

(Ján používa rovnaké slovo v spojení s colníkmi a vojakmi (3,13.14). Toto podmieňovacie súvetie nenaznačuje, že by sa Zacheus dopúšťal takéhoto konania.

Štvornásobná náhrada sa uvádza v súvislosti s ukradnutou ovcou v Ex 22,1; 2S 12,6. V Lv 6,5 a Nm 5,6 - 7 sa žiada za každú vec plná náhrada a „päťina navyše“. *Mišna* mení štvornásobnú náhradu na dvojnásobnú. V tomto Zacheus dodržiaval najprísnejšie požiadavky Zákona.

Verš 9: Dnes sa stalo spasenie tomuto domu

Stavba vety je nezvyčajná (*egeneto*), verš tvorí prepojenie s veršom 5. Spása sa v tomto príbehu „deje“ tým, že Ježiš navštevuje colníkov dom a Zacheus rozdáva majetok chudobným.

...pretože aj on je synom Abrahámovým.

Ježišov výrok zahrňuje Zachea medzi pozhnaných (*hyios*, syn) napriek tomu, že bol svojimi súkmeňovcami opovrhovaný kvôli svojmu zamestnaniu. Syn Abrahámov je výraz pre skutočného Žida. Tým je nie len ten, kto je z rodokmeňa Abrahámovho, ale aj ten,

kto „kráča v stopách“ Abrahámovskej viery (R 4,12).

Uprostred tejto vety dochádza k posunu. Zatiaľ, čo v prvej časti Ježiš hovorí Zacheovi, že sa spása stala jeho domu, v druhej časti hovorí „veď i on“, teda výpoveď smeruje k zástupu.

Verš 10: Lebo Syn človeka prišiel hľadať a spasiť, čo bolo zahynulo (možný preklad: čo bolo stratené).

Kľúčový verš v Evanjeliu podľa Lukáša. Syn človeka je mesiášsky titul. Slová *hľadať* a *spasiť* vyjadrujú zhrnutie Ježišovho plánu – priniesť spásu, ktorá znamená večný život a Božie kráľovstvo (18,18;18,25). Spojenie *spasiť čo bolo zahynulo* nesie rovnaký význam ako v podobenstve o stratenom synovi *stratený a našiel sa*, teda *bol mŕtvy a ožil*. Najbližšia paralela je v 5, 32: „Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnych kajať sa“. Výrazy týkajúce sa hľadania strateného pripomenú čitateľovi najmä podobenstvá o pokání 15, 3-32.

Príbeh o Zacheovi, sa nachádza iba v Evanjeliu podľa Lukáša. Chce nám dať odpoveď na otázku: „Kto bude spasený?“ a vychádza pritom z postoja človeka k majetku. Takýmto príbehom je aj príbeh O bohatom mládenčovi

v 18, 18-23. Tieto dva príbehy však stoja v ostrom kontraste. Bohatý mládenec nevedel predať svoj majetok a ísť za Ježišom. Pre Zachea majetok nie je prekážkou, ale robí mu zlú povesť. V synagóge ho nemali radi, pohrdali ním. Niektoré komentáre uvádzajú, že svoj majetok získaval nečestne, ale to na základe textu nemožno povedať, možno to len predpokladať z bežnej praxe.

Zacheus bol nevelkého vztahu, možno mal v sebe skrytý sklon presadzovať sa a získavať uznanie, čo mu taktiež na oblúbenosti nepridávalo. Kvôli výške mohol byť terčom výsmechu.

Zacheus túži vidieť Ježiša. Nie je to „zbožná túžba“, skôr iba zvedavosť, ale aj tú možno považovať za konanie Božieho Ducha v jeho živote.

Ježiš v texte hovorí málo, skôr koná. Prehovorí k Zacheovi, čo vzbudí nevôľu. Dokonca mu hovorí, že musí zostať v jeho dome. Zachea pokladali za „hriešnika“. On však ochotne a s radosťou prijíma Ježiša. Prehlasuje, že už rozdáva polovicu majetku chudobným a že to nie je len jednorázové gesto. Dodržiava príkazy, pred zákonom by bol teda spravodlivý.

Zacheus už koná skutky spravodlivosti, napriek tomu potrebuje Ježiša. Ten ho vyhlasuje za syna

Abrahámovho aj napriek povolaniu, ktorým iní pohrdajú.

Mravné ponaučenie z príbehu by preto mohlo znieť, že zdanie klame. Všetko u colníka svedčilo o tom, že je možné ho podplatiť, on však jedná spravodlivo a podľa Ježišových slov je „potomkom Abrahámovým“.

Výklad (napr. Gooding, D. *Lukášovo evanjelium*. 1994.), ktorý je postavený na „obrátení“ Zachea, ktorý mal najprv nutkanie zarábať peniaze a následne, potom čo ho oslovuje Ježiš, cíti potrebu rozdať svoj majetok ako znak svojho obrátenia, je používaný často, avšak menej pravdepodobný. Sloveso dávať je totiž v prítomnom čase, teda Zacheus to už koná a dokonca opakovane. Textu zodpovedajúce by bolo, že už tak koná, avšak nenachádza v tom pokoj a spravodlivosť. Aj keď treba mať na pamäti, Lukášov dôraz, že odovzdanosť srdca symbolizuje odovzdanie majetku.

Zvestným obsahom textu je skôr vyjavenie, že človek môže robiť spravodlivé skutky pred zákonom, ale až ospravedlnenie a spása, ktorú dáva Ježiš, robí človeka spravodlivým, dáva mu spásu a spôsobuje radosť v živote. Lebo tým, že Ježiš nájde hriešnika, hriešnik nájde spásu.

Príbehy pred aj po príbehu o Zacheovi podávajú zvesť o Ježišovi ako o prorokovi, ktorý kráča cestou k smrti a hovoria o ľuďoch, ktorý sa okolo neho vytvára. Radostná zvesť sa šíri medzi chudobných a odvrhnutých, ktorí sú bezmocní ako deti. Všetkých prorok prijíma a oni ho radostne vítajú. Odvracia sa iba bohatý mladík, ktorý sa cítil byť istý pred zákonom.

Návrh propozície

Ježiš prichádza – musí ostať v našom dome

1. aby hľadal a spasil, čo bolo zahynulo,
2. aby pôsobil radosť.

Myšlienky ku kázni

2. nedeľa po Trojici – Vážne pozvanie

Lukáš podáva príbeh o Zacheovi tak, že si ho vieme dobre predstaviť, doslova ho pri čítaní vidíme pred očami. Predstavuje nám Zachea. Mená v Biblii nie sú náhodné, upozorňujú nás na vlastnosti človeka. Zacheus by znamenalo *čistý*.

Bol to človek nízkeho vztahu, ale vysokého postavením. Zacheus bol vysokým úradníkom nad vyberačmi daní v jednej oblasti rímskej provincie Judea. Vyberači daní neboli u ľudí oblúbení. Mali danú sumu, ktorú museli

na daniach vybrať, ale často vyberali viac, ako bolo predpísané. Rozdiel si nechávali pre seba. Nadriadený funkcionár mal určite značný podiel na tomto zisku. To bol zrejme jeden zo zdrojov, z ktorých si Zacheus vybuďoval svoj luxusný život. Zrejme sa necítil spokojný. Polovicu svojho majetku dával chudobným, naplňal zákon, možno preto to meno *čistý*, ale nenachádzal pokoj. Ľudia ním opovrhovali, cítil, že je vyvrhel.

Keď sa dopyčul, že do Jericha prišiel ten prorok Ježiš, ktorý práve s takými ľuďmi, akým bol Zacheus, teda s colníkmi a hriešnikmi, sedáva za jedným stolom, debatuje a jedáva, chcel Ho vidieť. Musel Ho vidieť. Tak veľmi Ho túžil vidieť, že neváhal vyliezť na figovník. Figovník bol masívny strom s výškou 9-12m, krátkym kmeňom a doširoka rozvetvenými konármi, ktoré boli schopné uniesť dospelého človeka. Inak by nič nevidel, bol nízky, zástup mu bránil vo výhľade. K Ježišovi sa tislo mnoho ľudí.

Ježiš prichádza. A keď prichádza, musí o ňom byť počuť. Na to, aby Zacheus túžil vidieť Ježiša, musel o ňom počuť, musel vedieť, že vošiel do Jericha, počuť o tom, že stoluje s hriešnikmi. Až keď počul o takomto prorokovi, zatúžil

Ho aspoň vidieť, na viac si netrúfal. Bol zvedavý, ale neočakával, že Ježiš zmení jeho život. No už aj to, že túžil vidieť Ježiša, je pôsobenie Ducha Svätého. Túžil, chcel, lebo počul. Aj na tomto mieste nám Písmo pripomína, že viera je z počutia. Na to, aby sme vedeli, že Ježiš prichádza, musí sa zvest' o ňom šíriť, musí byť počuť. To je veľká úloha, pred ktorú sme postavení aj my. Na to aby Ježiš vstúpil do našich domácností, tak ako vstúpil do Zacheovej, musí byť zvest' o ňom počuť, aj z našich úst, pre naše rodiny.

Ježiš prichádza. Prichádza lebo predmetom Jeho záujmu, starostlivosti a lásky je človek. Stratený človek. Ježiš oslovuje strateného človeka menom. Aj Zachea oslovil menom. Nepoznal ho, možno o ňom počul už nejakú klebetu, asi nie veľmi lichotivú. Napriek tomu Ježiš prichádza, zastane pri figovníku a osloví ho menom: Zacheus, zostúp rýchlo, lebo v tvojom dome musím dnes zostať. Napriek tomu, že Zacheus je opovrhovaným človekom, neoblúbeným a mnohí sa nad tým, že Ježiš chce vstúpiť do jeho domu pohoršili, Ježiš na to ohľad neberie. Ježiš prichádza, oslovuje ho menom, aby ho učinil spravodlivým. Vo vnútri, ale aj navonok, pred ľuďmi.

Aj nás oslovuje menom. Nestojíme na figovníku, ale sme zhromaždení v chráme. Tu nás oslovuje menom a tak ako Zacheovi, aj nám hovorí: *Musím ostať v tvojom dome*. Nie je to nutné pre Ježiša ostať v Zacheovom dome. Je to nutné pre Zachea a jeho dom. Ježiš mohol povedať: *Musím ostať v tvojom dome, lebo ty ma potrebuješ*. Nie je nutné pre Ježiša, aby prišiel a ostal v našom živote, v našom dome. Je to nutné pre nás. Ježiš hovorí: *Musím ostať v tvojom dome, aby som našiel, čo je potrebné zachrániť*.

A aká je reakcia Zachea na tieto slová? Nerozmýšľa o tom, čo povedia ľudia. Nehladí na to, ako si medzi sebou šušajú a pohrdajú ním. On rýchlo zliezol z figovníka a prijal Ježiša s radosťou. Zacheus je radostný, plný nadšenia. Spontánne zlezie z figovníka a vedie Ježiša k sebe domov. Odrazu však zastane a ako keby sám seba chcel ospravedlniť hovorí Ježišovi pred zástupom: *Ajhľa Pane, polovicu majetku dávam chudobným a ak som niekoho oklamal v niečom, vraciam to štvornásobne*. Taký bol zvyk podľa židovského práva. Zacheus dodržiava dokonca ten najprísnejší príkaz, lebo by stačilo, aby vrátil dvojnásobok. Týmito slovami uisťuje Ježiša, že nekradne, je

spravodlivý pred zákonom, a tí čo ho ohováraajú a pohrdajú ním kvôli jeho práci, nemajú pravdu. Sám chce očistiť svoje meno a byť v Ježišových očiach spravodlivý.

Zacheus teda cítil, že niečo v jeho živote nie je v poriadku. A do tohto jeho neporiadku vstupuje Ježiš a hovorí: Syn človeka prišiel hľadať a spasiť, čo bolo zahynulo.

Čo v našom živote potrebuje, aby to Ježiš našiel a spasil? Čo potrebuje uzdravenie? My sme kresťania, sme Kristovi. A preto vieme, že Krista potrebujeme každý deň. Aby hľadal a spasil to, čo nás vedie k záhube. Ježiš prichádza, aby spasil, čo bolo zahynulo. Pre nás pripravil všetko, čo potrebujeme k blahoslavenému životu. Jedine On dokáže spasiť- urobiť človeka skutočne spravodlivým. Človek, ktorého Ježiš urobí spravodlivým, získava neočakávané dobro, získava omnoho viac, než si dokáže nielen želať, ale vôbec predstaviť. Vyvedie človeka z temnoty a dá voľnosť (Ž 18, 20). Ježiš prichádza aby pôsobil radosť.

To, že Ježiš nachádza toho, ktorý bol stratený, znamená víťazstvo. Spása je víťazstvo nad pokušením, že majetok budeme pokladať za šťastie. Je to víťazstvo nad zlou povestou, ktorá

nás sprevádza, víťazstvo nad ľudským opovrhnutím. Spása je víťazstvom nad všetkým, čo stojí medzi nami a Ježišom.

Človek sám, svojimi takzvanými dobrými skutkami toto ospravedlenie nemôže dosiahnuť, ale keď získa radostnú istotu, že ho Pán Boh napriek všetkému prijíma, akceptuje, otvárajú sa pred ním nové obzory, on sám sa stáva novou bytosťou. Život človeka, ktorý sa v dôsledku ospravedlnenia, prijatého od Pána Boha stal novou bytosťou, život takéhoto človeka má byť plný radosti a z radosti aj dobrých skutkov.

V prvom liste Jána, 3. kapitole čítame: Deti, nemilujte slovom ani jazykom, ale opravdivo. Život kresťana je radostným životom. Radovať sa nemá iba sám v sebe a pre seba, ale jeho radosť sa má šíriť. Pretože my sme poznali lásku, keď za nás Kristus zomrel, máme ju šíriť. Dokazovať lásku k blížnym nie len slovom, ale skutkom a opravdivo. Áno aj slovom, Božím slovom, ale aj životom Kristových učeníkov. Ak vidíme brata trpieť, nemáme si zavrieť srdce.

Radosť, ktorú nám Kristus daroval, je aj radosťou služby bratom a sestrám. Nie je to cesta pohrdania a výsmechu, akou kráčali tie zástupy, čo ponížovali Zachea. Nie je to cesta lakomosti. Nie je to cesta hanby. Je to cesta radosti, lebo Syn

človeka prišiel. Prišiel hľadať a spasť, čo bolo zahynulo. A spása, ktorú nám On dal, je večná radosť z Jeho prítomnosti.

Použitá literatúra

<https://biblehub.com/interlinear/luke/19-1.html>

Grešo, Ján. *Kázeň pri príležitosti Pamiatky reformácie* In: http://www.ecavba.sk/kazne_detail.php?id=2572&r=2

Gooding, David. *Lukášovo evangelium*.

Praha: Návrat domů. 1994

Johnson, Luke T. *Evangelium podle Lukáša. Sacra pagina*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2005.

Mgr. Michaela Ravasz Pogányová, PhD.

28. jún

3. nedeľa po Svätej Trojici

Text: Ef 2, 1 - 10

Exegetické poznámky

V našom denno-dennom teologickom slovníku sme si zvykli veľmi často používať známe reformačné heslá: *sola gratia, sola fide, sola redemptione Christi*. Pre človeka vychovaného v evanjelicko-kresťanskom duchu sa stali zdrojom hrdosti a konfesionalnej identifikácie. Hrdosť je síce na mieste, ale opodstatnená len vtedy, ak sú nám jej korene rovnako blízke, ako boli kedysi blízke tým, ktorí stáli pri ich zrode. V opačnom prípade sa stávajú tieto pravdivé výroky len bezduchou nostalgickou spomienkou na časy minulé.

Vybraný biblický text ponúka hlbavé ponorenie do zmyslu spomínaných reformačných hesiel. Prevedie nás pesimistickým údolím bez Krista až do raja pozitivizmu s Kristom. Toto spojenie pesimizmu a optimizmu, zúfalstva a viery, tvorí osviežujúci realizmus

Bible. Autor textu vykresľuje a dáva na známosť to, čím je človek podľa svojej prirodzenosti a čím sa stáva z milosti. V závere nezabudne ani na pomyselný kompas, ktorého kurz nás vedie tak, aby sme z toho Kristom získaného raja pozitivizmu nezišli. Stručný exegetický výklad rozdelíme do troch častí, ktoré sú smerodajné pre kompozíciu kázne.

Verše 1-3: V prvom rade si všímame zaujímavý fakt, že v týchto prvých veršoch popisujúcich ľudský stav sa ani v jednom momente nespomína Božia aktivita a jednanie. Z toho vyplýva stav, v ktorom by sme sa nachádzali a aj dnes môžeme nachádzať bez Božej činnosti v našom živote, ale aj to, že za svoj stav si môžeme úplne sami. Je to stav všetkých ľudí bez Krista. Je to biblická diagnóza padlého človeka v padlej spoločnosti kdekoľvek vo svete.

V druhom rade si všímame, že užívanie 2. os. pl. (v. 1 – 2) sa neskôr mení z pohľadu autora na 1. os. pl. (v. 3). Môže v tom byť výraz participácie autora s adresátmi, že taktiež nebol imúnny voči tomuto stavu, ale zároveň môže byť to *vy/vás* v prvom rade poukázaním na svojich čitateľov z pohanov v Malej Ázii a následným *my* vyjadrenie svojej židovskej identity. Interpretovať to môžeme rôzne, ale zámer je ten istý:

nejde o židov ani pohanov, ale reč je o celom ľudstve, ktoré nemá Boha. Sme v rovnakej situácii. Stojíme v nej ako ľudstvo bez Krista. Aká je situácia ľudstva bez Krista?

Mŕtvota. To je hneď prvé, čo ako dôsledok autor listu spomína. Neopomína ani príčinu tohto stavu, ktorú charakterizujú slová *priestupok* (*παραπτώμα*) a *hriech* (*ἁμαρτία*). Keďže ich forma v D pl. neobsahuje určitý člen, je zrejmé, že nejde o vyjadrenie prostriedku, ktorým k usmrteniu došlo, ale o mieru, podľa ktorej sa človeku dostalo, čo mu patrilo. Prvý výrok označuje v gréčtine určitý chybný krok, prekročenie známej hranice. Druhý výrok označuje minutie cieľa, nedosahovanie štandardu. *Summa summarum* vidíme vo význame týchto slov aktívny aj pasívny aspekt ľudského konania bez Krista. Hovoríme o priestupkoch a hriechoch spôsobujúcich umŕtvenie spočívajúcich vo vykonaní zlých skutkov na jednej strane, ale aj o priestupkoch a hriechoch spočívajúcich v zanedbaní dobrých skutkov. Pred Bohom stojíme ako vzbúrenci aj stroskotanci zároveň. Mŕtvymi sme vtedy, keď sme vzdialení od spásy, v hriešnom odlúčení od Boha.

Zotročenie. Autor spomína aj to, že sme v spomínaných prestúpeniach a hriechoch žili (evanjelický preklad), v gr. preklade čítame chodili (*περιεπατήσατε*). Ide teda o pretrvávajúci stav neslobody v zajatí temných síl. Vo v. 2 a 3 ich Pavol menuje: svet, telo, diabol. Pod prvým spomínaným termínom ide o systém spoločenských hodnôt, ktorý je Bohu cudzí. Pri diablovej nesmieme zabúdať na to, že Písmo ho označuje nielen ako pôvodcu pookušenia k hriechu, ale aj ako „leva“ a „vraha“ (1Pt 5, 18). Ide teda o veľmi vážne – život ohrozujúce – zotročenie. Pod posledným termínom si nepredstavujeme živé tkanivo, ktoré kryje našu kosru, ale označenie našej padlej, sebeckej ľudskej prirodzenosti. Je potrebné pritom podotknúť, že žiadosti tela, ktoré autor spomína, nie sú vo svojej podstate zlé. Žiadosť po jedle, spánku alebo sexe nie je zlá, pretože Pán Boh stvoril ľudské telo práve takým spôsobom. Avšak až vtedy, keď chuť na jedlo sa stane obžerstvom, túžba spať lenivosťou a žiadosť po sexe chlipnosťou, vtedy sa prirodzené žiadosti menia na hriechne žiadosti. Deje sa tak vždy vtedy, keď sa egocentrizmus dostáva na predné miesta v živote človeka. Kdekoľvek „ja“ pozdvihuje svoju hlavu proti Bohu alebo

človeku, tam je „telo“. Prv než nás Ježiš Kristus oslobodil, boli sme podriadení útlaku zvonku aj zvnútra. Vonku bol „svet“, vo vnútri bolo „telo“. Nad oboma a činný prostredníctvom oboch bol zlý duch, diabol. Nemožno ale takýmto spôsobom preniesť zodpovednosť za svoje zotročenie na „svet, telo a diabla“ a seba zbaviť akéhokoľvek obvinenia. Naopak, je dôležité vidieť, že v týchto veršoch „vy“ a „my“ nie je stotožnené s týmito silami, ale je od nich odlíšené, hoci nimi zotročené. My sami sme však označení vo v. 2 ako *synovia neposlušnosti*.

Odsúdenie. V závere 3. verša autor píše: „*boli sme od prírody deťmi hnevu ako aj ostatní*“. Nemožno nespomenúť, že Boží hnev nie je taký ako ľudský hnev. Nejde o zlú náladu, aby Boh mohol každú chvíľu stratiť nervy, ani zlovôľa, ani zlomyselnosť, ani nevraživosť, ani pomstychtivosť. Je to božská reakcia na jedinou situáciu: zlo. Boží hnev je osobné, spravodlivé, neustále nepriateľstvo k zlu, jeho odmietnutie urobiť s ním kompromis.

Sledujúc tieto tri verše, dostávame sa k zhrnutiu prvých troch kapitol listu Rímskym. Smrť, otroctvo a odsúdenie: toto sú tri veci, ktoré autor listu spolu predkladá, aby poukázal na náš

beznádejný stav. Samozrejme, toto nie je celá pravda o ľudstve. Nehovorí tu predsa nič o „Božom obraze“, na ktorý bol človek pôvodne stvorený a ktorý – teraz rozhodne poškodený – si človek zachováva. Diagnóza ľudstva je jasná: Bez Krista je človek mŕtvy za priestupky a hriechy, zotročený svetom, telom a diablom, je odsúdený a je pod Božím hnevom. Táto radikálna nemoc si vyžaduje radikálne liečenie.

Verše 4–7: Keď je nám známy stav ľudského pokolenia bez Krista, ukazuje autor na to, čo Boh s touto našou, nie Jeho, situáciou ráčil urobiť. Táto pasáž nám dáva odpoveď na otázku: Čo Boh urobil?

Ponajprv si všímame na začiatku tejto pasáže silné *ale*. Doposiaľ autor listu túto spojku nepoužil. Táto spojka je vyjadrením radikálnej zmeny v dôsledku Božej aktivity. Počnúc týmto veršom, všímame si, že Boh je iniciátorom a konateľom v katastrofálnej ľudskej situácii. Zdôrazňuje dôsledok Božieho konania: zachránil nás. Termín *σεσωσμένοι* použitý vo v. 5 je dokonavým prídavným minulým. Chce byť tak z pera autora zdôraznené, že výsledky tejto záchrany v minulosti majú trvalý charakter. Ako ľudia sme nielen boli, ale aj zostaneme zachránení.

Zároveň v tom istom verši aj vo v. 6 vidíme spôsob, akým to vykonal. *Obživil nás s Kristom* (v. 5), *vzkriesil nás spolu s Ním* (6b) a *posadil v nebesiach* (6b). Tri zmienené slovesá (obživiť, vzkriesiť, posadiť) sa hovoria o troch po sebe nasledujúcich historických udalostiach v ceste záchrany Ježiša Krista, ktoré nazývame vzkriesenie, vstúpenie a posadenie po pravici Božej. To vyjadrujeme aj vyznávajúc krédo: „*Tretí deň vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesá, sedí na pravici Boha Otca...*“ Všetko toto už je skutočnosťou teraz, ale len s Kristom. Len v zjednotení s Kristom má ľud účasť na Jeho vzkriesení, vstúpení a intronizácii. Luther si toto uvedomujúc preto hovorí: „*On (Kristus) neostal pre seba, ale všetko platí pre nás... Naše vzkriesenie a život v Kristu sa už začal a je tak určitý, ako by už bol ukončený, bez toho, že by bol skrytý a nie zjavný... Lebo ako je pravdou, že Kristus vstal z mŕtvych, tak máme už za sebou hlavnú časť vzkriesenia... Máme za sebou viac ako polovicu vzkriesenia, lebo hlava a srdce sú už hore... Ba i vyše polovice vzkriesenia je hotové, lebo krstom vo viere sme už dokonale vstali.*“ Aby sme však mohli participovať na tomto Kristovom diele spasenia, je nevyhnutná viera, ktorá predstavuje pomyselné spojivo

medzi ľuďom a Kristom s Jeho spasením. Avšak ani tú nie je schopný ľud zo svojej vlastnej sily vyprodukovať.

Verše 8–10: Posledná pasáž textu nám dáva odpoveď na otázku: Prečo to Boh urobil?

Odsúdený sa nedokáže oslobodiť, mŕtvy vzbudiť k životu, topiaci sa nedokáže chytiť za vlasy a vytiahnuť z vody, tak rovnako ani ľud z hriechu v ústrety spaseniu. Preto to Boh urobil za nás. Avšak, aby to celé malo zmysel a úžitok pre človeka, potrebuje vnímať správny vzťah v pomere k Bohu. Aj v tom sa snaží autor listu adresátov poučiť. Pomer k Bohu je správny len vtedy, keď sa človek neopiera o seba, ale o Boha. Nejde o našu predpokladanú zásluhu, ale o Jeho nezaslúženú priazeň. Preto ľudstvo mohlo byť vyslobodené len z milosti Božej, pretože milosť je tou nezaslúženou priazňou.

Zatiaľ čo v bežnom živote je ľudstvo nabádané, ba až nútené, k aktivite, vo veciach spásy sa uplatňuje jedine viera. Táto viera sa však nesmie stať zásluhou, pretože tá ospravedlňujúca milosť spomenutá v texte má ostať darom Darcu a nikdy nemá byť znížená na hodnotu odmeny činiteľovi skutkov. Nikdy nemôže ľudstvo premýšľať o tejto Božej záchrane tak, akoby to

bola nejaká transakcia medzi Bohom a nami, kde Boh prispieva milosťou a my prispievame vierou. To ale nesmie byť povzbudením alebo podporou k duchovnej pasivite. Dobré skutky sú pre spasenie nevyhnutné nie ako jeho prostriedok, ale ako jeho dôsledok a prejav. Nie sme zachránení *zo skutkov* (v. 8 – 9), ale sme stворení v Kristovi Ježišovi *pre dobré skutky* (v. 10), *v ktorých nás Boh už prv uspôsobil chodiť*. Sme spasení nie z dobrých skutkov, ale ku dobrým skutkom. Dobré skutky musí kresťan konať nie na to, aby bol spasený, ale preto, že je spasený. Len tak môže byť zamedzené tomu, aby sa kresťan nemiestne nechválil (v. 9) a ostal pri tom správne eticky zameraný vo svojom konaní.

Boh sám je ľudstvu v tomto svojom pomere ku nemu veľkým príkladom. On sám v dejinách spásy nekládol prikázanie predtým, ako by zjavil svoju milosť. V celých dejinách spásy sa Boh najprv prihovárал ľudstvu svojou milosťou a až potom so svojimi požiadavkami. On sám a nikto iný ľudstvo pripravil na to, aby mohlo správne konať. Všetko správne konanie je výsledkom Božieho diela spásy (v. 10).

Návrh propozície

Novým stvorením v Kristu som:

1. *Keď spoznávam svoj vlastný stav* (v. 1 - 3)
2. *Keď spoznávam význam Božieho konania* (v. 4 - 7)
3. *Keď spoznávam svoje postavenie k tomuto konaniu* (v. 8 - 10)

Myšlienky ku kázni

V úvode exegézy bolo spomenuté, že sme si v našom denno-dennom teologickom slovníku, ale aj v našom cirkevnom prostredí, zvykli veľmi často používať známe reformačné heslá: *sola gratia, sola fide, sola redemptione Christi*. Dokážeme sa k tomu hrdo hlásiť, biť sa pritom do prs, no neuvedomovať si dostatočne hĺbku týchto výrokov. Škatulkujeme a spájame si ich s historickými udalosťami, v ktorých zvykneme heroizovať tých, ktorí ich na svojich pleciach s istým posolstvom v neľahkej dobe niesli. Avšak to, čo pre nich v ich živote viery znamenali, sa našim očiam viery neraz začalo vzdávať. Niekedy sa aj vo vzťahu manželov po určitom čase stáva, že sú schopní vysloviť a vyznať si v hojnom počte slova „milujem ťa!“, avšak zabúdať na to, čo to pre nich znamenalo na začiatku ich vzťahu. Vtedy je dobre zastaviť sa a skúsiť premýšľať

nad tým, akáže to bola láska a prečo som si toho druhého vo vzťahu kedysi tak veľmi zamiloval. Aj také zastavenie a premýšľanie môže dať následne takémuto vzťahu nový impulz a novú kvalitu.

Spomínané reformačné heslá, resp. tézy, sú stelesnením posolstva Písma a obzvlášť nášho textu, stelesnením lásky Božej k nám, ale aj stelesnením ľudskej lásky k Bohu a k Písmu tých, ktorí si ich vložili na svoje pery v neľahkých časoch počiatkov reformácie a protireformácie. Použijem slová prológu evanjelistu Jána a parafrázujem ich takto: >> Na počiatku bola láska k Slovu a Slovo bolo od Boha a Boh bol to Slovo. Toto Slovo bolo na počiatku u Boha. Ním sa všetko medzi nami udialo a bez Neho by sa nebolo nič udialo z toho, čo sa udialo. V Ňom bol život a život bol svetlom pre ľudí v neľahkom čase. To svetlo svietilo v tme, ale tma ho nepohltila. << Myslím si, že je čas opäť sa zastaviť a premýšľať nad tým, akáže to bola veľká láska k Bohu a Písmu, ktorá je v spomínaných heslách reformácie spomenutá. Vyjadrujeme ju a myslíme na ňu aj my vtedy pri vyslovovaní týchto slov, keď sa hrdo k týmto koreňom reformácie hlásime? Ak áno, musí to byť zjavné aj v spôsobe života cirkvi, jej

spoločenstiev a jednotlivcov. Nie preto, že musíme, ale preto, že sme k tomu ako nové stvorenia milosťou a láskou Božou s Kristom povolani. Vtedy, keď sme si vedomí a žijeme touto novou kvalitou nového stvorenia v Kristovi, môžu sa aj dnes diať pri nás veľké veci, pretože naše konanie nevyplýva z našej sily a zásluh, ale z lásky a milosti Božej v nás. Koná sila Božej lásky, nie sila našej vôle. Ak si však tejto novej kvality prestávame byť vedomí vo svojom duchovnom živote, je potrebné uvedomiť si nanovo jej hĺbku a lásku k Bohu, ktorá stála na počiatku našej identity. K tomu je potrebné:

Spoznať svoj vlastný stav (v. 1 – 3)

Sme si istí, že poznáme svoj skutočný stav? Skúsenosť života nás učí, že nie všetko musí byť tak, ako sa na prvý pohľad môže zdať. Neraz sa mi stalo pri počítaní matematického príkladu v škole, že všetko išlo „ako po masle“, ale v závere za posledným „=“ som pochopil, že nie všetko v mojich výpočtoch bolo v poriadku ako som sa domnieval. Podobne pri lúštení sudoku – a to vedelo vždy nazlosť – sa neraz stalo v dôsledku mojej nekonzekventnosti, že až kdesi v úplnom závere som pochopil: Nie všetko je v poriadku, ako som si doposiaľ s istotou myslel. Mnoho ľudí si myslí,

že ich zdravotný stav je v najlepšom poriadku. Cítia sa dobre a v ničom nevidia prekážky pre svoj plnohodnotný život. Nie sú schopní vnímať určité už prejavujúce sa symptómy, ktoré sa im jedného dňa dajú naplno poznať.

Príčina takéhoto stavu nevedomosti, či nevidomosti, spočíva často v našom vlastnom postoji. Pozeráme sa na veci príliš z blízka a nie sme schopní vnímať ich komplexne. Dochádza tak nie ku komplexnému pohľadu, ale subjektívnemu pohľadu, ktorý nastáva vtedy, keď sa naša osoba, naše ja, pozerá až príliš zblízka. Skúsme si priložiť vlastný prst k nosu. Vidíme ho reálne, alebo nereálne dvojmo? Až vo chvíli, keď skúsime ten prst od svojho zraku oddialiť, dokážeme ho poznať v jeho skutočnosti, objektívne.

Podobným problémom čelíme v duchovnom živote viery. Rozdiel, či problém, spočíva v tom, že v duchovnom živote viery nevnímame viditeľné skutočnosti, ale neviditeľné, pretože podstatou viery je veriť a dôverovať. O to náročnejšie je človeku v duchovnom živote viery poznávať svoj vlastný stav. Nie je to však nemožné. Tento vybraný text nás pozýva k tomu, aby sme sa nepozerali na seba zaľúbene z blízka, ale stavia do nášho zorného uhla pomyselné

zrkadlo, ktoré nám s odstupom, pri komplexnom pohľade, ukazuje, aký je náš skutočný duchovný stav bez Krista.

Poznať stav mŕtvy vybraného textu, je pre mnohých dnes problematické, lebo sa zdá, že realita ich živého a aktívneho života nevykazuje žiadne znaky, či symptómy mŕtvy. Pozerajú na svoj život príliš zblízka a povrchno. Sledujúc aj nekresťanov na vôkol, vidia, že aj keď sa nehlásia k žiadnemu kresťanskému vyznaniu, k žiadnemu Kristovi, predsa sú veľmi životaschopní. Jeden má silné telo atléta, iný živú myseľ učenca, tretí temperamentnú osobnosť filmovej hviezdy. Chceme tvrdiť, že takíto ľudia sú mŕtvi, ak nie sú zachránení Kristom? - Áno. Jestvujú aj symptómy hriechnosti, ktoré nie je možné vidieť z príliš povrchného, nekomplexného pohľadu. Pretože v tej sfére, na ktorej vrcholne záleží (ktorou nie je ani telo, ani myseľ, ani osobnosť, ale duša), nemajú žiadny život. Sú slepí pre slávu Ježiša Krista a hluchí pre hlas Ducha Svätého. Nemajú žiadnu lásku k Bohu, žiadne citlivé svedomie jeho osobnej existencie, nepocitujú nijaké precitnutie pri zvolaní „Abba Otče“, žiadnu túžbu po spoločenstve s Jeho ľudom. Skrátka, sú voči Nemu necitliví ako mŕtvola. Život bez Boha je žijúca duchovná smrť.

Len vtedy, keď sme si schopní uvedomiť svoj vlastný biedny duchovný stav bez Krista, dokážeme vnímať s komplexnosťou veľkosť Jeho milosti a zásluh. Komplexné poznanie seba predpokladá uvedomenie a poznanie veľkosti Božej milosti. Nie sme schopní v našom stave ako topiaci sa vyťahnúť sa za vlastné vlasy z vody von. Bez Krista nie sme schopní dokonca ani poznať tento náš stav topenia sa v hriechu. Aj v tom je veľkosť tejto obrovskej Božej milosti, že pristupuje aj takýmto zrkadlom k človeku a dáva mu poznať svoj vlastný stav.

Spoznať význam Božieho konania (v. 4 - 7)

Smädnému netreba hovoriť, že sa treba napiť. Hladnému netreba hovoriť, že sa treba najesť. Ani unavenému, že je potrebné si ísť lahnúť spať. On to nielenže vie, on to cíti! Cíti to ako potrebu, bez ktorej nie je možné ďalej žiť. Od toho, či sa napije, naje a vyspí, závisí jeho zdravie a život. Vďaka Pánu Bohu, nikdy som nepoznal skutočný hlad a skutočný smäd, aj keď nedostatok spánku v dôsledku povinnosti a zlého roztriedenia času neraz áno. Taktiež poznám pocit absencie určitej oblasti a túžby po vyplnení jej prázdneho

miesta. Nie nadarmo sa hovorí, že človek chce vždy to, čo nemá. Je to pravda. Človek žijúci v spoločenstve si neuvedomuje aký poklad v ľuďoch okolo seba má, kým nezažije pocit samoty. Človek v usporiadanej rodine si často neuvedomuje, aký poklad v tom nachádza, nemá po nej takú túžbu ako človek z rozdelenej, rozhadanej a neusporiadanej rodiny. Človek cítiaci veľa lásky od svojho okolia nepocituje takú túžbu po láske ako človek, ktorý sa necíti byť milovaný.

Človek uvedomujúci si svoj stav svojej hriešnosti, stav života bez lásky Kristovej, túži prirodzene taktiež po takejto láske. Túži byť milovaný, patriť do Božej usporiadanej rodiny plnej milosti. S radostnou nádejou ju prijíma vierou, že nájde svoj domov, pre ktorý bol stvorený a s Kristom získaný a uspôsobený. Nik po tejto láskavej milosti nemôže túžiť viac ako ten, ktorý pocituje jej nedostatok a vníma dôsledky jej absencie vo svojom živote viery. Takáto túžba je úprimná túžba, túžba nezištná. Nehľadá vlastný prospech, ale len prijíma to, čo Kristus zo svojej lásky k ľudstvu milostivo vydobyl.

Dr. M. Luther mal vo svojom srdci presne takúto túžbu po Božej láske. Pýtal sa: „Ako môžem nájsť milostivého

Boha?“. Uvedomoval si svoj biedny stav, hľadal Božiu lásku a túžil po nej. Dlhé roky túžil po tejto láske a hľadal ju mnohokrát v osobnej spovedi, v ktorej taktiež našiel vzácny nástroj vyjadrenia lásky k Bohu. Preto v kázni na nedeľu Reminiscere v roku 1522 hovorí: „Spoveď si nechcem nechať vziať!“. Avšak sám si uvedomil, že Božia láskavá milosť je tak obrovská, že sa nedá zaslúžiť. Keby sa bola dala zaslúžiť a vydobýť, nebola by tak obrovská. Keď to pochopil, uvedomil si, že v jeho situácii mu pomôžu len *sola gratia, sola redemptione Christi, sola fide*. Takéto hlboké uvedomenie si vlastnej biedy a obrovskej milostivej lásky Božej k nám stojí za výrokmi, ktorými sa dnes radi hrdíme a považujeme za znaky našej konfesionalnej identity.

Spoznať svoje postavenie k tomuto konaniu (v. 8 - 10)

Ak sme spoznali svoj biedny stav a potrebu nezištnej milostivej lásky Božej, mali by sme byť aj ňou uspôsobení, podľa nej aj konať aj žiť. Ak ma môj otec, ktorého lásku si uvedomujem a vážim, bez ktorého by som vo svojom živote dopadol zle, poverí ísť rúbať drevo, nejdem to urobiť preto, že musím, ale preto, že si vážim všetko, čo pre mňa v živote robil a naučil

k tomu, aby som bol uspôsobený to vykonať.

Aj v živote a práci v cirkvi uvedomujúc si túto veľkú milostivú lásku Božiu vo svojom biednom živote, by sme mali byť schopní na ňu aktívne reagovať. Tá milostivá láska nás sama k tomu uspôsobila. Všetko, čo budeme vykonávať aj v budúcnosti, vykonávame nie za túto lásku, ale vďaka a pre túto lásku. Tak, ako nežijeme preto, aby sme žili, to podobne platí aj v duchovnom živote viery nového stvorenia v Kristovi: aktívne na túto milostivú lásku reagujeme nie preto, aby sme si ju získavali, ale pretože sme ju vďaka Kristovi získali, aktívne na ňu reagujeme.

Táto aktívna reakcia nového stvorenia na znovuoobjavenie tejto milostivej lásky Božej veľa zmôže aj napriek nepriaznivým podmienkam. Nekonáme my svojou vlastnou silou, schopnosťou, ale koná Božia láska prebývajúca v nás. Dielo reformácie je toho navždy spečateným svedectvom pre naše oči viery v tomto svete. My potrebujeme hĺbku koreňov reformácie nanovo spoznávať a prehľbovať v sebe samých. Oni nám odhaľujú svedectvo viery ľudí, ktorí neboli dokonalí, ale uvedomovali si Božiu lásku k nim nehodným v ich

hriešnom stave a svoju lásku k Bohu preukázali svojim aktívnym životným počinaním v neľahkom čase. *Ecclesia semper reformanda est* neznamena, že budeme len premýšľať nad zmenami foriemi, štruktúrami, procesmi v cirkvi, ale predovšetkým si nanovo uvedomujeme svoj stav, Božiu lásku a svoje povolanie k uskutočňovaniu tejto lásky na tejto zemi. Lebo to všetko je dielo ľudských rúk, ale Božia láska a milosť pochádza od Boha. S Ním nie je nič nemožné. Dokonca ani to, aby sa aj dnes pri nás v cirkvi diali veľké veci.

Použitá literatúra

- GÁBRIŠ, P. *List Efezským*, Modra: Slovenská evanjelická bohoslovecká fakulta, 1959. 170 s.
- SCHNACKENBURG, R. *Der Brief an die Epheser*. Zürich: Neukirchen-Vlyun, 1982. 362 s. ISBN 3-545-23111-9.
- STOTT, J. R. W., *Výklad epistoly Efežanom*. Praha: Návrat, 1992. 263 s. ISBN 80-85495-07-4
- TALBERT, CH. H. *Ephesians and Colossians*. Grand Rapids: Baker Academic, 2007. 296 s. ISBN 978-0-8010-3128-1.

Mgr. Samuel Sabol

28. jún

Záver školského roka

Text: Mt 12, 33-37

Exegetické poznámky

Verš 33: „Ak zasadíte dobrý strom, aj jeho ovocie bude dobré, no ak zasadíte zlý strom, aj jeho ovocie bude zlé. Ved' strom poznať po ovoci.“

Ježiš vysvetlil, že dobré ovocie môže priniesť len dobrý strom. O tom, že je strom dobrý, svedčí jeho ovocie. O čom svedčí správanie farizejov, ktorí vznášajú proti Ježišovi nezmyselné obvinenia? (por. Mt 7,16-17)

Verš 34: Ježiš im vyčíta: „Vretničie plemeno, ako môžete hovoriť dobré, keď sami ste zlí? Lebo z plnosti srdca hovoria ústa.“

To boli silné výrazy, ktoré mal použiť tichý a pokorný Ježiš, ale neboli dôsledkom hnevu a zloby, boli vyhlásením o skutočnom charaktere ľudí, s ktorými hovoril, vyhlásením, ktoré si najviac zaslúžia. Por. Mt 3, 7: „Keď však videli, že mnohí z farizejov a sadukajov prichádzajú na krst, povedal

im: Vretničie plemeno, kto vám ukázal, ako uniknúť nastávajúcemu hnevu?“

Hoci sa chválili tým, že boli potomkami Abraháma, neboli nič iné ako klamné a škodlivé stvorenia. Navonok sa síce zdali ako spravodliví, no vo vnútri plní jedu, zla, závidosti a zlomyseľnosti. „Lebo z plnosti srdca hovoria ústa.“ Pokrytci sa zradia aj vlastnými ústami.

Aké dôležité je v našom živote to, ako a čo hovoríme. Našimi slovami môžeme často zmeniť situáciu, a preto je dôležité čím plníme naše srdcia. Ak sme plní Ježiša aj naše slová budú o tom svedčiť.

Verš 35: „Dobrý človek vynáša dobré z dobrého pokladu a zlý vynáša zlé zo zlého pokladu.“

Odkiaľ pochádza ich samospravodlivosť a učenie, ktoré poškodzuje dušu? Z pokladu ich srdiec. Ježiš povedal, že ústa hovoria, čo naplnilo ľudské srdce. Srdce človeka je zdrojom všetkých jeho myšlienok, emócií a vôle. Srdce je v židovstve centrom všetkého vnímania, cítenia a chcenia. Slová odzrkadľujú to, čím je naplnené ľudské srdce.

Je teda zrejmé, že srdce plné dobrého pokladu prináša dobré veci v tom, čo človek hovorí a robí. Rovnako aj srdce plné zla pokladá zlé činy a slová. Je to

rovnaké ako v Jakubovi 3,11-12 „Či z prameňa tým istým otvorom vyviera sladká a horká voda? Či figovník, bratia moji, môže rodiť olivy, alebo vinič figy? Ani slaný (prameň) nevydáva sladkú vodu.“ Vo verši 35 Ježiš naznačuje, že každá osoba má vo svojom srdci „sklad“. Aké veci zvyčajne ľudia vyplnia v tomto priestore? **Verše 36-37:** „Ale hovorím vám, že z každého prázdneho slova, ktoré ľudia vyslovia, budú vydávať počet v súdny deň. Lebo pre svoje slová budeš ospravedlnený a pre svoje slová budeš odsúdený.“

Z ktorých slov budeme ospravedlnení? Z ktorých naopak odsúdení? Podľa toho, čo hovorí Ježiš o hodnote našich slov rozhoduje, či sú v súlade s tým, ako žijeme. Ak inak hovoríme a inak konáme, naše slová sú bezcenné. Naše slová teda odhaľujú stav nášho srdca a sú podkladom pre súd.

Návrh propozície

Boh nás ospravedlňuje

1. *Buďme ako dobrý strom.*
2. *Stráňme sa prázdnych rečí.*

Myšlienky ku kázni

Všetko má svoj začiatok i koniec. Aj školský rok, aj stretávanie sa počas školského roka.

Zajtra dostanú žiaci vysvedčenie a „dovidenia škola“. Ide sa prázdninovať. Dúfajme, že nie aj „dovidenia vedomostí“, veď tie sa v škole čerpajú pre celý život.

Čas nezastavíme. Len je dôležité ten čas, ktorý máme správne využiť. A tak je to aj s časom prázdnin. Tešíte sa na ne, ale určite sa zase budete tešiť aj na školu a učiteľov, na vedomosti, na svojich spolužiakov. Prázdniny máte mať len od školy, nie od Pána Boha. Nie od Božieho slova.

To dnešné, nám chce ukázať, že aj počas prázdnin a dovolení, všade tam kde budeme, ponesieme ovocie svojho života, svojej viery, myšlienok svojho srdca i svojich slov. O tom je i dnešný kázňový text z Matúšovho evanjelia.

Ježiš je zameraný na to, aby povedal farizejom, že ich zlé obvinenie proti Nemu pochádza z ich srdc. Ich myšlienky sú ovládané vlastnou pýchou a nie Bohom. „*Z plnosti srdca hovoria ústa.*“ Mnohí ľudia sa vedú pretvarovať ak to pokladajú pre nich za výhodné. Vedú sa navonok dobre správať. Ale takéto pokrytectvo nemôže trvať donekonečna. Skôr či neskôr sa prejaví, čo v skutočnosti v človeku je. Takéto pokrytectvo odhaľoval Pán Ježiš u farizejov. Ježiš označil farizejov za

„vreteničie plemeno“. Slová mnohých farizejov boli opakom ich vnútorného premýšľania. Ich učenie tak ničilo duchovné zdravie tých, ktorí ich počúvali.

V dnešnom príbehu pripodobnil Ježiš človeka ku stromu. Ovocie stromu určuje jeho kvalitu: „*Dobrý strom prináša dobré ovocie, planý strom prináša zlé ovocie.*“ Buď urobte strom dobrým a jeho ovocie bude dobrým, alebo poškodíte strom a poškodíte aj jeho ovocie.

Z ľudského srdca pochádzajú dobré aj zlé myšlienky – sú jeho ovocím. Do našich srdc, myšlienok vidí Pán Boh. Napriek tomu, že ľudia naokolo ich nevidia, Hospodin ich pozná. Vie o všetkom na čo si pomyslíme, vie o tom či hovoríme pravdu, alebo klameme, pozná naše pokušenia a pády. Veď sami dobre vieme, ako musíme zápasíť proti zlým nápadom či rôznym pokušeniam, ktoré sa objavujú v našom srdci. Ak je v tom človek sám, zlyhá. Na vypestovanie dobrého ovocia v našom živote potrebujeme Duchu Svätého. On nás bude chrániť od zlého a každodenne nás premieňať na dobré – jedine Božou milosťou z nás budú dobré stromy, ktoré vydajú ovocie. Zmyslom Ježišovho pôsobenia je, aby srdce človeka bolo naplnené vierou, láskou, odpustením,

slovami pravdy a nie pokrytectvom, nenávisťou či zlobou. Aj pre nás je stále možnosť nového začiatku. Ježiš priniesol odpustenie a daroval večný život každému, kto v Neho verí či uverí. Daroval nám nový život v Bohu, ktorý podobne ako dobrý strom priniesie plnohodnotné ovocie viery do nášho života, do našej rodiny a tak aj do nášho cirkevného zboru. Boh nás skrze Krista ospravedlnil a robí z nás nové stvorenia. Jedine skrze Krista sme dobrým stromom, ktorý prináša dobré ovocie. Jedine skrze Krista môžeme byť „dobrými“ a jedine v Ňom máme spasenie.

Pán Ježiš poukazuje nie len na srdce človeka, ale aj na jazyk. „*...ako môžete hovoriť dobré, keď sami ste zlí?*“ Ak zo srdca vychádzajú zlé myšlienky, nemôžu byť ani následné slová a skutky dobré. Myšlienky nevidíme, skutky sa môžu zdať ako dobré. Slová však vypovedajú o kvalite myšlienok i o kvalite skutku. Tu sa prakticky prejavuje nový život v Kristovi – v skutkoch, ktoré nie sú záslužné, ale sú vyjadrením vďaky za Božiu milosť, za Jeho dar spasenia. Tieto skutky sú ovocím viery. Budme dobrým stromom a prinášajme mnoho dobrého ovocia, ktoré poslúži aj ľuďom naokolo.

Podnikateľ poskytol pomerne vysoký sponzorský dar detskému domovu. Oficiálne ho mal odovzdať na verejnom koncerte, ktorí nacvičili deti z detského domova. Celá sála mu tleskala. Po jeho príhovore bol potlesk oveľa slabší a akýsi rozpačitý. Prečo? Pretože všetci pochopili, že tento dar nebol pre neho záležitosťou srdca, ale iba príležitosťou k reklame nových výrobkov, o ktorých počas príhovoru neustále hovoril. Slová ukázali v pravom svetle jeho myšlienky a tým znehodnotili aj samotný dar.

K čistému srdcu patria pekné slová. Náš jazyk koniec koncov vyprodukuje v našom živote buď smrť alebo život. Ježiš hovorí: „*Ale hovorím vám, že z každého prázdneho slova, ktoré ľudia vyslovia, budú vydávať počet v súdny deň. Lebo pre svoje slová budeš ospravedlnený a pre svoje slová budeš odsúdený.*“ Stráňme sa preto prázdnych slov. Premýšľajme nad tým, čo vyslovíme. Jazyk vie v mnohom veľmi ľahko raniť. Aj v liste Jakuba píše autor: „*Podobne aj jazyk: je malý úd, ale chváli sa veľkými vecami. Ajhľa, aký malý oheň, a akú veľkú horu zapáli!*“ (Jk 3, 5). Dávajme si pozor na hĺbku našich slov, pretože slová pramenia z nášho zmýšľania a majú veľkú moc. Používajme naše slová na zvesť radostného Kristovho

evanjelia o spasení ľuďom naokolo, aj na povzbudenie či napomenutie z Písma.

Stáva sa, že ľudia keď vyslovia zlé slovo, chytajú sa za ústa, akoby ho chceli vymazať. Avšak nie ústa sú na vine, ale srdce je vinné. Srdce treba naplniť KRISTOM. Na zemi nás ľudia spoznajú podľa slov, a raz nás bude za tie slová súdiť Boh. Z každého slova vydáme počet. No ak je naša viera živá, svedčia o tom i naše slová aj skutky.

Preto si položíme niekoľko otázok na konci tohto školského roka:

Ako tvoje slová pripomínajú ovocie stromu – dobrého či zlého?

Ako sa môže zlý človek stať dobrým?

Aký poklad mám vo svojom srdci?

Čo môžem vyniesť zo svojho vnútra?

Je tam dobro alebo zlo? Kto alebo čo riadi môj život?

Odpovedzme si každý sám za seba. Riadme sa Kristom aj počas týchto voľných dní – či už učitelia alebo žiaci a študenti. Nech nás On sám sprevádza na každom kroku.

Použitá literatúra

Evangelium podle Matouše II. část –

Bohoslužobné prípravky, Praha, s. 185

Ilustrovaná príručka k Biblii (preklad:

Pat a David Alexandrovci), 2001,

Bratislava: Sadzba Sima Design,

Slovenská biblická spoločnosť, s. 815

ISBN 80-85486-36-9.

RIENECKER, F. *Wuppertálska študijná*

Biblia: Evangelium podľa Matúša, 1992,

Bratislava: Creative Press v. o. s. s. 451

ISBN 80-7131-009-3.

Milan Kapitáň

Tip na knihu

Kázeň

Timothy Keller

Väčšina kresťanov (aj kazateľov) má problém rozprávať o svojej viere tak, aby moc evanjelia zmenila ľudské životy. Timothy Keller je známy svojimi kázňami, ktoré pomáhajú ľuďom pochopiť samých seba, stretnúť Ježiša a aplikovať Bibliu do svojich životov. V tejto zrozumiteľnej príručke pre pastierov a laikov pomáha Keller čitateľom naučiť sa prezentovať kresťanskú zvesť milosti pútavým, vášnivým a jednoduchým spôsobom.

Kto je Timothy Keller? Narodil sa v roku 1950 a vyrástol v Pensylvánii. Študoval na Bucknell University, Cordon-Conwell Theological Seminary Westminster Theological Seminary. Začal ako pastor v meste v Hopewell vo Virgínii. V roku 1989 spolu s manželkou Kathy a ich tromi synmi založil Redeemer Presbyterian Church na Manhattane. V súčasnosti má zbor takmer šesťtisíc členov na piatich bohoslužbách a v dcérskych zboroch.

Knihu Kázeň si môžete kúpiť na stránke <https://www.eshop.evs.sk> a to buď ako klasickú tlačenu knihu, alebo ako e-knihu.

Ukážka

Rovnako, ako boli počas cirkevných dejín oba druhy kázne nevyhnutné, aj dnes potrebujú kresťanskí učitelia a kazatelia používať oba spôsoby ako legitímne formy, ktoré dokážu zručne použiť. Napriek tomu by som povedal, že výkladová kázeň má byť hlavným pokrmom kázne pre kresťanské spoločenstvo. Prečo? Napadá mi aspoň šesť dôvodov, hoci najviac času budem venovať prvému.

Výkladová kázeň je najlepšou metódou ako ukázať a prejavíť presvedčenie, že celá Biblia je pravdivá. Tento prístup svedčí, že veríš, že každá časť Biblie je Božie Slovo, nielen určité témy a nielen časti, s ktorými ochotne súhlasíš. Plná dôvera a úplné prijatie autority a inšpirácie Biblie sú absolútne kľúčové pre trvalú, život meniacu službu biblického vyučovania a kázne. Keď je toto jasné, vytrvalý výkladový prístup v čase, počas ktorého starostlivo vysvetlíš význam každého textu, všetky svoje tvrdenia zakoreníš v texte a prejdeš systematicky cez veľké časti Biblie, najlepšie prenesie tvoju dôveru v Písmo na poslucháčov.

Nestačí mať iba všeobecný rešpekt k Biblii, ktorý je výsledkom tvojej výchovy. Ako kazateľ alebo učiteľ narazíš v Biblii na mnoho ťažkostí a biblickí autori nevyhnutne povedia veci, ktoré nielen protirečia myšlienkam tejto doby, ale rovnako aj tvojim názorom a presvedčeniu. Ak Bibliu, a to sa týka aj dôvery v jej inšpiráciu a autoritu, nechápeš

hlboko a komplexne, nebudeš schopný vykonať ťažkú prácu, ktorá je potrebná na to, aby si jej porozumel a presvedčivo ju prezentoval. Nedostatok tvojho presvedčenia bude potom vidieť v tvom verejnom učení a bude otupovať jeho dopad. Namiesto, aby si hlásal, varoval a lákal, budeš zdieľať, dumať a špekulovať.

Existuje samozrejme nebezpečenstvo, že kazateľ evanjelia milosti bude príliš a nepotrebné dogmatický na miestach, kde sa názory veriacich líšia. O tomto budeme hovoriť neskôr. Tu chcem hovoriť o nebezpečenstve, že spravíme opačnú chybu. Byť neistý a ospravedlňovať sa je rovnako neefektívne ako konfrontovať a byť príkry. Dôležitá je rovnováha. Ako píše Timothy Ward: „Ak kazateľ ukazuje prílišnú silu, môžu s ním bojovať. Ak je príliš slabý, môžu ho ignorovať.“

Jeden zo spôsobov, ako získať primeranú dôveru v Písmo, je pozrieť sa, čo Biblia hovorí sama o sebe. Začni dôkladným štúdiom a analýzou Žalmu 119 a vyťahni všetko, čo hovorí o charaktere Písma, jeho úlohe a uplatnení v živote. Potom existuje niekoľko zväzkov a štúdií o autorite Písma. Je dôležité si ich pozorne prečítať a dobre ich poznať ak chceš, aby tvoja komunikácia priniesla ovocie. Je dôležité nielen vo všeobecnosti poznať, že Biblia je pravdivá, ale taktiež, že v Biblii sú Božie slová v súlade s Jeho činmi. Keď povie: „Buď svetlo,“ je svetlo (1M 1:3). Keď Boh niekoho premenuje, automaticky ho to pretvorí (1M 17:5). Biblia nehovorí, že Boh hovorí a potom koná, že pomenuje a potom premení, ale že Božia reč a skutky sú jedno a to isté. Jeho slovo je jeho skutok, Jeho božská moc.

Ako teda môžeme počuť Božie aktívne Slovo v dnešnej dobe, ak nie sme proroci alebo apoštolovia, ktorí sedeli pri Ježišových nohách? Božie slová, ktoré vypovedali proroci (Jer 1:9-10) a zapísali sa, sú stále Božími slovami pre nás, keď ich čítame v dnešnej dobe (Jer 36:1-32). Ward hovorí, že je kľúčové, aby to kazateľ rozpoznal. „Božie neustále a rázne skutky skrze Ducha nanajvýš súvisia s jazykom a významom Písma.“ Inými slovami, keď viac a viac rozumieme tomu, čo hovorí Biblia, Boh mocne koná v našom živote. Biblia nie je len informácia, dokonca nie je len dokonale pravdivá informácia. Je „živá a mocná“ (Žid 4:12), je to Božia moc v slovnej forme. Skrze naše porozumenie Božieho Slova nám Boh dáva meno, tvaruje nás a pretvára.

Ak ty, ako sprostredkovateľ Biblie, poznáš a veríš tejto doktríne, nesmierne to ovplyvní, ako kážeš. Ak veríš, že Duch Svätý môže iba nejakou všeobecne a za určitých okolností ovplyvniť kážeň Biblie, potom pravdepodobne podkopeš moc a autoritu svojej kázne prílišným zdôrazňovaním svojich skúseností alebo hľadaním autority viac v tradícii a viere svojej cirkvi ako v Biblii. Alebo môžeš použiť Bibliu ako súbor rozmanitých múdrych rád na súčasné sociálne a osobné problémy. Ak však veríš, že kážeň Slova je jeden z hlavných spôsobov, ako Boh koná vo svete, potom

budeš odkrývať význam textu s obrovskou starostlivosťou a dôverou, plne očakávajúc, že Boží Duch bude konať v živote poslucháčov.

Známe verše o tom, že Božie Slovo je „ako oheň... a ako kladivo, ktoré rozráža skalú“ (Jer 23:29) nie sú preto iba rečníckym obratom. Videl som stovky konkrétnych prípadov toho, ako Biblia sama o sebe obsahovala moc preniknúť cez duchovnú ľahostajnosť a obranu človeka spôsobom, ktorý ďaleko presahoval moc môjho verejného prejavu. Niekoľkokrát som viedol rozhovor s nahnevanými ľuďmi, ktorí boli presvedčení, že niektorí z ich priateľov mi o nich rozprávali a že som v kázni hovoril o nich. Bol som schopný čestne povedať, že som absolútne nič nevedel o ich probléme, že to bola moc Biblie zjaviť „tajnosti srdca“ (1K 14:25). Neteším sa z nahnevaných poslucháčov, ale musím povedať, že mám rád tieto rozhovory.

Primárnym dôvodom, prečo by sme zvyčajne mali kázať výkladovo je, že to vyjadruje a odhaľuje našu vieru, že celá Biblia je Božie autoritatívne, živé a činné Slovo.

Ďalšie dôvody pre to, aby hlavný pokrm zboru bola výkladová kázeň sú praktickejšie, ale nemenej dôležité. Jedným je, že podrobná výkladová kázeň umožňuje poslucháčom ľahšie rozoznať, že autorita nespočíva v názoroch alebo argumentoch rečníka, ale v Bohu, v Jeho zjavení skrze text. Nie je to jasné v kázňach, ktoré sa okrajovo dotknú Písma, ale strávia väčšinu času v príbehoch, obširných argumentoch alebo úvahách. Poslucháč sa potom môže ľahko vykrútiť z nepríjemného posolstva myšlienkou: „Toto je iba tvoja interpretácia.“ Zrozumiteľný a solidný výklad sa usiluje ukázať, čo znamená daná pasáž a lepšie dosvedčuje, že to nie je iba rečníkov názor alebo predsudok, ale že to vychádza z autority textu.

Výkladová kázeň umožňuje Bohu stanoviť plán pre tvoje kresťanské spoločenstvo. Výklad je pre kazateľa dobrodružstvom. Je to rozhodnutie podrobiť sa autorite knihy alebo pasáži a sledovať kam povedie. Samozrejme, že práve ty vyberáš knihu alebo biblickú pasáž, o ktorej budeš kázať a každý skúsený študent Biblie vie, čo je podstatou v jednotlivých častiach Biblie. Avšak výkladová kázeň znamená, že nemôžeš úplne predurčiť, čo počujú tvoji poslucháči počas nasledujúcich týždňov alebo mesiacov. Ako sa text otvára, vynoria sa otázky a odpovede, ktoré nikto nemohol predpovedať. Zvykneme o Biblii rozmýšľať ako o knihe odpovedí na otázky, a je to tak. Ak ale naozaj dovolíme textu prehovoriť, môžeme zistiť, že Boh nám ukazuje, že si dokonca ani nekladíme správne otázky.

Dnešní ľudia môžu napríklad hľadať v Biblii odpoveď na otázku: „Kde získam sebaistotu a lepší pohľad na seba?“ V biblických pasážach o hriechu a pokání ale objavia, že najzákladnejším ľudským problémom je, že si o sebe myslí príliš veľa. Nevidíme hĺbku, akou sa na seba sústredíme a prílišnú istotu, že dokážeme múdro riadiť vlastný život.

V pasážach o prijatí a ospravedlnení potom zistia, že mať lepší pohľad na samého seba v skutočnosti znamená žiadať príliš málo, príliš málo v porovnaní s tým, čo môže byť naša nová identita v Kristovi. Starostlivé odhalenie Božieho Slova nakoniec premení naše zmýšľanie a my uvidíme, aké nevhodné sú otázky, ktoré nás k nemu priviedli.

S tým sa spája aj to, že výkladová kázeň umožní textu zadať plán aj pre kazateľa. Pomáha to kazateľom vzdorovať tlaku príliš prispôbiť posolstvo kultúrnym preferenciám. Privedie ťa k témam, ktorým by si sa radšej vyhol a ktoré by si si nevybral, pretože niektoré biblické pozície ohľadom tém ako napríklad sexualita, nie sú momentálne populárne. Výkladová kázeň ťa povzbudí, aby si hlásal Božiu vôľu ohľadom takýchto vecí a taktiež ťa prinúti nájsť spôsob, ako verejne hovoriť o ťažkých otázkach.

Výklad Písma nám takto zabráni venovať sa našim obľúbeným témam a otázkam. Hovorí sa, že dokonca aj najlepší kazatelia majú iba približne dvanásť kázní, ktoré opakovane kážu, jednoducho že použijú biblické pasáže ako štartovací bod. Potom sa dodá, že najhorší kazatelia majú iba jednu kázeň a opakujú ju do zbláznenia. Táto kritika je bližšia pravde, ako by sme si my kazatelia chceli priznať a disciplinovaná výkladová kázeň nám dáva šancu uniknúť z tejto pasce.

Stabilný prísun výkladových kázní taktiež učí poslucháča, ako si čítať vlastnú Bibliu, ako rozmýšľať nad textom, a ako prísť na jeho význam. Výklad im pomáha venovať viac pozornosti špecifikám textu a pomáha im porozumieť, prečo rozličné časti znamenajú to, čo znamenajú v celom príbehu Biblie. Začnú byť dôvtipnejší a citlivejší čitatelia pri svojom vlastnom štúdiu.

Chcel by som poskytnúť ešte jeden dôvod, prečo spoliehať sa na výkladovú kázeň a vo svetle toho, čo sme pozorovali, sa môže zdať nelogické. Ako sme videli, vytrvalá výkladová kázeň ti zabraňuje držať sa obľúbených tém a privádza ťa k väčšej škále pasáží a tém. Taktiež by ti ale mala pomôcť jasnejšie vidieť hlavnú biblickú tému. Dvakrát som sa v živote rozprával s mužmi, ktorí mi povedali, že prišli k živej viere v Krista po tom, ako sa stali kazateľmi a v skutočnosti sa obrátili pri vlastnej kázni. Taktiež poznám kazateľa, ktorý uveril, keď počúval výkladovú kázeň svojho pomocného pastora. Ako sa to stalo?

Vo výkladovej kázni objavujeme zmysel tým, že sa pozeráme na kontext, kontext, kontext. Ak chceme pochopiť význam vety, musíme sa spýtať: „Ako zapadá tento verš do zvyšku pasáže?“ Ak chceme porozumieť významu pasáže, musíme sa spýtať: „Ako zapadá táto pasáž do zvyšku knihy?“ Ak chceme porozumieť významu knihy, musíme sa spýtať: „Ako zapadá táto kniha do zvyšku Biblie?“ Ak to budeš robiť každý týždeň, objavíš hlavný príbeh Biblie – evanjelium Ježiša Krista. Keďže evanjelium je rozuzlením každej príbehovej línie a naplnením každého biblického konceptu a obrazu, každý týždeň bude predstava poslucháčov, a aj kazateľa, o charaktere Kristovho spasenia

milosťou jasnejšia. A ešte sa nikto nebude nudiť, pretože uvidíš evanjelium vo všetkej jeho nekonečnej rôznorodej a viacrozmernej sláve. Výkladová kázeň to dokáže uskutočniť lepšie ako jej alternatívy.

Dobrá správa zo Západného dištriktu

Historici tvrdia, že za úspechom Lutherovej reformácie stoja viaceré historické okolnosti. Jednou z nich bola knihtlač. Odhaduje sa, že pred Gutenbergom bolo v celej Európe okolo 30 tisíc kníh. Okolo roku 1500 to už bolo 9 – 20 miliónov a v roku 1600 až 150 – 200 miliónov. Luther využíval všetky tri v tom čase obvyklé formáty - plagáty, knihy, no najmä brožúry. Historici odhadujú, že medzi rokmi 1518 až 1520 bolo po Nemecku distribuovaných 300 tisíc brožúr Lutherových spisov.

Luther sa stal prvým “najpredávanejším” spisovateľom v histórii. Z jeho prekladu Novej zmluvy sa v Nemecku v priebehu 2 týždňov predalo 5.000 kópií. V rokoch 1518 až 1525 tvorili Lutherove spisy tretinu predaných kníh v Nemecku. Jeho preklad Biblie má 430 vydání. Povestnou perličkou na torte nepochybne je skutočnosť, že prvou tlačenou knihou v slovenčine bol Lutherov Malý katechizmus.

Webová stránka

Luther dokonale využil vtedajšie najnovšie komunikačné formy k zvestovaniu Dobrej správy o spásy v Ježišovi Kristovi. Na túto výnimočnú historickú tradíciu nadväzujeme aj v Západnom dištrikte našej cirkvi. Snažíme sa využívať súčasné komunikačné prostriedky k tomu, aby sme Božie slovo, evanjelium o záchrane hriešneho človeka zvestovali všetkým ľuďom. Máme webovú stránku, ktorá prešla úpravou, aby bola použiteľná aj na mobilných zariadeniach a mala bezpečnostný certifikát. Návštevníci tu nájdu všetky potrebné informácie o dianí v dištrikte.

Facebook

Na rýchlu komunikáciu slúži facebooková stránka [Západný dištrikt ECAV](#). Okrem rýchlosti je tu výborná možnosť na tvorbu podujatí, ktoré v dištrikte pripravujeme. Záujemcov priebežne informujeme o pripravách, programe, hosťoch, či ponúkame praktické informácie k jednotlivým podujatiam.

Facebook využívame aj na živé vysielanie z podujatí, či služieb Božích. Sledovanosť počítame v tisícoch, takže môžeme povedať, že táto forma sa nám osvedčila a vysoký záujem nás naozaj teší.

Youtube

Podiel sledovania videa na internete rastie raketovou rýchlosťou. Preto sme vytvorili aj youtube kanál, kde uverejňujeme najmä kázne, služby Božie, ale prinášame divákovi slovom a obrazom aj ďalšie dianie v dištrikte.

Podcasty

Hoci v zahraničí boli podcasty populárne už pred 15-timi rokmi, na Slovensku sa stali fenoménom len v ostatných rokoch. Ich výhodou je, že svoj obľúbený podcast, teda obľúbenú reláciu, si môžete stiahnuť do mobilu a počúvať kdekoľvek a kedykoľvek. Na rozdiel od knihy, či videa, podcast môžete počúvať aj pri šoférovaní. Jeho výhody sú teda nesporné. V spolupráci s cirkevnými zbormi z Východného dištriktu sme rozbehli podcastový projekt Zamyslení Tesnou bránou, ktorý v prevažnej miere vzniká práve u nás v Západnom dištrikte. Aj týmto spôsobom sa snažíme priniesť ľuďom Božie slovo. Každý deň.

Zdroje:

<https://www.concordia.edu/blog/luther-and-the-printing-press-mcintosh-doty.html>
<https://www.history.com/news/printing-press-renaissance>

Mgr. Daniel Mišina

Čaká na vás

V budúcom čísle Služby slova sa do tretice vrátíme k teologickej konferencii 2019, ktorá sa primárne venovala médiám. Ak však naše slovo znie v médiách, vyžaduje si to od nás zodpovedný prístup, nielen čo do obsahovej stránky slova, ale aj čo do stránky jeho prejavu. Aj o tomto sa mohli účastníci teologickej konferencie rozprávať a to konkrétne na pracovnom seminári Mgr. Janky Nunvárovej. Je to človek, ktorý má s médiami bohaté skúsenosti a to ako pred kamerou, tak i spoza nej. V budúcom čísle pre Vás preto prinesieme súhrn toho podstatného, čo nám – kazateľom na svojom seminári v Poprade odovzdala.

Môžete sa teda tešiť na

- kázňové prípravky na mesiac júl až september
- zásady slovného prejavu pri kázni od Janky Nunvárovej
- spomienku na brata farára a docenta Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK Daniela Veselého
- rozhovor s bratom farárom a bývalým redaktorom RTVS v redakcii náboženského vysielania Miloslavom Gdovinom
- ďalšie moderné podobenstvá
- a ďalšie informácie, upútavky a zaujímavosti

SLUŽBA SLOVA

2/2020

ročník 69.

Homiletický časopis Služba slova v rokoch 1952 - 2015 vychádzal ako príloha Cirkevných listov. Od roku 2016 vychádzal ako samostatná pracovná príručka pre duchovných ECAV na Slovensku. Od leta 2019 vychádza elektronicky.

- Vydáva:** Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku,
Palisády 46, Bratislava
- IČO:** 00179 213
- Adresa redakcie:** Generálny biskupský úrad ECAV na Slovensku, P. O. BOX 289,
810 00 Bratislava; tel.: 0918 828 010, misia@ecav.sk
- Šéfredaktor:** Štefan Kiss
- Členovia redakcie:** Simona Kapitáňová, Jana Nunvářová, Zuzana Poláková,
Boris Mišina
- Jazyková úprava:** Katarína Mikulovičová
- Grafické spracovanie:** Andrej Mišina
- Periodicita vydania:** štvrťročne
- Dátum vydania:** apríl 2020